Glasilo delavcev v vzgoji in izobraževanju in znanosti Slovenije, 19. novembra 1990 – št. 17 – letnik XLI

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- EVROPSKI IZOBRAŽEVALNI STANDARDI NA PRESKUŠNJI, str. 2
- KOMPAS ZA USMERJANJE RAZVOJA PREMALO NATANČEN, str. 3
- IZOBRAŽEVANJE – PRAVICA ČLOVEKA IN DRŽAVLJANA, str. 3
- ŠOLE, UČITELJI IN RAVNATELJI V NOVI VLOGI, str. 4
- IMEJTE JIH RADI, str. 5
- KAJ BO OSTALO OD INTERESNIH DEJAVNOSTI? str. 6
- MATEMATIKA NA KONČNEM IZPITU, str. 6
- O NIVOJSKEM POUKU V PRVEM RAZREDU, str. 7
- ZAPOSTAVLJANJE DIDAKTIKE OVIRA PEDAGOŠKO DELO, str. 9

VERONIKA ŠLANDER

Tri ocenjevalna obdobja – korak naprej?

Vsi vemo, kakšno je ozračje na šolah pred redovalno konferenco; kako doživljamo ta čas učitelji skupaj z učenci in starši. Želja mnogih šol, da bi zmanjšale število ocenjevalnih obdobij, pa izraža mnenje večine učiteljev, da so štiri redovalne konference v slabih desetih mesecih pouka s številnimi presledki odločno preveč. Položaj se še posebno zaostri na tisti šoli, pri tistem predmetu ali učitelju, kjer so redovalne konference prave prelomnice, ob katerih se normalen šolski utrip ustavi, da se naredi »periodični obračun«. Učenci ki jim je uspelo pravočasno izpolniti svoje obveznosti, si za teden ali dva oddahnejo, nato pa se zbiranje ocen začne znova. Žal pa je v naših šolah vse preveč učencev, za katere se končajo redovalne konference slabo. Neporavnani računi praviloma zadevajo vsebino vsega ocenjevalnega obdobja. Če bo za takega učenca tudi naslednje ocenjevalno obdobje prekratko ali premalo uspešno, bodo njegovi dolgovi naraščali, se kopičili...

Na marsikateri šoli pedagoški delavci razmišljajo, kako bi omilili ponavljajoče se stresne situacije ob redovalnih konferencah. Tri ljubljanske srednje šole (Srednja šola za farmacijo in zdravstvo, Srednja šola tiska in papirja in Srednja lesarska šola) smo naredile še korak dlje od podobnega razmišljanja. V šolskem letu 1988/89 smo začeli učitelje, učence in starše pripravljati na pouk v treh, namesto v štirih ocenjevalnih obdobjih, v naslednjem šolskem letu pa smo v soglasju z republiškimi ustanovami šolsko delo razvrstili drugače.

Že v pripravljalni fazi smo predvideli nevarnosti, ki bi nas lahko ovirale pri odpravljanju in zmanjševanju prej opisanih predkonferenčnih težav, in sprejeli tudi nekaj ukrepov, da bi poleg posameznih kratkoročnih posegov resnično dosegli tudi globlje in dolgoročnejše kakovostne spremembe. Za poskusno izpeljavo pouka v treh ocenjevalnih obdobjih smo se odločili vsi – učitelji, učenci in starši – brez omembe vrednih nasprotovanj, prepričana pa sem, da je njegova uspešnost odvisna predvsem od učiteljev.

Manj ocenjevalnih obdobij vsekakor povečuje možnosti za zboljševanje pouka in ocenjevanja znanja. Učitelj ima več časa za sproščeno delo z učenci in ob sodobnejših oblikah tudi več možnosti, da jih bolje spozna in vpelje v samostojno delo. Učenčevo znanje pa lahko bolj objektivno in brez časovne stiske oceni.

Kljub temu pa je potrebno znova poudariti, da z zmanjšanjem števila ocenjevalnih obdobij šele ustvarimo možnosti za izboljšanje šole. Da pa bi naša šola res postajala prijaznejša, bo morala poleg vseh učiteljev, učencev in staršev pri reševanju šolskih težav bolj zavzeto sodelovati tudi naša družbena skupnost. Ne verjamem, da bodo strokovne rešitve, ki nastajajo v bolj ali manj odtujenih uradniških ustanovah, uresničile naša pričakovanja po spremembah, ki bi omogočile nadaljnje posodabljanje naših šol (glede tega je ustrezno poskrbljeno le za gimnazije), saj so pri pripravi le-teh učitelji vse premalo sodelovali. Prepričana sem, da bi morali učitelju bolj zaupati. Veliko več mu je treba dati, pa bomo od njega lahko tudi več pričakovali in zahtevali.

Potrebujemo dobrega, izobraženega in za pedagoško delo usposobljenega pedagoškega delavca, ki bo pripravljen svoje znanje nenehno razširjati in poglabljati, da bo sposoben delo z učenci organizirati tako, da bodo ti učne vsebine primerno dojemali in da bo učence tudi spodbujal in usposabljal za samostojno pridobivanje znanja v šoli in zunaj nje. Seveda pa je preveč pričakovati, da bo tako delal učitelj, ki nima dovolj možnosti za izobraževanje, skoraj nobene možnosti za napredovanje, dela v neustreznih razmerah, in mora učiti po neustreznih učnih načrtih, poslušati samo grajo in kritiko večinoma na račun nekakšnega imaginarnega povprečno nesposobnega učitelja.

Vpeljava teh ocenjevalnih obdobij je lahko uspešen poskus le tedaj, ko se ga loti homogen šolski kolektiv, ki se tudi sicer ne ravna le po klasičnih šolskih vzorcih, ampak je pripravljen vsako šolsko leto vpeljati kakšno izboljšavo (na drugih področjih to imenujejo invenca, inovacija), in v katerem si večina članov iz leta v leto prizadeva narediti šolo prijaznejšo za vse, ki jo vsak dan obiskujemo. Da je naša šola dobra, bomo lahko rekli šele tedaj, ko bosta učitelj in učenec zahajala vanjo z veseljem, delovni dan pa preživljala v sodelovanju in medsebojnem spoštovanju. Pri vseh spremembah pa moramo upoštevati, da je šola tradicionalna ustanova, ki se lahko uspešno prenavlja le z majhnimi koraki. Med temi pa je tudi organizacija pouka v treh ocenjevalnih obdobjih.

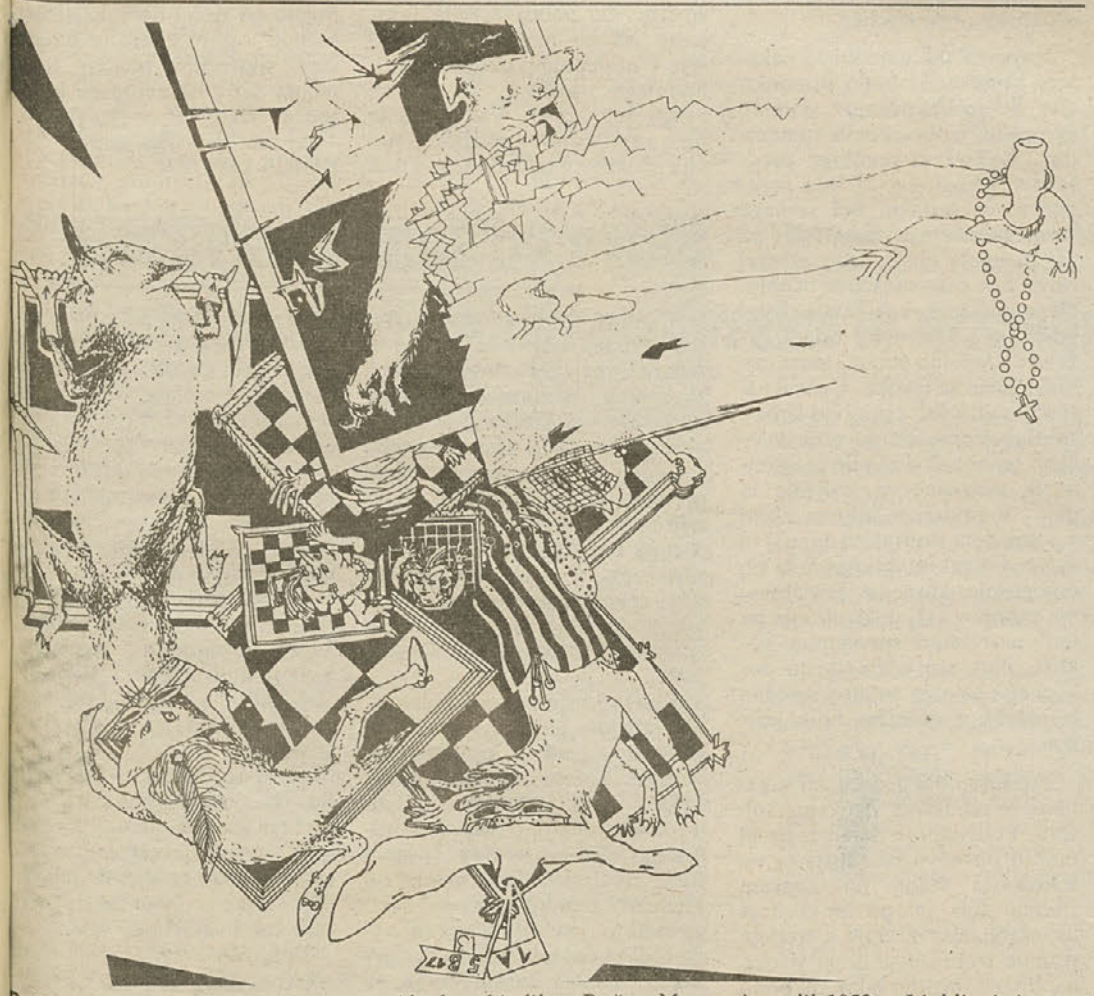

Dušan Muc: Ilustracija za avtorsko slikanico Zajčkova hišica, perorisba

Akademski slikar Dušan Muc se je rodil 1952 v Ljubljani, in tam končal osnovno šolo in gimnazijo. Študij je nadaljeval na akademiji za uporabno umetnost v Beogradu, diplomiral pa je leta 1975. Član Društva slovenskih likovnih umetnikov je od leta 1978. Izraža se z risbo in ilustracijo, ukvarja pa se tudi s kostumografijo, oblikovanjem, mentorskim in pedagoškim delom – zdaj poučuje kot likovni pedagog na Osnovni šoli Ivan Cankar na Vrhniki.

Slikar je eden redkih umetnikov, ki si je izbral risbo za svojo edino komunikacijo, z njo se poskuša prebiti v slovenski prostor. Risba je njegova likovna izpoved, hkrati pa se z njo poisti.

Občutljiv in vase obrnjeni umetnik pogumno išče svoj izvirni izraz; ta se nam kaže največkrat v natančno dodelanem, pretanjenem detajlu.

Tako v risbah kot tudi v ilustracijah prevladujejo preproste, jasne oblike realistično prikazanega sveta, ki so vsakomur razumljive. Slikarjeva dela so objavljena v številnih knjigah in časnikih.

V desetletnem obdobju svojega ustvarjanja je sodeloval na skupinskih razstavah po Sloveniji, v Zagrebu in Beogradu, predstavil pa se je tudi z dvanajstimi samostojnimi razstavami.

Tokrat objavljamo nekaj njegovih del iz minulega, pa tudi zdajšnjega časa.

Pomagajmo poplavljenim vrtcem in šolam!

Vodna ujma, ki je zajela velik del Slovenije in jo je po posledicah, ki jih je povzročila, mogoče označiti za tragedijo nacionalne razsežnosti, je hudo prizadela tudi otroške vrtce in vse vrste šol. Kolikšna je škoda, je mogoče za zdaj presoditi samo približno. Vemo pa, da je na vseh področjih velikanska. Prav tako vemo, da bo mogoče v sistemu solidarnostne pomoči zagotoviti za odpravljanje posledic le del denarja in da bo potrebno kar nekaj let, da se bodo razmere uredile.

O posledicah poplave je razpravljal tudi Odbor za vzgojo in izobraževanje pri slovenskem parlamentu. Oblikoval je več predlogov, ki jih bo poslal Izvršnemu svetu in Republiškemu sekretariatu za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo. Namen teh predlogov je hitreje odpravljati posledice poplave, seveda, če bo ugotovoljeno, da je predloge mogoče sprejeti. V razpravi na omenjenem odboru je bilo sprejeto tudi stališče, naj Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo naslovi vsem vzgojno-izobraževalnim organizacijam v Sloveniji posebno pismo, s katerim bi pospešili in spodbudili stanovsko solidarnost slovenskih šolnikov.

Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo pospešeno zbira podatke o škodi, ki jo je povzročila poplava na vzgojno-izobraževalnih objektih, učni opremi itn. Znani so tudi ukrepi, ki jih je sprejela slovenska vlada. S tem mislimo predvsem na zakon, ki je bil sprejet pred nedavnim in na podlagi katerega bomo vsi zaposleni do konca tega leta prispevali za odpravljanje posledic poplave še dva enodnevna čista osebna dohodka. Dogovorjeno je tudi, da vsako področje po svojih denarnih zmožnostih poskuša pomagati odpravljati posledice poplave. Vse to bomo storili tudi v našem sekretariatu, hkrati pa bosta narejena celosten pregled škode in program za odpravljanje posledic nesreče. Toda to ne bo zadoščalo, ker je denarja za vzgojo in izobraževanje premalo in ker ni na voljo omembe vrednih rezerv.

Zaradi tega Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo poziva vse vzgojno-izobraževalne organizacije v nepoplavljenih predelih Slovenije, da v skladu z visoko razvito solidarnostjo slovenskih pedagoških delavcev pregledajo možnosti za dodatno solidarnost. Zavedamo se, da te dodatne »šolniške« solidarnosti ni niti mogoče niti potrebno predpisovati. Trdno upamo, da je eden od kamenčkov v mozaiku naše stanovske zavesti. Možnosti za dodatno solidarnost vidimo v odločitvi vsakega posameznika, da se na primer odreče še enemu enodnevnemu neto osebnemu dohodku ali pa v ta namen prispeva ustrezen znesek. Mogoče je, da tudi sindikat del denarja, ki ga ima na voljo, nameni za solidarnost.

Dobro se zavedamo, kakšni so naši osebni dohodki in da je tudi celotna vsota denarja, ki ga ima slovensko šolstvo na voljo, skromna. Vemo pa tudi, da zavest o solidarnosti ni odvisna od debeline denarnice, temveč od kulturne širine in socialne občutljivosti. In vemo, da kdor hitro da, dvakrat da!

V tej akciji bomo sodelovali tudi delavci Republiškega sekretariata za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo in Zavoda Republike Slovenije za šolstvo.

Predlagamo, da denar nakazujete na Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo – financiranje izobraževalne dejavnosti. Številka žiro računa: 50100-637-155466 s pripisom »za poplavljence«.

O razdelitvi zbranega denarja bosta odločala Odbor za osnovno in Odbor za srednje šolstvo.

Dr. PETER VENCELJ

dogodki
novosti

Zamisel o novih programih v srednji šoli

Že nekaj let ugotavljamo, da programi srednjih šol ne zadovoljujejo poklicnih in študijskih namer mladine. Problem je bolj pereč za dekleta, saj nam jih s poklicno usmerjevalnimi akcijami ni uspelo navdušiti za izobraževanje v strojni usmeritvi, elektro, lesni, rudarski in drugih proizvodnih usmeritvah. Tako se vsako leto množično usmerjajo v programe in poklice, ki po tradiciji veljajo za »ženske«, kot so zdravstvo, pedagoško, poslovno-finančna in trgovinska dejavnost, tekstil, osebna nega in še nekateri. Omejene prostorske možnosti šol so bistveni razlog, da veliko deklet ni sprejetih v želeno smer in se morajo odločiti za šolanje, ki jih morda prav nič ne veseli.

Zavodu za šolstvo je bilo naročeno, naj pripravi nove vzgojno-izobraževalne programe in tako nekoliko zmanjša stiske mladih, srednje šole pa so tudi že pokazale zanimanje.

Srednja mlekarska in kmetijska šola v Kranju je spodbudila gospodinjsko smer izobraževanja, ki se dobro ujema z zdajšnjim programom živilstva in kmetijstva, zlasti pa bi se oprla na mlekarsko tradicijo šole. Družbene potrebe za vpeljavo smeri gospodinjstva so vse bolj izrazite, glede na poudarjeno vlogo družine, kakor tudi razvoja turizma in gostinstva. Izobraževanje v smeri gospodinjstvo bo omogočalo kmečki in drugi mladini usposobitev za poklic, ki ga je mogoče opravljati v mnogih dejavnostih, koristil pa bo tudi za družinsko gospodinjstvo.

Srednja šola rudarske usmeritve Zagorje ob Savi je pripravila zasnovo obrtno-podjetniškega programa, ki predvideva usposobitev vsaj v treh poklicnih smereh, vsaka pa ima različno trajanje izobraževanja.

V enoletnem programu ali smeri bi si učenci pridobili znanje iz gospodinjstva, zdravstvene nege, šivanja idr.

Triletna smer bi izobraževala za različne obrtnogospodarske poklice v tekstilu, usnjarstvu, čevljarstvu idr.

Enoletni nadaljevalni program bo nadgrajeval triletno izobraževanje z znanjem za zahtevnejša dela v obrtnogospodarskih poklicih v smislu poslovnosti, organizacije, vodenja.

Ravnatelja obeh srednjih šol sta zamisel programov predstavila delovni skupini v Zavodu RS za šolstvo, ki bo s šolama pripravila celostno sestavo programa. Poleg pedagoških svetovalcev različnih strok so v skupini še zastopniki: društva učiteljev gospodinjstva, Pedagoške akademije in Obrtnega združenja. Ugotovili smo, da obe programski pobudi pomenita oživljanje tradicije v kraju, ki je imel nekdaj obrtno ali trgovsko ali gospodinjsko šolo, pa tudi zgledovanje po podobnih šolah na avstrijskem Koroškem, v katerih se šolajo tudi naša dekleta.

Dogovorili smo se, da bomo pri oblikovanju novih programov sledili nekaterim načelom:

- Programi bodo vsebinsko okvirni, ciljno in razvojno usmerjeni, to pomeni, da jih bo dokončno razvila šola skupaj s soizvajalci (podjetja, vzorne kmetije, obrtniki, ...).
- Vpeljevali jih bodo poskusno, spremljava bo kazala, kako jih je treba sproti popravljati;
- Srednja šola sodeluje od začetka priprave programa z gospodarstvom, obrtnimi in kmetijskimi združenji, zainteresiranimi zasebniki; ta struktura bi poskrbela za ustvarjanje gmotnih možnosti za delo šol, za štipendije, zgledne obrtnike in gospodinjstva, ki bodo učence praktično usposabljali.

Gmotne in kadrovske razmere je treba pripravljati sočasno s programom, saj bo le tako mogoče dosegati kratke časovne roke. Do februarja 1991 morajo biti predlogi programov predloženi republiškemu strokovnemu svetu. Zavod bo pripravil tisti del programa, ki bi ga lahko označili za »nacionalni standard«. To so obseg in vsebina splošnega, strokovnega in praktičnega znanja z normativi in standardi, ki so enakovredni drugim programom enake zahtevnosti. Pričakujemo, da bodo pri uresničevanju nekaterih posebnih zahtev v programu denarno podprli uporabniki. To, ker so se zastopniki Zveze obrtnih združenj Slovenije in občinskih združenj včlanili v delovno skupino za pripravo programov, zbuja upanje, da se bo to uresničilo.

MARIJA TOME
in
MARTA HROVATIN

Kdor hitro da, dvakrat da

Med prvimi, ki so pomagali poplavljencem, je tudi Sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije. Že 6. novembra je namenil 50 000 din svojim članom, ki so jih prizadele poplave v Celju in okolici, 10 000 din pa je nakazal Rdečemu križu Slovenije.

SPOROČILNOST RESOLUCIJE IZ REYKJAVIKA

Evropski izobraževalni standardi na preskušnji

Ob prebiranju poročil v tisku o raznih mednarodnih konferencah, seminarjih in sestankih s predznakom »evropska« ali »svetovna« se nehote vsiljuje vtis, da mednarodne organizacije, bodisi vladne ali nevladne, območne, celinske ali svetovne, politične ali strokovne, tako rekoč serijsko »izdelujejo« najrazličnejše resolucije, deklaracije in druge podobne dokumente. Najbolj so v javnosti cenjeni tisti dokumenti, ki obravnavajo politična, gospodarska, tehnološka in ekološka vprašanja. Manj zanimive pa so npr. resolucije, ki se ukvarjajo z vprašanji vzgoje in izobraževanja. Načela o posodabljanju in razvoju šolstva, o skrbi za boljšo kakovost in učinkovitost izobraževanja niso sporna, dokler so splošna. Večina držav in vlad jih sprejema kot mnoge od mednarodnih dokumentov s posplošenimi ugotovitvami in nalogami, ki nikogar neposredno ne obvezujejo. Prav v tem so križi in težave vseh mogočih konvencij in deklaracij, ki se le stežka uresničujejo v prozaični resničnosti gmotnih možnosti in političnih doktrin posameznih dežel.

Takšna razmišljanja se porajajo v razmerah, ko so vse bolj očitne razlike med zahtevami in potrebami časa na eni strani in resničnimi možnostmi na drugi strani.

Podobni dvomi spremljajo tudi branje dokumenta o Izobraževanju v Evropi v letu 2000, ki sta ga pripravila Evropski komite WCOTP (Svetovne konfederacije organizacij učiteljskega poklica) in Svet Evrope, ki ima svoj sedež v Strasbourgu. Na evropski konferenci WCOTP sredi letošnjega oktobra so jo obravnavali in sprejeli v islandskem Reykjaviku. Ta nedvomno aktualna tema je v manjših različicah ne le v programih evropskih medvladnih organizacij, temveč tudi v OECD in UNESCO, ki seveda presegata evropske okvire. Medvladne svetovne in evropske ustanove vselej povprašajo, kakšna so mnenja mednarodnih organizacij prosvetnih delavcev o teh vprašanjih, to pa je v skladu s tradicijo medsebojnih dobrih odnosov.

Najbrž se tudi dokument te evropske konference ni mogel izogniti nekaterim ciljem, ki temeljijo na splošnih načelih o pomenu izobraževanja in usposabljanja za prihodnji razvoj Evrope. Omeniti je treba vsaj tri naloge: omogočiti višjo kulturno raven posameznikovega razvoja, pripraviti ljudi za dejavno vlogo pri oblikovanju demokratične družbe, ustariti ustrezne možnosti za pridobivanje strokovne usposobljenosti. V zvezi s temi cilji je v resoluciji poudarjena zahteva, da mora izobraževanje prispevati pomemben delež k boju proti neenakosti, razlikovanju in omejevanju razvoja katere koli plasti prebivalstva. To pa drugače rečeno pomeni, da šolstvo ne bi smelo poglabljati socialnega razlikovanja ter z raznimi administrativnimi in finančnimi ovirami omejevati dostopnosti izobraževanja vsem, ki to želijo in glede na umske sposobnosti zmorejo, ne glede na socialni položaj in gmotne možnosti. Zato v demokratični družbi zdrava tekmovalnost med šolami ne more biti odvisna od njihovega gmotnega položaja ali celo od šolnin, temveč le od ugleda na podlagi kakovosti.

Šola kot javna ustanova mora zagotavljati enake možnosti za izobraževanje vsem mladim ljudem. Resolucija zahteva od evropskih držav, da zagotovijo šolstvu na vseh stopnjah ustrezno financiranje. Tako bi zavarovali neodvisnost izobraževalnega sistema in učiteljev od gospodarskih in drugih dobičkarskih teženj.

Vse to in še marsikaj drugega bi bilo treba zagotoviti, da bi učitelji mogli celostno uveljavljati poklicne, izobraževalne, sindikalne in druge demokratične državljanske svoboščine. Šolstvo v evropskih državah naj bi preraslo iz ozkih nacionalnih okvirov v evropske razsežnosti. K boljšemu medsebojnemu razumevanju kulturnih različnosti lahko pripomorejo zlasti študij jezikov, poznavanje zgodovine, geografije ter gospodarskih in družbenih razmer v evropskih državah. Šola je lahko pomembna povezovalka in posrednica medsebojnega spoznavanja v evropskem prostoru.

Proti centraliziranemu upravljanju

V resoluciji so značilna – zlasti za razmere v državah srednje in vzhodne Evrope – opozorila proti centralizaciji upravljanja šolskih sistemov in proti širjenju zasebnega sektorja v izobraževalni dejavnosti. V zvezi z upravljanjem šol pa je sprejeto stališče, da morajo učitelji, starši, učenci in krajani sodelovati v demokratični organizaciji šolstva, da bi lahko uveljavljali svojo svetovalno funkcijo in pobude.

Tako v Svetovni konfederaciji organizacij učiteljskega poklica kot v Svetu Evrope menijo, da bi evropske države morale izoblikovati sistem načrtovanja nacionalnega razvoja vseh stopenj šolstva ter nujnih finančnih izdatkov za šolski prostor, opremo in usposabljanje učiteljev. K načrtovanju izobraževanja in vrednotenja rezultatov razvoja so šolske oblasti dolžne pritegniti tudi učiteljske organizacije.

Novost v dokumentu so nekatere zahteve, ki bodo pripomogle k izoblikovanju skupnih evropskih izobrazbenih standardov. Kakšni so predlogi: predšolska vzgoja naj bi bila brezplačna in sestavni del javnega šolskega sistema, vzgojiteljice pa naj bi imele enako izobrazbeno raven kot osnovnošolski učitelji. Osnovna šola kot javna ustanova, ki jo financira bodisi država ali lokalna oblast, mora biti brezplačna za otroke. Učenci naj si v obvezni šoli pridobijo široko splošno izobrazbo pa tudi določeno tehnološko znanje in spretnosti, potrebne za življenje in delo. V srednjem šolstvu, zlasti v poklicnem izobraževanju naj bi zagotovili takšno podlago, ki bo omogočala kasnejše pridobivanje znanja v vsej delovni dobi pa tudi morebitno spemembo poklica. Zato mora biti stavina poklicnega šolanja solidna splošna izobrazba z učenjem tujih jezikov.

Precejšen del pozornosti v stališčih je odmerjen visokemu šolstvu. Predvladuje mnenje, da bi morali povečati možnosti za visokošolski študij po končani srednji šoli in po poklicnem usposabljanju. Prehod s srednje stopnje izobraževanja na visoko naj bo organiziran tako, da bodo odstranjene nesmiselne ovire. Pogoje za vstop v visoke šole naj bi izenačili povsod v Evropi.

Evropski standardi naj v določenem obsegu veljajo tudi za učne načrte, pri čemer bi bile nekatere bistvene sestavine skupne, dovolj prostora v programih pa bi moralo biti za nacionalne potrebe in posebnosti. Poudarjeno je učenje evropskih regionalnih in nacionalnih jezikov ter vzgoja za mednarodno razumevanje in za človekove pravice. K povezovanju šolstva evropskih držav naj bi pripomogle tudi izmenjave učiteljev, učencev in študentov.

Ravnatelji in drugi vodilni delavci – iz prakse

Demokratičnost šolskih sistemov, so menili na konferenci v Reykjaviku, je tudi v tem, da so ravnatelji in drugi vodilni delavci v izobraževanju brez vsakršnega razlikovanja izbrani iz prakse. To opozorilo je še posebno aktualno v tistih državah Evrope, kjer so se otresli enostrankarskih režimov, pa zdajšnje oblasti ravnajo tako rekoč enako kot prejšnje, seveda po novih idejno-političnih merilih.

Zaradi obsežnih selitev delavcev iz manj razvitega sveta v evropske industrijske države je dolžnost bolje poskrbeti tudi za njihove otroke, da bi imeli enake pravice in možnosti za vzgojo in izobraževanje ter za celostno včlenjevanje v šolo in družbo, hkrati pa jim je treba zagotoviti dopolnilni pouk maternega jezika in nacionalne kulture.

Resolucija se zavzema, da postane evropski standard tudi izobraževanje vseh učiteljev na visoki šolski ravni. Del usposabljanja mora biti učiteljska praksa ter povezanost študija s svetom dela in z novimi zahtevami, s katerimi se srečuje sodobni učitelj.

Gmotne izboljšave še zmeraj oddaljen cilj

Eno od poglavij dokumenta obravnava gmotne standarde šolstva. Ti so v večini evropskih držav, razen v najrazvitejših, še zmeraj bolj pobožna želja. Verjetno jih bo mogoče uresničiti šele v naslednjem desetletju prihodnjega tisočletja, ne pa na pragu leta 2000. Vse to velja tako za znatnejše zmanjšanje števila učencev v oddelkih, kot tudi za normative novega šolske prostora in opreme, še zlasti za brezplačne učbenike in dru učne pripomočke v srednjih šolah. Te zahteve bodo še pre časa težko dosegljiv cilj. Spo nimo se, da smo si ga pri postavili za osnovno šolo pr skoraj tremi desetletji, pa s danes od njega oddaljeni bolj v sedemdesetih letih. Podob gmotne težave bodo otežev uresničevanje teh ciljev t v tretjini držav – članic Evrops skupnosti.

Izkušnje preteklih desetle vsekakor opozarjajo, da je tre načrtovati naložbe previdno prav tako tudi presojati stroš za uresničevanje evropskih sta dardov izobraževanja. Želimo včleniti v krog držav, ki sest ljajo Svet Evrope. Čim prej radi izpolnili tudi pogoje vstop v Evropsko skupnost, v v drugi polovici tega desetlet Toda, kako se bomo približev evropskim standardom izobraž vanja, ki bodo tudi med merili zidavo skupnega evropske doma. V Svetu Evrope v Evropskem komiteju WCO opozarjajo, da je učitelj naj membnejši dejavnik v vzgoj izobraževalnem procesu, učit ske plače in delovne razmere so merilo za vrednotenje nji vega dela v družbi. Najbrž bi b ob našem narodnem dohodku produktivnosti dela težko pri kovati, da bo učiteljski poklic njen tako kot v Švici ali v skan navskih državah. Ne bi ga smeli omejiti na položaj drž nega uslužbenca, ki mu kroj usodo drugi. Po resoluciji iz R ykjavika je eno od meril dem kratičnega šolstva prav to, da dogovorjenih pravilih igre javno sodelujejo z oblastjo t učitelji, njihova združenja in ganizacije, s katerimi se šol organi posvetujejo o predvide odločitvah, ko načrtujejo razv vpeljujejo in vrednotijo splo šolsko politiko in posamezne p membnejše izobraževalne p jekte. O tem, ali se posamez evropske države članice Sv Evrope, zlasti pa tiste, ki še kajo na vstop v njegov evrop parlament, približujejo ali od ljujejo od načel demokratične šolstva – prav v tem je svoje sten sporočilni pomen dok menta nedavne evropske kon rence WCOTP v Reykjavi – naj presoja vsaka sama.

BORIS LIPUŽIČ

Slovo od samoupravljanja

V petek, 9. novembra, je Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo predstavil časnikarjem gradivo za Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Premleli ga bodo še v Izvršnem svetu, a tudi v Skupščini se bo najbrž še marsikaj zgodilo, preden ga bodo sprejeli. Šolski minister dr. Vencelj upa, da bo novi zakon veljaven že z novim letom, vsi podzakonski akti pa usklajeni z njim do 31. avgusta 1991.

Katere večje novosti bodo tedaj veljavne, še ne moremo reči, ker gre za gradivo, vendar se na obzorju kažejo kar jasni zarisi velikih sprememb: vrtci in šole ne bodo več »organizacije združenega dela«, temveč (neprofitni) javni zavodi; ravnatelja bo imenoval republiški izvršni svet: za srednje šole republiški (to velja tudi za dekane fakultet in ravnatelje domov za študente), za vrtce in osnovne šole pa obč ski; ravnatelj bo imel bistve večje pristojnosti, ukvarjal naj bi se s poukom, ne pa z vz ževanjem stavbe, pridobivanj denarja in dnevno politi v svetu šole bodo predstav ustanovitelja, pedagoških strokovnih delavcev, učen (razen v OŠ) in staršev; učit bodo plačani v skladu z zakon in kolektivno pogodbo, denar to pa bomo na podlagi nacion nega programa, sprejet v Skupščini, zbrali v Repub Sloveniji. Na kratko bi tem sp membam rekli: slovo od samo pravljanja.

Po vsem tem naj bi bili vzg telji in učitelji strokovno su reni (se razume, da tudi z nen nim spopolnjevanjem), reš t.i. družbeno političnih dejav sti, vendar odgovorni za sv delo šoli in staršem.

Res, zelo lepo!

STANKO ŠTIMENC

prosvetni delavec

Ustanovitelja: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom.

Časopisni svet: Vladimir Tkalec predsednik, Milica Antič-Gaber, Justi Kavšek, Zdenko Kodelja, Janez Sušnik, Slava Šarc, Marija Velikonja, Iztok Vilič, Jože Žlahtič.

Direktor: Stanko Šimenc.

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.
Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104.
Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za leto 1990 znaša 200 din za posameznike in 400 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 140 din na leto. Posamezna številka stane 10 din.
Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica,
ISSN 0033-1643.
Po mnenju Republiškega ko teja za vzgojo in izobraževa je časnik »Prosvetni delav prost temeljnega prometn davka od prometa proizvo (glej 7. točko 1. odstavka člena zakona o obdavčeva proizvodov in storitev v p metu).

razpravljamo

Kompas za usmerjanje razvoja premalo natančen

O Koncepciji in strategiji razvoja vzgoje in izobraževanja

Ko človek prebira Koncepcijo in strategijo razvoja vzgoje in izobraževanja s Strokovnimi podlagami za program vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, ki naj bi pomenila program posodabljanja našega sistema vzgoje in izobraževanja do leta 2000, presoja to glede na zdajšnji trenutek. Razmišlja, kako bi težave in dileme vzgoje in izobraževanja, ki nas danes vznemirjajo, rešil za čim daljši čas, da ne bi kar naprej brezglavo spreminjale življenja. Ne glede na to, da gre le za »idejni projekt« in »konceptualni okvir«, je vendarle treba opozoriti na nekatere nejasnosti dokumenta samo zato, da bi res čimprej dobili kakovosten kompas za razvoj vzgoje in izobraževanja.

Kaj je pravzaprav to, kar je zapisano v tem programu, je težko reči. V uvodu piše, da to ni neposredno izvedbeni program, vendar so nekateri deli takšni, da bi to lahko bil. Razvojni projekt (njegov »idejni« del in »konceptualni okvir«) našega šolstva, kot tudi piše, tudi ne more biti, saj ne navaja razvojnih ciljev, ne pojasnjuje vizije vzgoje in izobraževanja ter šolstva na še stvarno vidni (zagledani) prihodnosti. Teoretična izhodišča so tako splošna, da je v njih težko prepoznati določnejše zamisli podobe šolstva, šol in šolskega vzgojno-izobraževalnega dela okoli leta 2000. Zato je v tem programu težko povezati in razumeti npr. projekcijo razvoja šolskega sistema ter oblikovanje in razvoj posameznih podsistemov s teoretičnimi izhodišči predstavljenega programa.

Če gledamo posamezne dele zasnove in programa ločeno, in ne kot neločljivo celoto, potem je treba povedati, da so nekateri deli kar dobro obdelani in po predstavljeni vsebini tudi urejeni (npr. program izobraževanja in usposabljanja oseb z motnjami v razvoju). V koncepciji in programu je tudi nekaj zanimivih zamisli, ki utegnejo imeti pomembno vlogo v razvoju šolskega vzgojno-izobraževalnega dela. Taka se zdi npr. zamisel o povezovanju šolske svetovalne službe, o vključevanju njenih posameznih strokovnih profilov v razvojno delo, ki bi presegalo šolski okvir, čeprav ni povedano, kako naj bi bilo to delo povezano s celotno organizacijo strokovnega (razvojnega in svetovalnega) dela. V tem programu (dokumentu) pa je žal kar precej takih stvari, s katerimi človek preprosto ne ve, kaj bi počel, kam bi jih umestil in kako bi jih razumel. Veliko zelo pomembnih vprašanj ostaja tudi nerešenih, brez »koncepcije«. Predstavljena so na zelo formalni, formalistični, deklarativni, neizčlenjeni ravni. V poglavju o projekciji razvoja vzgoje in izobraževanja, kjer naj bi bil predstavljen globalni sistem, program, kadri, organizacija, realizacija in evalvacija in tudi posamezni podsistemi, bi človek pričakoval, da bo zvedel, kako bo ta struktura delovala. Ko se v takih družbenih preobratih, kakršnim smo priče, na novo načrtuje vzgojno-izobraževalna strategija in temu ustrezen (šolski) sistem vzgoje in izobraževanja, potem bi pričakoval, da bi moralo biti jasno odgovorjeno prav na ta vprašanja. Tako pa se npr. pri predstavitvi oblikovanja in razvoja osnovne šole namesto z analizo (predstavitve) mesta osnovne šole v celotnem šolskem sistemu, njeno organizacijo in delovanjem, seznanjamo z mnogimi neurejenimi zamislimi. Pomešane so zamisli, ki se nanašajo na sistem, na organizacijo šole, na vsebino pri posameznih predmetih, splošno znana didaktično-metodična načela in vprašanja vzgojno-izobraževalnega procesa. Najbrž so vsa ta vprašanja pomembna, podcenjevati ne smemo nobenega, vendar ne spadajo v to poglavje. Zanimivo je tudi, da se program na tem mestu ukvarja na eni strani s takimi nadrobnostmi, kot je npr. ta, naj bi imeli učenci poleg pouka še »0 do 2 uri interesnih dejavnosti, 0 do 2 uri pomoči ter 0 do 2 uri dejavnosti« (?), na drugi pa ne ve, kaj početi s starši. Njihovo mesto in vlogo označi zelo »na pamet« in v deklarativno izrečenem stališču. V tem delu predstavitve podsistema ni niti besedice o npr. zasebni pobudi (če že ne kar organizaciji zasebne osnovne šole) v zvezi z organizacijo, vsebino in animacijo šolskega leta, ki je ne moremo zožiti le na pobude (vlogo, udeležbo) staršev. Celotna projekcija je ujeta v okvire dozdajšnjega sistema vzgoje in izobraževanja.

V slepi ulici

Kaže, da je ta neurejenost posledica metodološko pomanjkljivega (napačnega) prijema, to je izhodišča, da šola potrebuje predvsem notranjo prenovo, »ki pomeni uvajanje čimvečjega števila didaktičnih sistemov v prakso« (?). Menim, da z notranjo šolsko reformo (ki, mimogrede, ni samo vpeljevanje didaktičnih sistemov v prakso) in tem programom razvoja vzgoje in izobraževanja ni mogoče več nadaljevati, če se jasno ne izoblikuje nekaj »strateških« vprašanj. Projekta ni več mogoče nadaljevati, če se ne pripravi in dopolni metodološki prijem, saj je »strategija« zdaj pomembnejša od »koncepcije«. Brez strategije ni mogoče kritično razčleniti zdajšnjega, ker ni merila za ocenjevanje, kaj je dobro in kaj ne, kaj naj bi zavrgli in kaj ohranili. Nadaljevanje tega projekta je zato v slepi ulici, dokler se ne rešijo nekatera »strateška« vprašanja razvoja našega šolstva ter vzgoje in izobraževanja: vprašanja samega (šolskega in nešolskega) sistema, dinamike njegovega delovanja, sistema upravljanja in vodenja, financiranja in določitve položaja nekaterih ključnih subjektov v tem sistemu.

Zadrega ob tem programu je še toliko večja, ker tudi vlada še ni celostno oblikovala in predstavila splošne, šolsko-politične strategije. Predstavljene so bile le nekatere njene prvine te strategije.

Projekt mora metodološko izhajati iz stališča, da sta vzgoja in izobraževanje (še zlasti tista, ki sta zajeta v šolski sistem) tako nacionalnega kakor tudi lokalnega in zasebnega pomena in da se bodo zato vzgojno-izobraževalne vsebine iz zornega kota našega širšega družbenega razvoja, ki ga do leta 2000 še lahko kolikor toliko stvarno predvidimo, na vseh stopnjah šolskega (vzgojno-izobraževalnega) sistema oblikovale na treh ravneh, to je na nacionalni, lokalni (komunalni, občinski) in šolski (individualni, zasebni). Tega tudi dozdajšnja šolska politika ni prezirala ali zavračala, le da zaradi narave družbenega reda in sistema tega ni mogla (ni zmogla in ni smela) razviti tako, kot se to lahko upošteva in razvije v pluralistični demokraciji.

Vizija, ki jo je treba upoštevati v konstrukciji šolstva ali pri načrtovani strategiji, je, da bodo zaradi večje demokratizacije nastale tudi večje razlike pri delu istovrstnih šol oziroma vzgojno-izobraževalnih zavodov. Čeprav bo to po svoje nepravično, bo vendarle treba jasno določiti nacionalen, lokalen (komunalen) in šolski (individualen) pomen in pristojnost. Če najprej tega ne naredimo, ni mogoče določiti zagotovljenega (nacionalnega) in drugega (dogovorjenega) programa. Treba bo določiti in razmejiti vlogo države in državnih organov ter vlogo in pristojnosti lokalnih in šolskih samoupravnih (nedržavnih) teles. Brez tega pa spet ni mogoče rešiti vprašanj, kot je npr. vloga staršev in drugih občanov v šoli in/ali tudi v občinskih (komunalnih) šolskih telesih. Brez te razmejitve ni mogoče jasno določiti dolžnosti, pravic, pristojnosti, npr. za načrtovanje interesnih dejavnosti učencev v šoli (tako po vsebini kot tudi po obsegu), vlogo lokalnih poklicnih in prostovoljnih športnih in kulturnih društev in organizacij. Ugotoviti bo tudi treba, v katerih organizacijskih oblikah se bosta srečevala in usklajevala šolsko politiko oba sistema (državni in samoupravni) ali načina upravljanja. Ker je pravica in pristojnost načrtovanja šolskega dela stvar tistega, ki šolo plačuje, je jasno, da bo to pri nadaljnjem načrtovanju razvoja našega šolstva ali vzgojno-izobraževalnega sistema treba upoštevati. Navsezadnje tudi ni jasno, kakšno vlogo bo v tem vzgojno-izobraževalnem sistemu imel današnji Zavod RS za šolstvo, kakšna bosta mesto in vloga ali pristojnost učiteljev in njihovih strokovnih organizacij in združenj. Brez dobre strokovne organiziranosti bo tudi težko izpeljati »didaktično« prenovo in notranjo reformo.

Upoštevati stvarnost

Kar zadeva razmerje med pristojnostjo države in lokalnimi (komunalnimi) ter šolskimi samoupravnimi organi, bo treba upoštevati spoznanje, da država zmeraj prispeva več kot 50 odstotkov denarja za financiranje šolstva ali programa šolskega vzgojno-izobraževalnega dela. To ji daje pravico, moč in možnost, da se šole in šolski programi povezujejo v sistem. Brez takega poseganja in vloge države bi se sistem zrušil. Upoštevati moramo, da se bo delež države v financiranju programov spreminjal v skladu z bogastvom državnih skladov, da se bo z zmanjševanjem proračuna moral povečevati komunalni (občinski) delež in neposredni delež staršev in da bodo v delu šol zato nastajale po obsegu, bogastvu programov in dejavnosti in tako (zato) v kakovosti dela večje razlike, kot pa so bile doslej. Ne upoštevati tega pomeni nestvarno načrtovati šolski razvoj.

Zasebno šolstvo je stvarna vizija, zato bi projekt razvoja vzgoje in izobraževanja do leta 2000 moral vsaj v temeljih zarisati ta del sistema. Vsebinsko in organizacijsko bi moral definirati in razmejiti zasebno pobudo v javnem šolstvu in tisto v zasebnem, med javno in zasebno šolo (šolstvom) ter razmerje države do »zasebnega« v šolstvu in zasebnim šolstvom. Tudi zaradi tega je celotna zasnova pomanjkljiva.

Zasebno šolstvo in zasebne šole niso zadeva zasebnikov, ampak vsega naroda. Tudi nad tem drži roko država, v to šolstvo vlaga svoj denar in zato postavlja tudi svoje zahteve in varuje interese občanov. Interes pa je tudi obrnjen. Brez spoštovanja (državno) predpisanih vsaj minimalnih gmotnih izobrazbenih standardov in normativov so zasebne šole in zasebno šolstvo zgubljeni, izpadejo iz sistema, ostajajo le od sistema ločene oblike (tečaji) izobraževanja.

Iz projekcije razvoja vzgoje in izobraževanja bi morale biti jasno vidne tudi razlike v interesu države za osnovno in srednjo šolo in šolstvo ter vloga zasebnih naložb (in naložb delovnih organizacij, združenj, korporacij) na tej stopnji šolstva.

Kako je načrtovana in predstavljena projekcija zaprta, je videti v »Strokovnih podlagah za program...«, in sicer v tistem delu, ki govori o šoli za izobraževanje ravnateljev. Tam piše, naj bi šola trajala od 160 do 180 ur, ničesar pa ni mogoče povedati o vsebini tega izobraževanja, saj ni jasno, kakšna bo ravnateljeva vloga v organizaciji šolstva in šol. Ne ve se, koliko bo ravnatelj pedagoški in koliko upravni vodja; ali se bosta upravna in pedagoška funkcija delili ali ne, ali bo ravnatelj odgovoren za vse, tako kot doslej ali ne. Dokler ne veš, kakšna bo njegova vloga, tudi ne veš, kakšno znanje (sposobnosti) bo potreboval in koliko časa bo potrebno, da si bo to znanje pridobil.

To so le nekatera bistvena vprašanja in dileme o razvoju našega šolstva do konca tega stoletja. Če skoznje presojamo posamezne »podprojekte« in »podsisteme« tega dokumenta, vidimo, da smo šele na začetku in da se bo treba dela lotiti še drugače. Brez strategije pa ne bo dobre zasnove.

METOD RESMAN

Iz niza Udu v hommage, Študentska tribuna, 1978

Izobraževanje – pravica človeka in državljana

Prispevek k javni razpravi k osnutku Ustave Republike Slovenije

Izobraževanje se največkrat označuje kot pomemben razvojni dejavnik, kot pogoj za narodov obstoj in razvoj, kot najžlahtnejša naložba, kot dejavnost posebnega družbenega pomena. Kar pozabljamo, da je izobraževanje po meščanskih revolucijah postalo ena od človekovih pravic.

Osnutek Ustave Republike Slovenije označuje v 54. členu izobraževanje kot pravico (tudi v poglavju o pravicah, svoboščinah in dolžnostih človeka in državljana), in sicer; da **ima vsakdo pravico, da pod enakimi, z zakonom določenimi pogoji pridobiva znanje in izobrazbo na vseh stopnjah izobraževanja, v vseh vrstah šol ter v drugih vzgojno-izobraževalnih organizacijah.** V tej točki pravzaprav ne gre za pomembnejše razlike v primerjavi z veljavno ustavo. Tudi ta namreč govori o pravici do izobraževanja v razdelku o pravicah in svoboščinah.

Ustava ureja to **pravico človeka in državljana** do pridobivanja znanja in izobrazbe tako, da terja **z zakonom opredeljene pogoje,** ki morajo biti za vse enaki. V tem se torej osnutek ustave ne razlikuje od veljavnih ustavnih rešitev. Še naprej bo treba z zakonom opredeliti pogoje, ki bodo morali veljati za vse enako. Tudi pogoji za vpis v šole bodo morali biti določeni z zakonom in ne bodo prepuščeni posameznim šolam. Vprašanje je, ali velja ta člen tudi za univerzo, ali lahko posamezne fakultete same določajo pogoje za vpis ali pa bi moral to določiti zakon o univerzi. Nekateri so tudi opozarjali, da je zdajšnja ureditev sporna, saj so bili ob domala enaki ustavni dikciji vpisni pogoji po zakonu prepuščeni določbam programov. Te so sprejemali v posebnih izobraževalnih skupnostih, zdaj pa so v pristojnosti fakultet. Ni torej izpolnjena ustavna zahteva, da je treba pogoje za izobraževanje – in pogoji za vpis so pomemben pogoj za izobraževanje – določiti z zakonom.

Vprašanje je tudi, kakšne pogoje za izobraževanje je mogoče predpisati z zakonom. Ali na primer lahko zakon omogoči predpisovanje verskega ali nazorskega prepričanja kot pogoj za vpis v določeno vrsto šol, ali lahko določi posebne psihofizične pogoje, državljanstvo ali nacionalno pripadnost (ali npr. da se v šole z italijanskim učnim jezikom lahko vpisujejo samo pripadniki italijanskega naroda na narodnostno mešanem območju).

Besede, da je osnovno šolanje obvezno in brezplačno ter da zakon določa trajanje osnovnega šolanja otrok, je mogoče razumeti kot določilo o osnovni šoli. V Evropi so znani različni modeli osnovne šole, in verjetno bo treba predpisati evropski standard obveznega izobraževanja (ni nujno, da traja to enako dolgo kot osnovna šola, ampak lahko pomeni tudi šolsko obveznost, ki se izpolni v osnovni in v srednji šoli). Zato bi bilo v ustavi bolj smotrno zapisati, da zakon določa obveznost osnovnega izobraževanja in šolsko obveznost, torej dve kategoriji, za kateri ni nujno, da se ujemata.

Vprašanje je, kaj pomeni določilo, da pogoje za ustanavljanje in delo šol ter drugih vzgojnih in izobraževalnih organizacij zagotavlja republika v skladu z zakonom. Gre za vprašanje vloge države pri izobraževanju.

Ali pomeni določilo, da republika zagotavlja pogoje za ustanavljanje šol, da lahko samo republika ustanavlja šole in druge vzgojne in izobraževalne organizacije? Ali pa morda to, da lahko te organizacije ustanavljajo tudi drugi – na primer podjetja, društva, Cerkev, posamezniki, republika pa to mora zagotoviti, če jih ni ustanovil nihče drug. Vprašanje je, ali pomeni republika tudi raven pristojnosti in odgovornosti, torej republiško raven pristojnosti in odgovornosti, ali pa je mogoče pod republiko po zakonu razumeti, da lahko šole ustanovijo tudi občine ali druge oblike območne ali krajevne uprave.

Mar pomenijo besede, da »republika zagotavlja pogoje« tudi način tega zagotavljanja, torej proračunsko financiranje? Ali to pomeni, da republiško zagotavljanje možnosti za ustanavljanje in delovanje šol in drugih vzgojnih in izobraževalnih organizacij izključuje kakšno drugačno obliko financiranja – npr. v skladih? Morda pa gre za to, da republika določa pogoje za ustanavljanje šol?

Pravzaprav se postavlja vprašanje, kaj je izobraževanje kot javna služba. Je mišljeno vse izobraževanje – osnovna šola, srednje šolstvo, visoko šolstvo, izobraževanje in usposabljanje, ki ga organizirajo posamezna podjetja ali njihove asociacije v posebnih izobraževalnih središčih (izobraževalni center Gospodarske zbornice Slovenije za poslovodne delavce), delavske univerze, učenje tujih jezikov, glasbeno šolstvo, izobraževanje in izpopolnjevanje v plesu (plesne šole), šole smučanja, tenisa, avtošole itn. Verjetno vse to ni mišljeno v pojmu »šol in drugih vzgojnih in izobraževalnih organizacij«. Zato bi bilo nujno zapisati, da gre za tiste šole in druge izobraževalne organizacije, ki bodo po zakonu javni zavodi in ki izvajajo izobraževanje kot javno službo. Verjetno so to tiste šole in tisto izobraževanje, ki daje stopnjo izobrazbe in javno priznano listino o priznani izobrazbi, iz katere izhajajo določene pravice do nadaljnjega izobraževanja ali zaposlovanja.

Tako bi bilo treba jasneje določiti, da za izobraževanje kot javno službo republika določa pogoje za ustanavljanje in za delovanje, za splošno izobraževanje v skladu z zakonom pa tudi zagotavlja možnosti za delovanje. Pri tem mislim tudi na splošnoizobraževalni in splošnostrokovni del poklicnega oziroma strokovnega šolstva.

Sicer pa je edino trdna rešitev ponujena v različici, ki določa, da je vse izobraževanje (vprašanje razumevanja izobraževanja ostaja) brezplačno in podržavljeno. To pa ne bi bilo smiselno, saj bi morali dopustiti podjetjem, da bolj skrbijo za strokovno šolstvo, da ustanavljajo svoje strokovne šole, da financirajo strokovni del in praktični pouk (ta je tudi najdražji, če se organizira v šoli), take šole bi lahko dobile koncesijo in tudi financiranje države za splošnoizobraževalni splošnostrokovni del, kot bi ga določal ustrezen organ v skladu z zakonom.

Osnutek govori o brezplačnosti osnovnega izobraževanja, različica pa tudi o brezplačnosti srednjega in visokega izobraževanja. Iz izkušenj vemo, da je mišljena predvsem brezplačnost pouka, nikakor pa ne brezplačno zagotavljanje vsega, kar je pogoj za izobraževanje.

Če gre za brezplačnost vsega – pouka, učbenikov, zvezkov, pisalnega in risalnega pribora, atlasov, priročnikov, telovadne opreme, prehrane itn., potem brezplačnosti ni mogoče zagotoviti niti za osnovno šolo, ne da bi bistveno povečali delež družbenega proizvoda za izobraževanje – dajati bi morali vsaj še enkrat toliko kot zdaj.

Če pa je mišljena brezplačnost pouka, potem je edino sprejemljiva različica brezplačnost osnovne šole, srednjega in visokega izobraževanja v skladu z zakonom. Vsaka druga rešitev bi bila velik korak nazaj, kar zadeva dostopnost izobraževanja in bi pomenila katastrofo za Slovenijo in ves naš narod.

BOŠTJAN ZGONC

doma drugje

VELIKA BRITANIJA

Zaposliti je treba boljše učitelje

To bo pozvročilo veliko stroškov in nasprotovanj. Očitno pa so potrebne korenite spremembe, kajti kriza v britanskem šolstvu se poglablja. The Daily Telegraph, britanski provladni časopis, je 8. oktobra letos namenil prilogo tej temi. Med drugim je objavil prispevek Georgea Waldna, konservativnega člana parlamenta in nekdanjega ministra za visoko šolstvo.

Pomembno vprašanje je, meni Walden, kdo sploh hoče postati učitelj v zdajšnji Veliki Britaniji, če izvzamemo redke posameznike, ki so povsem predani poklicu, in tiste, ki ne vedo početi nič boljšega. Za ta poklic se odloča čedalje manj diplomantov. Pet let po zaposlitvi jih uči le še ena tretjina. In tisti, ki ostanejo, niso nujno tudi najboljši. Seveda pa njihove perspektive niso spodbudne. Učenci se še nikoli niso tako slabo vedli. Večina otrok nima predšolske vzgoje v vrtcu, pa tudi doma jih ne vzgajajo tako, da bi kdove kako spoštovali avtoriteto; njihove glave so napolnjene večinoma z »drobci« televizijskih programov. Učiteljske plače niso vabljive; na splošno so nižje od povprečnega zaslužka umskih delavcev. Novopečeni učitelj ali bolje učiteljica, saj je v tem poklicu sedemdeset odstotkov žensk, se zelo verjetno znajde ne le v pustih in neustreznih delovnih razmerah, ampak tudi med neustreznimi kolegi. Pred dvema letoma je več kot polovica učila predmete, za katere formalno ni bila dovolj usposobljena.

Malodušje pa ne izvira toliko iz neprimernih razmer in plač, ampak iz povprečnosti, ki je preplavila ta poklic, in vse bolj splošnega prepričanja, da mnogi učitelji še zmeraj zagovarjajo takšno poučevanje, ki se v resnici sploh ni obneslo. Njegove posledice je čutiti že tudi pri mladih učiteljih, prvih »sadovih« teh teorij, ki so vladale četrt stoletja. Pri nekaterih sploh ne gre za vprašanje, ali bodo učili slovnico ali ne, ampak je težava v tem, da je še sami ne znajo. Njihova premajhna pričakovanja, premajhna zahtevnost do sebe – vse to se prenaša na učence.

Če naj bi poklic postal bolj strokovno samostojen, je treba začeti pri dnu: določiti standarde, nato pa jih ustrezno zavarovati. Tu pa se je treba lotiti štirih osrednjih vprašanj:

● Najprej zelo kakovostne predšolske vzgoje, zaradi katere bodo osnovnošolci bolj disciplinirani, bolj pripravljeni sprejemati znanje, in z manj vedenjskimi težavami. Tako bo delo za učitelje bolj privlačno, od učencev pa bodo lahko zahtevali več.

● Drugo je zvišanje plač, ki bo pritegnilo bolj usposobljene ljudi. Na ta račun bo treba odpustiti manj uspešne učitelje – to bodo preverjali inšpektorji. Dopolnilno izobraževanje učiteljev, ki so srednjih let in ne posebno dobri, bi bilo drago in neučinkovito. Treba jih bo izplačati. Ta korak bi bil seveda v nasprotju s tradicijo, ki poveličuje učiteljski poklic, zato je treba pričakovati hudo nasprotovanje. Vlada bi morala vztrajati pri tem, sicer pa naj bi ne poskrbela za zvišanje plač. To pomeni tudi pravo vojno s sindikati, vendar bodo ljudje na splošno podprli vlado in dobri učitelji, ki se zavedajo, kakšne osebne dohodke zaslužijo, si bodo zanj tudi prizadevali.

● Tretji korak je temeljit pregled izobraževalnih programov za prihodnje učitelje. Zaradi objektivnosti naj bi ga opravila komisija, sestavljena iz zelo usposobljenih ljudi, ki pa niso učitelji.

● In končno: posnemati bi kazalo francoski sistem, ki od učiteljev zahteva predvsem, da učijo, ne pa da nadomeščajo starše ali nekakšne vsesplošne skrbnike. Če naj bodo ure dobro pripravljene, je za to potreben čas. Dobri učitelji bodo v stiku z otroki tudi zunaj učilnice.

Za korenite spremembe, pravi Walden, bo treba veliko denarja, hudo pa jim bodo nasprotovali povprečneži, ki životarijo v svojem poklicu. Seveda se lahko še naprej slepimo, da se izobraževalni standardi zvišujejo, da je treba samo malo zboljšati plače in zaposliti nekaj tisoč tujih učiteljev, ki bodo zapolnili vrzeli. Vendar to ni res in to vedo vsi, ki niso zaposleni v šolah – pa tudi veliko učiteljev.

Prevedla in priredila
JANA CEDILNIK

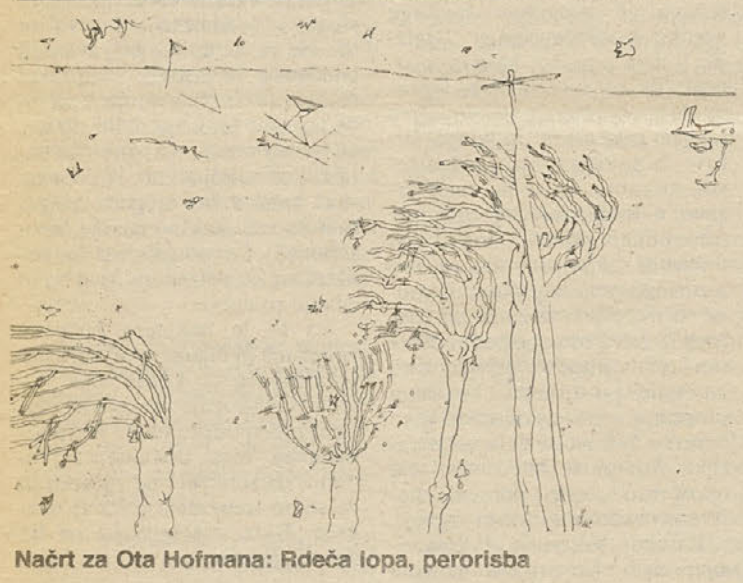

Načrt za Ota Hofmana: Rdeča lopa, perorisba

STE VEDELI, da imajo v Sarajevu Klub nekdanjih študentov iz Ljubljane? **Fahrudin Karamehmedović,** pred več kot dvema desetletjema študent Ekonomske fakultete, je le eden od sto osemdesetih, ki se vsaj nekajkrat na leto redno srečujejo na »študentskih« klubskih večerih. Srečanja zdajšnjih profesorjev, doktorjev znanosti, akademikov, mestnih funkcionarjev, direktorjev (nekdanji naši študentje so – tako pravijo – »smetana« sarajevskega življenja) so zmeraj prijetna. Ne gre zgolj za družabna srečanja, pač pa si prizadevajo predvsem za čim boljše odnose med republikami, z nami pa sodelujejo tudi na strokovnih področjih.

POTI DO UČINKOVITEJŠEGA POUČEVANJA

Šole, učitelji in ravnatelji v novi vlogi

Svet za kulturno sodelovanje (CDCC), ki deluje pri Svetu Evrope, med drugim pripravlja tudi seminarje za učitelje različnih strok in na različnih stopnjah izobraževanja v državah članicah Sveta. Za posamezne vrste seminarjev dodeljuje udeležencem tudi štipendije. Učiteljem Zahodne Evrope se pridružujejo zadnje čase na teh seminarjih tudi kolegi iz vzhodnih držav in Jugoslavije.

V enem od središč tovrstnega izobraževanja v mestecu Donaueschingen v Zvezni republiki Nemčiji je bil oktobra enotedenski seminar z naslovom **Poučevanje, nova vloga šol, učiteljev in ravnateljev.** Okrog 30 udeležencev iz držav Zahodne Evrope ter po eden iz Poljske in Jugoslavije je v teh dneh razčlenjevalo vprašanja današnje šole in poučevanja in razmišljalo, kako upravljati šolo in kako lahko učitelji in ravnatelji pripomorejo k čim boljšemu pouku. Seminar, ki je temeljil na izkušenjskem učenju, je sestavljalo nekaj plenarnih predavanj (predavali so strokovnjaki z univerz, inštitutov za pedagoške raziskave in ravnatelj praktik), večji del časa pa smo razpravljali v majhnih skupinah (7 ali 8 udeležencev) in si izmenjavali izkušnje, ki smo si jih pridobili vsak v svoji deželi, v svojih šolah in zavodih.

Vse evropske države namenjajo veliko pozornosti stalnemu izboljševanju kakovosti poučevanja. Vlade spodbujajo prenavljanje programov v osnovnem šolstvu in zato vpeljujejo različne inovacijske projekte. Hkrati se trudijo posodobiti programe za izobraževanje učiteljev, v mnogih šolah pa vpeljujejo in spreminjajo tudi programe in organizacijo stalnega strokovnega spopolnjevanja učiteljev in ravnateljev. Vse to so organizatorji upoštevali pri zasnovi tega seminarja, njegove temeljne cilje pa izoblikovali takole:

● Razčleniti šolo kot prostor, v katerem se neprenehoma nekaj dogaja, spreminja in razvija, dosežki pa so odvisni od delovnih razmer.

● Razčleniti vlogo ravnatelja, srednjega vodilnega osebja (ravnateljevega pomočnika, šolskih svetovalnih delavcev, vodje šolskih aktivov) in učiteljev pri teh spremembah in izboljšavah.

● Opisati skupne smeri dolgoročnega razvoja izobraževanja učiteljev in ravnateljev.

V plenarnih predavanjih smo razčlenjevali tale vprašanja: izboljšanje šole in ustvarjanje delovnih razmer, povezanost med cilji osnovnega izobraževanja in organizacijo šole, novo ravnateljevo vlogo, predvsem v osnovni šoli in spremljanje in vrednotenje dosežkov poučevanja na višji stopnji osnovne šole. Te teme so tudi usmerjale razpravo v delovnih skupinah.

Učitelji razmišljujoči praktiki

Udeleženci seminarja smo na prvo mesto v šoli postavljali strokovnost in samostojnost v povezavi z nenehnim strokovnim spopolnjevanjem in osebnostno rastjo. Pri tem je treba učitelju pomagati, saj bo le strokovno usposobljen in razgledan učitelj lahko samostojno in pravilno usmerjal svoje delo, samostojnost vodstvenih delavcev pa bo pripomogla, da bo šola kot organizacija zaživela neodvisno in ne bo obremenjena z vsiljenimi vplivi od zunaj.

Strokovno podkovan in samostojen učitelj bo uglednejši in uspešnejši pri delu in zadovoljen. Med seminarjem se je oblikovalo mnenje, da morajo učitelji postati »razmišljujoči praktiki«. Za vodjo šole pomeni strokovna samostojnost možnost za večji razvoj, rast njegovih poklicnih pristojnosti in boljše vodenje. Takšen ravnatelj bo znal in zmogel samostojno kritično razmišljati.

Strokovno samostojnost je treba razviti na vsej šoli kot organizaciji, zaživeti mora v vsej njeni sestavi. Tudi po tem se šole razlikujejo, razmeščajo pa se med dve skrajnosti: od šol s samostojnimi, med seboj nepovezanimi oddelki, pa do tistih, ki so organizirane po načelu »kolegijalnosti« in delujejo kot skladna celota. Med pomembnimi tehnikami za razvijanje šole kot organizacije je tako imenovano »v šolo usmerjeno ocenjevanje ali lastna evalvacija šole«. Tehnika pomaga šoli, da začne sama reševati težave.

Razvijati strokovno samostojnost pomeni, da prehajajo učitelji, vodje šol in šola sama na višje razvojne ravni. To gibanje ali razvoj spodbujajo znani pa tudi manj znani dejavniki. Ohranja pa se le, če ga okolje tako ali drugače spodbuja in podpira. Da bi razvili razmišljujočega učitelja praktika ali razmišljujočega vodjo šole ali šolo, usmerjeno v reševanje svojih težav, so torej potrebne spodbude iz okolja, ustvarjanje primernih delovnih razmer. V mnogih šolah že imajo možnosti za delo, ni pa spodbud od zunaj, kot na primer sistema stalnega strokovnega spopolnjevanja učiteljev in ravnateljev, svetovalne (konzultantske) službe, ki bi podpirala razvoj šole, ipd.

Šole, šolska vodstva in učitelji so torej pred novimi pričakovanji in nalogami, zato je pomembno in vredno podpreti razvijanje njihove strokovne samostojnosti.

Spodbude od zunaj veliko pomagajo

Priporočila seminarja so govorila o učitelju in vodji šole. Pri začetnem izobraževanju učiteljev je močno poudarjena povezava teorije s praktičnim usposabljanjem. Učitelj mora poučevanje doživeti in se s preskušanjem svojih pedagoških spretnosti v njem izuriti. Skratka, dozoreti mora v razmišljujočega praktika. Pomembne sestavine programa za izobraževanje učiteljev so teme o organizaciji, preučevanju stanja, načrtovanju, uresničevanju dejavnosti in vrednotenju dosežkov. Študente pedagoških šol je treba že med študijem spodbujati, da začno kritično razmišljati o sebi, da postanejo prožni in prilagodljivi, ter jih vzgojiti tako, da jim postane nenehno izobraževanje življenjska potreba. S stalnim strokovnim spopolnjevanjem učiteljev se krepi tudi vloga šol, zaželeno je, da bi bilo njihovo izobraževanje usmerjeno v šolo. Učitelji naj prenašajo nova spoznanja s seminarjev v svojo šolo in postanejo pobudniki novosti in napredka.

Če nekdo postane učitelj, še ne pomeni, da je dobro usposobljen tudi za učinkovitega vodjo šole. Izkušnje, ki si jih pridobi v učiteljski praksi ob ravnatelju, ga pogosto prav ovirajo, ko postane vodja šole. Zato menimo, da je potreben vsaj enoletni program začetnega usposabljanja za vodenje šole. V programu pa se mora nenehno prepletati teoretično znanje s prakso.

Priporočljivo je, da bi izoblikovali sistem za odkrivanje kandidatov, primernih za vodjo šole. Izmed teh je treba odbrati vodjo, toda ne samo po merilih v razpisu, temveč po daljših postopkih, izpeljanih v različnih okoliščinah (npr. opazovanje kandidatov pri njihovem vsakodnevnem delu, pri strokovnem spopolnjevanju, odzivanju na naloge), s posebnimi preskusi pa naj bi preverjali njihove zmožnosti za vpeljevanje novosti, ovrednotenje in svetovanje. Za stalno strokovno spopolnjevanje vodij šol naj bi pripravili dolgoročni načrt različnih tečajev in dejavnosti.

Seminar, na katerem so se izoblikovala ta priporočila, je bil v enem od središč za stalno strokovno spopolnjevanje učiteljev v Zvezni republiki Nemčiji, v poslopju, v katerem vse leto izobražujejo učitelje, ki prihajajo iz šol. Tedaj, ko je potekal naš seminar, sta se usposabljali še dve drugi skupini: učitelji angleškega jezika in učitelji prvega razreda osnovne šole. Kot že tolikokrat poprej sem se tudi tokrat spraševala, kdaj bo tudi pri nas podobno poskrbljeno za stalno strokovno spopolnjevanje učiteljev in vzgojiteljev. Ni dvoma, da je tudi takšna možnost za izobraževanje ena od poti k učiteljevi strokovni samostojnosti in samozavesti.

MARIJA VELIKONJA

Jezik je življenje

Od petega septembra do tretjega oktobra 1990 sem kot gostja vladne organizacije USIA (The United States Information Agency) sodelovala v študijskem programu American Studies, namenjenem učiteljem visokih šol in pedagoškim svetovalcem, ki se ukvarjajo z izobraževanjem učiteljev.

Vsebinski in organizacijski del programa je odlično vodila Akademija za razvoj vzgoje in izobraževanja. O različnih predavanjih na srečanjih s strokovnjaki in z obiski kulturnih ustanov naj bi si razširili naše znanje o zgodovini in kulturi ZDA in poiskali načine za prenašanje vsega novega v programe srednjih in visokih šol. Program torej ni bil oblikovan ozko strokovno (predstavitev izobraževalneg sistema, seznanjanje z novimi metodami poučevanja tujih jezikov in podobno), temveč mnogo širše: spoznati Ameriko, ne Ameriko Dallasa, Dinastije in pernatih Indijancev – ampak tisto pravo Ameriko – to neskončno prostrano, prelepo deželo, polno nasprotij in raznolikosti – pa vendar eno samo domovino ljudem, ki imajo svoje korenine na vseh celinah sveta.

Potovanje po Ameriki je utrdilo moje prepričanje o vlogi pouka tujega jezika v današnjem šolskem sistemu: jezika in kulture ne moremo ločevati. Kultura ohranja jezik, jezik pa ohranja narod. Stara modra Indijanka mi je rekla: »Ko umre jezik, umre narod.« Jezik naj bo sredstvo, s katerim učenci spoznavajo resnično življenje, še več, jezik je življenje.

V naši skupini je bilo 15 udeležencev iz 15 držav Evrope, Afrike, Južne Amerike in Azije. Že samo življenje v tako raznoliki skupini je bilo nekaj posebnega. Koliko zanimivosti in izkušenj smo izmenjali, koliko prijetnega in zabavnega se je zgodilo!

Pot nas je vodila od Washingtona, D. C. prek Williamsburga v Virginiji, Minneapolisa v Minnesoti, Santa Feja in Alburquerquea v Novi Mehiki do New Yorka in ponovno Washingtona.

Nasprotja

***Washington,** ki je že od leta 1800 glavno mesto ZDA, ponuja strokovnjaku in turistu nešteto zanimivosti in lepot. Najprej so nas organizatorji seznanili z vsebino programa; v sproščenih oblikah izobraževanja smo zvedeli veliko o delu ameriške vlade, o šolskem sistemu, natančneje o 50 šolskih sistemih, o ameriških vrednotah, o vlogi televizije, o ameriškem državljanu – uporabniku. In kultura, zgodovina? Bela hiša, Kongres, spomeniki Washingtonu, Lincolnu, Jeffersonu, prelepa muzejska četrt Smitshonian, Kennedyjev kulturni center, Fordovo gledališče, kjer je Lincoln padel pod atentatorjevimi streli, impozantni Einsteinov spomenik, spomenik žrtvam Vietnama, ki se kot velika rana odpira sredi zelenega parka. Anacosta – strahotno nasprotje ponosnega dela Washingtona, predel, kjer se ti zdi, da je življenje zastalo – nevarno, umazano – davek velemesta...*

Muzej na prostem

***Williamsburg** v Virginiji je majhno, nenavadno mesto. Naseljeno že leta 1633 je danes znano kot zgled zgodovinske rekonstrukcije v ZDA: kolonialni Williamsburg. Mesto živi v 18. stoletju – poslopja, trgovina, obrti, celo govorica in noša, vse je tako kot pred 250 leti. Tu je nastajala Amerika. George Washington, Thomas Jefferson, sta bila doma iz Virginije; v bližini Williamsburga v Jamestownu je nastala prva anglosaška naselbina že leta 1607, tu sta se srečali dve civilizaciji in kulturi – bela in indijanska, tu so nastajale prve velike plantaže s črno delovno silo... Vse to je danes mogoče videti, to je muzej na prostem. Stala sem na ladji, ki je pripeljala bele priseljence, stala sem sredi indijanske hiše, se pogovarjala v jeziku 18. stoletja. Seveda je to zgodovina, kot si jo predstavlja in jo oživlja človek 20. stoletja, vendar se ti vtisne neizbrisno v spomin. Zgodovinski Williamsburg je le del mesta, drugi ponos mesta pa je univerza William and Mary, druga najstarejša univerza v ZDA. Predavatelji univerze so nas med petdnevnim seminarjem popeljali v svet Virginije 17. in 18. stoletja, v svet Thomasa Jeffersona in rojstva ZDA, v strahote državljanske vojne, v svet sodstva 18. stoletja, svet Marka Twaina, Fitzgeralda, Hemingwaya in afro-ameriške književnosti.*

Vsi se smejimo v istem jeziku

***Minnesota** je država z enim najuspešnejših vzgojno-izobraževalnih sistemov v ZDA, z ogromno univerzo v Minneapolisu, kjer smo preživeli spet skoraj teden dni med njenimi 55.000 študenti. Vsebine so bile to pot usmerjene v našo ožjo stroko – moderno ameriško poezijo, ameriško dramo in novelo, v ameriška javna občila, oglede gledaliških predstav in obiske šol. Izredno zanimiv je bil obisk šole Andersen, kjer izvajajo enotne programe za otroke različnih etničnih skupin z vodilom, ki nas je pozdravilo ob vhodu v šolo: »Vsi se smejimo v istem jeziku!«*

Sončni zahod je bil rdeč

***Santa Fe** – glavno mesto Nove Mehike, mesto s 50.000 prebivalci in 200 galerijami! Pravijo mu biser Amerike. Veliko lepega smo doživeli, vtisi so nepozabni, toda lepota Santa Feja in Nove Mehike presega vse. Neokrnjena narava, živa puščava s prelepo rumeno jesensko obleko, mehiško modro nebo, ki so ga mnogi poskušali opisati, vendar ga je treba doživeti, stara arhitektura; to je dežela, kjer so prvotni prebivalci – Indijanci živeli pred 1000 leti kot stalni naseljenci. Sem so prodrli Španci s svojim krščanstvom, danes živita španski in angleški jezik in obe kulturi druga ob drugi, ponosni Indijanci pa pozabljajo svoje jezike in prodajajo svoje prekrasne srebrne in turkizne izdelke turistom.*

Obiskali smo stara indijanska bivališča – votline v velikanskem narodnem parku. Le malo oddaljen od žive priče preteklosti pa je Los Alamos – dokaz »napredka«, mesto, kjer so Oppenheimer, Einstein in drugi znanstveniki ustvarili prvo atomsko bombo. Prvotni laboratoriji so danes muzej, prototip hirošimske bombe je muzejska zanimivost, laboratoriji pa so skriti v mehiški puščavi. Sončni zahod v Santa Fe je bil rdeč...

Džungla razkošja in človeške bede

*Še »veliko jabolko« **New York** – ta nepopisna džungla razkošja in človeške bede. Drug ob drugem živita Harlem in Peta avenija, Chinatown in Rockfeller Centre, umazane četrti in razkošne palače. Toda Amerike ne bi bilo brez New Yorka. Ravno tedaj, ko smo prišli v New York, so odprli Ellis Island – otoček blizu kipa Svobode, kjer je bilo od leta 1892 do leta 1954 sprejemno vladno središče za priseljence iz vsega sveta.*

Ellis Island je bil kraj velike sreče in velikega trpljenja. Prebivalci ZDA prihajajo množično na ta otok upanja in otok solz, iščejo imena svojih prednikov, tiho se pomikajo po prostorih, kjer so stali očetje in pradedje. Amerika odkriva svoje korenine.

Na univerzah in šolah, v knjižnicah, galerijah in muzejih sem zbrala veliko gradiva in vse to bi želela prenesti učiteljem angleškega jezika v naših šolah ter po njih učencem. Samo tako bo cilj našega študijskega programa uresničen.

NEVENKA SELIŠKAR

naš pogovor

Imejte jih radi

Pogovor z defektologom dr. Antejem Kotarjem

V zadnjem času pogosto srečujemo izraz integracija, to pomeni vključevanje otrok z motnjami v razvoju v redno osnovno šolo. Iz svoje šolske prakse nosim v sebi že dolgo boleč spomin na neuspelo integracijo v svojem razredu. Seveda tega primera ne smem posploševati. Najboljše bo, da se o tem pogovorim s strokovnjakom.

Ni se težko pogovarjati o otrocih, pa čeprav imajo težave; v zadrego pa nas spravi pogovor o prizadetih otrocih. Si sploh lahko zamislimo delo z njimi?

Človek, ki je vse svoje moči in znanje posvetil prav tem otrokom, pri tem pa ohranil vso vedrino, živo ustvarjalnost in pripravljenost pomagati, kjer se da, je dr. Ante Kotar, docent za specialno metodiko za delo z otroki z lažjo, zmerno, težjo in najtežjo motnjo v duševnem razvoju na oddelku za defektologijo na Pedagoški akademiji. Tu, kjer je tudi predstojnik, dela že enaindvajset let. O svojih uspehih ne želi govoriti, zelo rad pa pripoveduje o svojem delu.

Zbližala sva se ob delu za Naš zbornik. To je revija, namenjena staršem, strokovnjakom pa tudi drugim, ki obravnava problematiko otrok, mladostnikov in odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju.

Ob Našem zborniku se je začel najin pogovor.

● Mislim, da bi moral vsak, ki se ukvarja z otroki, prebirati Naš zbornik.

– Se strinjam. Žal pa je nanj naročena samo ena osnovna šola, in sicer Osnovna šola Komen. Pomembno je, da iz te revije razberemo stisko družine, ki ima takega otroka, predvsem ker na življenje z njim in na težave v okolju ni pripravljena in kasneje poučena o njih, hkrati pa to pomeni olajšanje za tiste družine, ki se jim uspe s pomočjo strokovne literature, raznih seminarjev in letovanj dokopati do stališč in ravnanje, s katerim postane življenje bolj znosno ali celo normalno, odvisno od stopnje prizadetosti.

Dr. Ante Kotar

● Preseliva se v redno osnovno šolo. Iz svoje prakse vem, da smo učitelji veliko premalo seznanjeni s tem, kako ravnati z otroki, ki so kakorkoli drugačni od povprečnih.

– Res, zaradi nepoučenosti učitelj lahko dela velike napake. Če bi več vedel, bi lahko koristil otroku z motnjami v razvoju pa tudi razrednemu kolektivu; lahko pa tudi staršem, če še niso poiskali strokovne pomoči. Tudi sam bi se bolje počutil, ker bi bil pri svojem delu bolj uspešen.

● Prav gotovo. Strinjam se z dr. Novljanovo, da nepremišljena in nestrokovna integracija – torej improvizacija – pripelje otroke z motnjami v razvoju v stisko. Posebno če je učitelj negotov, nedosleden pri ravnanju s takim otrokom in če ne zna ali ne zmore usmeriti posameznih učencev, ki znajo biti prav neusmiljeni do drugačnih. Vem za mnogo primerov, ko se zaradi učiteljev ali pa sošolcev kakorkoli moteni otroci niso v razredu prav nič lepo počutili. Sicer pa učitelji defektologi podpirate integracijski proces.

– Gotovo sem zagovornik integracije, če je ta za otroka koristna. Sam sem se zavzel za nekaj otrok, ki so bili usmerjeni in razvrščeni v osnovno šolo s prilagojenim programom, da so bili prešolani v redno osnovno šolo in bili v njej tudi uspešni. Odločno sem pa proti fizični integraciji, ki otroku škoduje, da se kasneje ne more vključiti v življenje in normalne delovne razmere. Predvsem je nujno, da vodstvo šole, pedagoški zbor, svetovalni delavci na šoli in mobilni defektolog, če ga šola ima, zagotovijo otrokom z motnjami v razvoju tak položaj v razredu, da bodo lahko uspešni.

● Zakaj starši teh otrok želijo integracijo?

– Popolnoma razumljivo je, da se starši navdušujejo nad integracijo, saj tako zanje otrokova motnja ni tako boleča. Pri tem pa ne pomislijo, koliko težav in stisk bo njihov otrok doživljal, če ga ne bo učitelj kar najbolj spodbujal in če sami ne bodo mogli otroku pravilno pomagati pri domačem delu. Starši ne morejo realno presoditi otrokovih motenj v razvoju, zato je dolžnost učitelja, da se z njimi pogovori, pri tem pa strokovno utemelji, da je za otroka bolje, če ga prešolajo v osnovno šolo s prilagojenim programom, ker mu osnovna šola ne more omogočiti razmer za njegov optimalni razvoj.

● Kaj priporočate učiteljem, ki delajo s temi otroki?

– Učiteljem, posebno učiteljicam prvih razredov, priporočam predvsem, da imajo otroke rade. Zelo pogosto se je dogajalo, da so otroci, ki so bili najbolj potrebni učiteljeve pomoči, sedeli v zadnji klopi sami. Otroci z razvojnimi in učnimi težavami in še posebno otroci z lažjo motnjo v duševnem razvoju so pogosto čustveno obubožani in učitelj jim mora pripraviti ugodno čustveno ozračje. Tako jih bo spoznal in jih postopoma diagnosticiral. Učitelj, ki ne pozna otrokove motnje, mu ne more pomagati in zanj pripraviti individualiziranega programa usposabljanja.

Pogovor pripravila
DANICA ČEDILNIK

Dr. Ante Kotar je v Pragi doktoriral iz filozofskih znanosti s področja defektologije in tako postal prvi doktor defektologije v Sloveniji, nato pa je doktoriral iz defektološke znanosti še v Beogradu.

Zaradi entuziazma in predanosti stroki, zaradi bogatega strokovnega znanja ter neutrudnega dela (raziskovalno delo, razvijanje programov za delo oddelkov delovnega usposabljanja in za osnovne šole s prilagojenim programom, vzgoje kadrov ter sprotnega informiranja širše javnosti o pojavih duševne prizadetosti) mu je lani Društvo defektologov Slovenije podelilo plaketo in priznanje Antona Skale.

OBISKALI SMO OSNOVNO ŠOLO OLGE OLGE MEGLIČ NA PTUJU

Novosti vstopajo skozi glavna vrata

Ervin Hojker: »Želimo si, da bi nam strokovnjaki več svetovali, nas usmerjali in opogumljali.«

Veliko je bilo razprav o tem, ali naj bo osnovna šola bolj izobraževalna ali bolj vzgojna, socializacijska, delovna, igriva, svobodna ali stroga. Sodobna šola si prizadeva za večjo vzgojno-izobraževalno učinkovitost, da bi učenci dosegali učne uspehe in tem dobili zaupanje vase; za spoštovanje učenčeve identitete, bolj ustvarjalno in samostojno učenje, za večjo vedoželjnost. Skratka, išče nove poti in načine dela. Kako se bo vse to uresničevalo, pa je še neraj odvisno predvsem od učitelja, in od tega, kako le-ta sodeluje z drugimi strokovnjaki in starši, ter od okoliščin, v katerih šola živi.

Ervin Hojker, *ravnatelj osnovne šole Olge Meglič iz Ptuja in vodja aktiva ravnateljev osemnajstih osnovnih šol občine Ptuj s 490 učitelji, osmimi socialnimi delavci, le tremi pedagogi (nimajo pa nobenega specialnega pedagoga) ugotavlja, da so ptujski učitelji le z nenavadno prizadevnostjo kos zahtevam, ki jih postavlja sodobna šola in osem tisoč šoloobveznih otrok v obdravnem mestu in okolici. Zgledno urejenih šol na tistem koncu skoraj da ni; obenem pa tudi ni učiteljev, ki po kakovosti svojega dela, znanosti in optimizmu ne bi sodal prav v takšno šolo.*

Pred dnevi smo obiskali osnovno šolo Olge Meglič na Ptuju. Zakaj? Čeprav je zelo »mlada«, jo vsi poznajo: eni po kakovostnem pedagoškem delu, drugi po vzdevku Olgica, ki so ga njo izbrali šolarji. Vsak dan dokazujejo, da je mogoče tudi v ne ravno idealnih razmerah ustvariti šolo, ki jo imajo otroci radi; takšno, v kateri je ob nenehnem iskanju novega, drugačnega, boljšega, prijetno delati. Šolo, kakršna je lahko za zled, spodbudo.

Osnovna šola Olge Meglič deluje v nekdanji ptujski gimnaziji in se je pred leti skupaj z drugimi srednjimi šolami v kraju preselila v novi Srednješolski center Ptuj (na Kvedra), za katero so menili, da ni več primerna za pouk. Delavci osnovne šole, ustanovljene 1979, so že dotrajano stavbo najprej temeljito obnovili, potem pa so leto za letom opravljali še manjša dela: pleskali, urejali stopnišče, lakirali vrata, obnovili sanitarije, kanalizacijo, ostrešje in fasado, sezidali telovadnico, postopno opremljali razrede, kabinete, kuhinjo, jedilnico, tehnično delavnico in telovadnico... Veliko so s prostovoljnim delom v prostem času naredili učitelji in učenci sami. Čeprav marsikje odstopa omet (nenehna skrb zaposlenih ne zaleže), čeprav ponekod zaudarja po vlažnem, čeprav so hodniki ozki in je po zavitem stopnišču do nekaterih učilnic (teh je seveda premalo in je v posameznih razredih celo po 32 učencev!) kar težko priti, je na ptujski šoli Olge Meglič zelo prijetno, domače ozračje. Tako meni 772 učencev, pa tudi sami smo tako občutili, ko smo med njimi preživeli dan. Kadar se s čim ne strinjajo, se pogovorijo z učiteljem. Celo ravnatelju se pritožijo, če je telovadnica v dvajsetminutnem odmoru, ko naj bi se v njej razgibali, pomotoma zaklenjena. Imajo celo tri telovadnice, vendar nobene ni mogoče primerjati s tistimi, ki jih zidajo ob sodobnih šolah. Garderobe so kar po hodnikih (in tam je tudi pravcata galerija otroških likovnih del), do sanitarij je včasih treba dve nadstropji nižje... Kljub slabim razmeram pa je šola po kakovostnem pedagoškem delu znana daleč naokrog, in prekaša, marsikaterao novejšo in bolje opremljeno.

»Najtežje je bilo začeti in 498 učencem – toliko jih je bilo pred enajstimi leti – zagotoviti normalen pouk. Bili smo mlad kolektiv, med seboj se nismo poznali. Prišli smo iz različnih okolij, vsak s svojimi izkušnjami in drugačnimi navadami. Kar nekaj let je moralo preteči, da smo si pridobili ugled in zaupanje,« se spominja ravnatelj Ervin Hojker, ki je veliko pripomogel k zdajšnji podobi šole. Danes so učitelji ponosni, da poučujejo na tej šoli, starši in otroci pa zadovoljni, ker jo obiskujejo. Nič ne de, ker šola ni nova; pomembnejše je, da otroke naučijo učiti se, iskati informacije in uporabljati znanje.

»Skušamo ustvariti šolo, ki bo dajala uporabno znanje; takšno, ki bo otroku pomagalo živeti. Zato iščemo nove poti in v pouk vpeljujemo novosti (npr. celostni pouk, fleksibilno diferenciacijo, napovedano spraševanje, raziskovalno delo v nižjih in višjih razredih, pouk tujega jezika na razredni stopnji in drugega tujega jezika v petem razredu in t.i. Project English), imamo dopolnilni in dodatni pouk, pa tudi več kot štirideset prostočasnih dejavnosti, ki jih učenci lahko obiskujejo,« našteva ravnatelj in ne pozabi povedati, da je vse to mogoče uresničevati le z dobrimi sodelavci. Še tako izdelani načrti ne bi zaživeli, če 44 tamkajšnjim učiteljem šola ne bi pomenila nekaj več kot le »službo«. Ob rednem delu spremljajo, kaj se dogaja po drugih šolah, prebirajo gradivo o tem, radi se udeležujejo različnih seminarjev (če so le kakovostni) in se tako spopolnjujejo. Pedagoški izobraževalni tedni, ko povabijo medse strokovnjake, so postali praksa, podoben teden pa pripravljajo tudi za starše. Letos jim bodo namenili predavanja in pogovore o komunikaciji med starši in otroki, prehrani, družini in mladostniku ter o spolni vzgoji.

Večino novosti spodbudijo učitelji. Celostnega pouka so se lotile učiteljice prvih treh razredov. Skupaj načrtujejo pouk, izdelujejo učne pripomočke in si med seboj pomagajo. Delajo zelo samostojno, tudi naravoslovne in športne dneve načrtujejo zase takrat, ko jim najbolj ustrezajo. Izberejo si temo in jo obravnavajo pri vseh predmetih. Snov je tako bolj povezana in logična, otroci pa jo hitreje in lažje dojamejo. Njihov celostni pouk spremljajo in pogosto opazujejo tudi kolegi iz drugih šol, da bi se seznanili, kako je še mogoče delati drugače, brez šolskega zvonca, brez ocen, kako je v skromnih razmerah, v prenatrpanih razredih otroke – najboljše in najslabše, vsakogar po njegovih sposobnostih – vseeno mogoče veliko naučiti.

Ena od novosti je tudi fleksibilna diferenciacija. Nanjo so se pripravljali že dalj časa in jo letos vpeljali v več razredov pri različnih predmetih. Zakaj? Ravnatelj pojasnjuje takole: »Vsak učenec ne more biti najboljši, pa tudi nihče ni v vsem slab. Pri vsakem moramo posebej odkrivati njegove zmogljivosti in delo prilagajati, da bo uspešen. Je to mogoče? Pri vpeljavi fleksibilne diferenciacije si otroci temeljno znanje s posameznih področij pridobijo v svojem razredu, potem pa se razdelijo v skupine z bolj in manj zmožnimi učenci, kjer snov utrjujejo in poglabljajo. Nihče se ne dolgočasi, vsak ima primerno zaposlitev. Otroci napredujejo vsak po svoje, drug drugega pri tem ne ovirajo. Pisne preskuse opravijo v matičnih (heterogenih) razredih, vendar pa naloge niso za vse enake. Takšen pouk je organizacijsko zelo zahteven, saj mora veliko šolskih ur potekati hkrati v dveh skupinah z dvema učiteljema (na Ptuju za zdaj le ena ali dve uri na teden za posamezni predmet). Prve izkušnje učiteljev so zelo spodbudne in tudi staršem takšno delo ugaja. In ker so tudi učenci zadovoljni, bodo to novo obliko še naprej razvijali.

»Včasih si želimo, da bi nam pri našem inovativnem delu strokovnjaki več svetovali, nas usmerjali in opogumljali. Spodbujajo nas ne kaj prida, ovirajo pa tudi ne,« ugotavlja Ervin Hojker. Morda pa so prizadevni ptujski učitelji in drugi s svojimi pedagoškimi prijemi celo korak pred pedagoškimi raziskavami, katerih izsledki naj bi usmerjali njihovo delo?

LUČKA LEŠNIK

Perorisba iz Tadeusza Konwickega: Kronika ljubezenskih pripetljajev, Mladinska knjiga

Tretješolci – raziskovalci

Kako doseči, da bi bili učenci dejavni, za šolsko delo čimbolj motivirani? Da bi pouk sprejemali kot zanimivost, včasih kot igro? Da bi jih naučili učiti se, spodbujali v njih vedoželjnost in jim omogočili napredovanje?

Greta Vaupotič, učiteljica tretjega razreda na osnovni šoli Olge Meglič na Ptuju, razmišlja takole:

»Ena od možnosti je vpeljevanje raziskovalnega dela že v nižje razrede osnovne šole, čeprav tako zgodaj še ne moremo govoriti o pravem raziskovalnem delu. To so le zametki. Takšno delo temelji na zbiranju podatkov, opazovanju in na preprostih poskusih. Učence moramo dobro seznaniti z učnim programom, skupaj izbirati teme in naloge. Izhajamo iz neposrednega okolja, izbiramo aktualne vsebine povezane s predpisano snovjo: orientacija, ekologija, elektrika, zdrava prehrana. Otroci se razdelijo v skupine po svojih sposobnostih, zanimanju in znanju. K sodelovanju pritegnejo tudi starše, ki otroke pri delu spodbujajo in jim svetujejo.

Kakšno obliko bo imela naloga, izberejo učenci sami. Nekateri jo strnejo v strip, miselne vzorce, ali pripravijo intervju, izrezujejo članke, zbirajo predmete ipd. Gradivo zlagajo v posebne mape. Zanimive izkušnje učenci sproti predstavljajo vrstnikom, celotne naloge pa ob koncu tematskega sklopa.«

Učiteljica Vaupotičeva je ob »raziskovalnem delu« z učenci spoznala še nekaj: da otroci radi počnejo vse, kar ni obvezno, kar si sami izberejo. Potem se tudi vsakega svojega odkritja in ugotovitve še bolj veselijo.

pobude
odmevi

Bo zmagala zdrava pamet?

Spoštovani dr. Franc Lazarini!

Nerad se oglašam, vendar sem v stanovskem glasilu Prosvetni delavec vajen predvsem strokovnih prispevkov. Zato me je na naslovnici v prvi novembrski številki nemalo osupnila vaša zadnja mojstrovina z naslovom: Bo zmagala zdrava pamet?

V njej se kot predsednik Strokovnega sveta Republike Slovenije za vzgojo in izobraževanje in kot šolski protireformator, kot se sami predstavljate, ob pomanjkanju strokovnih argumentov za nestrokovno vodenje šolske »prenove«, sklicujete na »zdravo kmečko pamet«, in to na pragu 21. stoletja. Ne manjka je tudi v omenjenem sestavku, kjer vas izdaja že dikcija. V nadaljevanju med drugim beremo, da je »dična pedagoginja s filozofske fakultete« pred kratkim po odgovornih funkcionarjih v šolskih forumih in po Strokovnem svetu polila »obilje gnojnice«, kako »je krvavo res«, da nekateri »solijo pamet«, kako nekatere trditve drugače mislečih »sumljivo zaudarjajo«, o novopečenih doktorjih, bojevitežih in bojevitih strokovnjakih, prekucijah, čarovnijah, teoretični navlaki itn. Je dr. Ana Krajnc »dična pedagoginja« ali mednarodno priznana strokovnjakinja na področju pedagogike in andragogike? So zahteve po globalnem konceptu šole »prekucije«? Kjer vam za zavračanje strokovnih kritik vaše šolske vizije – zavrnili so jo izkušeni pedagogi – odpove »zdrava kmečka pamet«, nadomeščate le-to z vašimi »zdravimi« instinkti. Z njimi npr. ugotavljate, da na dobronamerne, izobražene in strokovno neoporečne osebnosti le preveč vpliva »nekaj nekdanjih sivih eminenc usmerjenega izobraževanja«, da »pod pritiskom enega samega posvetovanja še ne morete podpreti ene same vizije o razvoju osnovne šole, za katero vam izkušnja pravi, da bo neučinkovita«, itn. Mimogrede: mi kot kemik lahko zaupate, koliko strokovnih posvetov je potrebnih, da boste strokovno utemeljeno vizijo drugače mislečih lahko podprli?

Vaše sklicevanje na »zdravo kmečko pamet« temelji na ideji, ki je obenem tudi vaša »strokovna metoda«, da trditev, ki jih postavljate vi, ni treba argumentirati, ker se samo po sebi razume, da so »na mestu«. Tisti, ki so jim vaše trditve namenjene, pa naj se sami branijo, dokazujejo in pojasnjujejo, kakor vedo in znajo. Dovolj je, da strokovno podkrepljene trditve drugače mislečih za vas »niso sprejemljive«. Vaše napake pri »prenovi« šolstva so torej rezultat zarote »ekskluzivnih krogov pedagogov strokovnjakov«** *in drugih, saj je vaša »vizija razvoja sprejeta s konsenzom mnogih strok«. Glede na to, da vaša šolska vizija ne premore niti vzgojnega koncepta niti analize družbenih potreb, vas prosim, da poimensko navedete, katere stroke in posamezniki jo podpirajo.* ***Kakšen pa je vaš »ekskluzivistični krog« da se lahko ob nenehnih strokovnih kritikah vaših dozdajšnjih napak pri prenovi šolstva in kot šolski protireformator tako uspešno izogibate tistemu, kar je še edino logično – odstopu? *Vaša metoda komuniciranja, diskvalifikacij in javnega žigosanja uglednih strokovnjakov lahko uspeva le v družbenih razmerah, ko še ni mehanizma pravne države.*

Ob vsem tem se ni treba čuditi, da se bo za uveljavljanje vaših idej »le morala spremeniti pedagoška doktrina ali kar pedagoška stroka« *in da bo njena prednostna naloga »vzgoja drugačnega učitelja, strokovnjaka, oboroženega s psihološkim in pedagoškim znanjem, pa hkrati človeka na mestu«, pri čemer bo najpomembnejši »preboj v miselnosti šolnikov«. Oprostite, dr. Lazarini, gre tukaj morebiti za »človeka na mestu« vašega kova, oboroženega z vašimi metodami in vašim pedagoškim znanjem?! Kaj pa smo bili učitelji in profesorji do zdaj? Lepo vas prosim, prenehajte že enkrat z vašim konjunkturnim frazarjenjem!*

Vsa tragika vaše vizije, pravzaprav tipanja v témi, pa je vendarle v tem, da je med »šolniki« le malo »ljudi na mestu«, ki bi jim bilo treba prisegati na »zdravo kmečko pamet«. Ti namreč že zdavnaj zaupajo pedagoški stroki, zato z vašimi vizijami še zmeraj niste prišli dlje od Morove Utopije. In zato vaše ideje na pragu v 21. stoletje še zmeraj »sumljivo zaudarjajo« – po alkimiji.

Prepričan sem, da bodo vaši odgovori zanimali ne samo strokovno, temveč tudi širšo slovensko javnost.

IVAN ZUPANC

KULTURA IN ŠOLSTVO

Kaj bo ostalo od interesnih dejavnosti?

Kultura, posebno kulturna ustvarjalnost šolske mladine, je pomemben člen pri oblikovanju mlade osebnosti. Tega se večinoma zavedajo tudi učitelji in mentorji šolskih kulturnih dejavnosti, ki so vsa povojna leta veliko pripomogli k razvijanju raznoterih vsebin in oblik kulturnega življenja na šolah. Tako so se po njihovi zaslugi ob pomoči občinskih ZKO razvili različni krožki, kulturne prireditve in srečanja, kulturno sodelovanje s šolskim in širšim okoljem, nastali pa so tudi številni kakovostni dosežki, ki so lahko v ponos slovenskemu šolstvu.

S spremembo oblasti na Slovenskem pa se zlasti kulturni ustvarjalnosti v šoli ne obetajo ravno lepi časi. Tako je vsaj slišati na terenu, ko učitelji in mentorji tožijo, da primanjkuje časa in denarja za delo različnih skupin in krožkov na osnovnih šolah in da posamezna šolska vodstva zdaj »vidijo« samo tisto, kar je po učnem načrtu obvezno.

Po zadnjem popisu, ki ga je opravila Zveza kulturnih organizacij Slovenije leta 1985, sodeluje na osnovnih šolah v Sloveniji v različnih kulturnih dejavnostih več kot 50 tisoč otrok, ki so organizirani v skoraj 300 kulturnih društvih.

To so velikanske številke, ki govorijo po eni strani o zanimanju mladih za kulturno delovanje, po drugi strani pa tudi o veliki požrtvovalnosti mentorjev za organizacijsko, predvsem pa strokovno delo s temi otroki.

Slabo bi bilo, če bi zdaj na vrat na nos, posebno ko so nove gimnazije dobile možnost za izbirno interesno delovanje tudi v kulturi, kulturno ustvarjalnost in sploh kulturo vrgli čez osnovnošolski prag in si pri tem še mislili, da smo ravnali modro. Verjetno bi bilo smotrno razmišljati, da bi bilo dobro kulturne interesne dejavnosti na osnovnih šolah organizirati podobno, kot je to zdaj predvideno za gimnazije, hkrati pa tako možnost predvideti tudi za vse druge srednje šole, ki so po kdo ve kakšni logiki zdaj, kar zadeva interesne kulturne dejavnosti, zapostavljene.

Seveda pa ne gre zgolj za različne vsebine kulturne ustvarjalnosti, temveč tudi za hkratno dopolnilno strokovno izobraževanje mentorjev, ki jim redno šolstvo domala ne daje pravega znanja za delo z ljudmi, ki jim kultura ni ali jim ne bo poklic.

Na Slovenskem skrbijo za dopolnilno strokovno izobraževanje mentorjev nekatere občinske ZKO, predvsem pa je to naloga Zveze kulturnih organizacij Slovenije, ki že leta bolj ali manj uspešno pripravlja številne šole in seminarje, na katerih se zvrsti tudi veliko učiteljev mentorjev kulturnih dejavnosti.

Za ponazoritev naj zapišemo, da je bilo na seminarjih ZKOS v zadnjih sedmih letih 7400 udeležencev, med njimi približno polovica učiteljev, in da se je samo letos doslej zvrstilo 35 seminarjev s 1500 udeleženci.

Tako so bili med drugim: seminar o razvoju plesnosti, lutkovni simpozij, seminar za organizatorje kulturnih dejavnosti predšolskih otrok, filmsko vzgojni seminar, literarna delavnica, seminar o obveščanju, keramična delavnica in letna literarna šola.

Zveza kulturnih organizacij Slovenije skrbi tudi za strokovno pomoč – v ta namen razvija sorazmerno bogato založniško dejavnost, ki je večinoma primerna tudi za učitelje mentorje kulturnih organizacij. Med drugim bolj ali manj redno izdaja gledališko revijo Maske, iz katere je nastala evropska revija Evromaske, filmsko revijo Ekran, revijo Naši zbori, revijo Lutka, literarno revijo Mentor in revijo Folkloris Zelo se zavzema za to, da bi bil medsebojno sodelovanje šo mentorjev šolskih kulturnih d javnosti in občinskih ZKO na e strani ter ZKOS in Zavoda R publike Slovenije za šolstvo drugi čim bolj načrtno in vs stransko. Seveda pa imajo v te sodelovanju pomembno mes tudi organizacijske enote zavod Republike Slovenije za šolstvo

Da bi postalo to sodelovan bolj stalno in načrtno, sta Zavo Republike Slovenije za šolst in Zveza kulturnih organiza Slovenije nedavno sklenila pos ben dogovor o sodelovanj V njem je med drugim zapisan da vsaka podpisnica po sv spodbuja kulturno dejavno predšolskih otrok in učencev, podpisnici v dogovoru s kadro skimi šolami oblikujeta predlo za izobraževanje vzgojiteljic učiteljev za kulturne dejavnos pripravljata seminarsko izobr ževanje in samostojno ali skup izdajata in razširjata strokov slovstvo, potrebno za kultur dejavnosti.

Dogovor naj ne bi bil sa kos papirja več, ampak pred sem vodilo pri razvijanju slove ske šolske kulturne dejavnos Prva znamenja kažejo, da bo p spešil prizadevanja za kultur življenje predšolskih otrok mladine.

TONE ŠTEFANEC

Risba za knjigo o slovenskih ljudskih plesih

Matematika na končnem izpitu

Enotne naloge iz matematike na zaključnem izpitu 1990/91 da ali ne?

Takšno vprašanje si je zastavil aktiv učiteljev matematike na srednjih naravoslovnih šolah. Ker so bila mnenja učiteljev tako različna, da ni bilo izrazite večine na strani zagovornikov takojšnjega vpeljevanja skupnih, enotnih nalog za ves rod, in ne na strani tistih, ki trdijo, da učitelji in učenci še nismo pripravljeni na takšno preverjanje znanja.

Da bi spor rešili, smo sklenili pisati poskusno skupno nalogo za zaključni izpit. Res je, da smo pisali nalogo v polovičnem obsegu – časovno je bila omejena na dve uri. Trije šolski aktivi so sestavili v ta namen vsak po en komplet nalog. Naloge smo razposlali na vse naravoslovne šole.

Od 22 naravoslovnih šol, ki so imele v šolskem letu 1988/89 četrte letnike, se je preskusa udeležilo 10 šol. Hkrati s ‚poskusnim' zaključnim izpitom je testiral tudi Pedagoški inštitut vse naravoslovce s testom druge mednarodne študije o kakovosti znanja pri pouku matematike (vodja projekta mag. Marjana Šetinc).

Zaradi dveh vzporednih akcij smo dali prednost mednarodnemu testiranju znanja, zato je bila akcija aktiva matematikov nekoliko okrnjena. Rezultat pa je kljub temu še zmeraj vreden pozornosti.

Pri pisanju poskusnega zaključnega izpita so šole dosegle od 13,51 odstotka točk pa tja do 71,61 odstotka. Povprečje deleža točk vseh udeleženih šol pa je 36,67 odstotka, to pa pomeni, da nam pri enotnem preverjanju znanja piše negativno pisni del kar 69,15 odstotka rodu. Razlika v kakovosti znanja in poudarkih so med šolami prevelike, kljub enotnemu učnemu načrtu. Za ponazoritev naj naveden, da so se naravoslovne šole pri mednarodnemu testu, ki ga je izvajal na istih šolah Pedagoški inštitu odrezale veliko bolje kot pri naših (doma sestavljenih) nalog Deset šol, ki so pisale oba tes je bilo pri testiranju z mednaro nim testom v razponu od 42, odstotka do 62,16 odstot uspešnosti. Povprečje vseh (naravoslovnih šol je znašalo istem testu 52,10 odstotka.

Poskusno pisanje preskusa zaključem izpitu je pokazalo, zaradi prevelikih razlik v znan predvsem pa zaradi različne poglabljanja snovi učnega nač za letošnji rod četrtošolcev moremo tvegati enotnega (enem mestu sestavljenega) za ljučnega izpita iz matemati Razlike so zelo velike že pri ravoslovni smeri. Pri drugih št letnih smereh pa lahko prič jemo še večje razlike med lami. Veliko vprašanje je tu ali so edino pri pouku mate tike med predmeti za zaklju izpit takšni nemogoči razponi

Na zaključnem izpitu iz ma matike naj bi se preverilo, enkrat zaokrožilo znanje ma matike, ki so ga učenci pridob v srednji šoli. Ta izpit je (že imenu) namenjen dokonča srednje šole in ponovnemu p gledu znanja iz temeljnih pr metov. Ugotovili smo, da je znanje od šole do šole razli poglobljeno po poglavjih, in znašajo razlike med šolami posamezna poglavja več kot odstotkov in za celotno nalo 58 odstotkov. Zato na končn izpitu ne moremo zahte enotnih nalog iz matemati Šolski aktivi matematikov bo morali sami, po sicer enot smernicah, sestaviti naloge vprašanja za končni izpit. loge in vprašanja pa bi mor vsebovati samo temeljno sn ki smo jo v štirih letih res uči utrjevali. Katera pa je ta sn pa ve samo učitelj, ki v razr uči. Vsako vsiljevanje nalog zunaj pa bi verjetno trenu prineslo polom in več škode koristi.

ZVONKO PERAT

Za reforme moraš biti trpežen

Pogovor pod tem naslovom med profesorico Danico Cedilnik in gimnazijko Polono Vajaga sem v 14. številki našega časopisa z veseljem prebrala.

Navajeni smo, da o šolskih problemih bolj ali manj učeno in teoretično razpravljamo učitelji, tokrat pa je o šolstvu spregovorila učenka. Profesorica Cedilnikova ji je postavila nekaj zanimivih vprašanj: »Kako gledaš na šolo? Te je naučila učiti se? Te je pripravila za življenje?« in Polona Vagaja odgovarja:

»Šola je koristna ustanova, vprašanje pa je kakšni ljudje so v njej. Niso mi všeč učitelji, ki venomer grozijo s slabimi ocenami, pri tem pa mislijo, da nas bodo kaj naučili. Prav nasprotno: še tisti predmet ti postane zoprn... Všeč so mi učitelji, ki se trudijo narediti predmet zanimiv. Spominjam se svojih dveh profesoric biologije. S srcem sta nas peljali skozi učno snov in nas vodili tudi v svet, v življenje.«

»Sem najstnica, kot vse druge, vendar malo drugačna,« končuje Polona svoje odgovore. »Drugačna sem zato, ker sem s seboj v bistvu zadovoljna – tega pa vsak mlad človek o sebi najbrž ne more reči.«

Lepo je slišati, da je to dekle zadovoljno samo s sabo, pa vendar ne smemo preslišati njenega mnenja, da je morda ravno zato drugačna od svojih vrstnic. Poskušajmo se iz tega nekaj naučiti tudi mi!

Če pomislim na svoja leta za katedrom – koliko napak sem storila, se zavedam šele danes, ko sem se že tako rekoč poslovila od šole. Tudi jaz sem imela obdobja, ko sem mislila, da se dá z enojko kaj narediti. K sreči sem kmalu spoznala, da si lahko s petico uspešnejši. Namesto enojke za nenapisano domačo nalogo sem raje začela deliti petice za lepo napisane naloge. Teh ocen seveda nisem kar naravnost pisala v redovalnico, ampak v svoj zvezek. Čez čas, ko se jih je nabralo, sem jih – seveda v skrčenem številu – »preselila« v redovalnico.

Zato se je obnesla tale praksa. Vsakič ob koncu leta sem učencem dala pol ure časa in jih prosila, da mi na nepodpisan list odkrito in kritično napišejo, kaj si mislijo o moji angleščini. Skriti za anonimnost so mi povedali tudi marsikatero kislo – in koristilo mi je! Pomembno je, da se učitelji zavedamo nevarnih čeri svojega poklica. Biti zmeraj najpomembnejši med tridesetimi najstniki je nevarna reč. »Nadvlada« ti počasi zleze v glavo in misliti začenjaš, da si zares zelo pameten. Temu pravimo poklicna deformacija, grozi pa v vseh poklicih. Prvo zdravilo proti tej nadlogi je, da jo spoznamo in se je zavedamo. Kakšna odkrita kritika na nepodpisanem listu je za to prav koristno zdravilo za učenca in učitelja.

Navsezadnje bi bilo treba zelo malo, pa bi bilo v šoli lahko prijetno, učencem in učiteljem. Takole pravi Polona Vagaja: »Zanimivo, da smo le pri biologiji imeli čas za pogovore o življenju, obenem pa smo se učne snovi prav pri tem predmetu naučili največ.«

Da bi le imeli čim več takšnih učiteljev, kot so bile Polonine profesorice biologije! Polona jima je dala iskreno priznanje, a saj ni treba, da bi učenci podobne besede povedali ali celo zapisali o svojih učiteljih. Ni pomembno kaj kdo izreče, pomembno je, kaj si misli.

Pa čim več takšnih pogovorov si želimo v našem časopisu, saj nas z učenci veže skupno delo, zato je prav, da se včasih pomenimo kot sodelavci.

DUŠICA KUNAVER

KNJIGA ZGLEDNE UČITELJICE

O nivojskem pouku v prvem razredu

Ljudmila Žalik, dolgoletna učiteljica elementarka iz Križevcev, je napisala imenitno knjigo Nivojski pouk v klasični učilnici. Ta zgledna učiteljica je znana širši učiteljski javnosti po številnih predavanjih in hospitacijah, s katerimi je predstavljala svoj način dela. Naslov Nivojski pouk v klasični učilnici je nekoliko varljiv. V knjigi ni predstavljen nivojski pouk nasploh, ampak predvsem individualizirano opismenjevanje v prvem razredu. Knjiga je podobna Programu individualiziranega opismenjevanja mag. Danice Golli, čeprav ima precej drugačen naslov.

Kaj se lahko naučimo iz te knjige? Odkar imamo razmeroma visoko raven kulture, knjižnice, radio, televizijo, vrtce, malo šolo, prihajajo v prvi razred učenci, ki so že bolj ali manj opismenjeni. Nič več ni potrebno pripravljalno obdobje, preden se v prvem razredu začne pisati; otroci imajo že dovolj igranja in si želijo začeti delati resno. Učiteljica elementarka mora čimprej spoznati pisne in bralne sposobnosti svojih učencev in začeti z njimi delati tako, da učenci brez poprejšnjega znanja ne bodo v stiski, učenci s poznavanjem vseh črk pa se ne bodo dolgočasili. Izsledke svojih opažanj poprejšnjega znanja si vpiše v zvezek Analiza razreda. V učilnici uredi številne kotičke (igralnega, lutkovnega, risalnega, bralnega idr.), v katere se zatekajo učenci, ki so omagali pri šolskem delu ali pa že opravili svoje dolžnosti.

Šolska ura pri slovenskem jeziku je večinoma tridelna: frontalni začetek (15 do 20 minut), samostojno delo (15 do 20 minut) frontalni sklepni del (5 minut). Velikokrat se na začetku ure pogovarjajo z lutko, na koncu ure pa razkazujejo svoje izdelke. Priljubljena igrica, s katero se spodbuja povezovanje črk v besede, ima ime Črke se obiskujejo. Z igračkanjem pa pri pouku pisanja in branja ne pretiravajo. Če je šolarjem učenje kdaj prenaporno, predelajo črko manj; če želijo še delati, obravnavajo še kakšno črko, ki sicer za tisti dan ni bila v načrtu.

Ne vem, ali je značilnost nivojskega pouka ali posebnost Ljudmile Žalik, da dela enako ljubeznivo z vsemi učenci: s slabšimi, povprečnimi ali boljšimi. Vseeno je, ali učenec nariše samo nekaj črk ali piše besede ali sestavlja že povedi. Mučni potek začetnega branja je opisan v knjigi takole: »Učenci slišijo drug drugega šele, ko že vsi počasi vežejo – berejo. Dobre bralce čimprej napotim v šolsko knjižnico in jih tako spodbujam k branju. Druge učence za napredek pohvalim in jih tako spodbujam k branju. Starše izključujem iz procesa branja tako dolgo, dokler učenec počasi ne bere. S tem učencem prihranim marsikatero težko uro doma.« (Str. 58) Milka Žalik se izvrstno vživlja v položaj svojih prvošolčkov in jih zna zavarovati tako pred posmehom bistrejših sošolcev in nasilnostjo odraslih.

V prvem razredu učenci predelajo štiri vrste črk: velike tiskane, male tiskane, male pisane in velike pisane. Vsako vrsto črk predelujejo po nekaj tednov. Na koncu predelave vsake vrste črk je narejen preskus znanja, pri katerem se ugotovi, kaj učenci zares zmorejo. Vsem vrstam črk ni namenjena enaka pozornost: male tiskane črke predelajo na hitro, saj jih učenci v življenju ne bodo pisali, ampak samo brali; male pisane črke obravnavajo zelo natančno, saj bo od tega zelo odvisno, kakšno pisavo bo kdo imel. Do polletja so predelane vse štiri vrste črk, drugo polletje pa je namenjeno utrjevanju tega znanja in vadenju branja. To je zelo hitra predelava vseh črk, saj se nekateri učitelji zavzemajo, da niti do konca leta ne bi obdelali vseh vrst črk in da bi obravnavo velikih pisanih črk sploh prenesli v drugi razred.

Ko sem prebiral knjigo, sem razmišljal, v čem je njeno bistvo: v individualiziranem načinu dela z učenci ali v izkušenosti in človeški zrelosti Milke Žalik? Učila je še po starem, ko so vsi učenci v razredu morali delati enako, pa čeprav so eni že poznali črke drugi pa ne; uči po novem, ko ima učenec pravico do osebne hitrosti pri pridobivanju znanja. Zna se vživljati v otroke in odrasle, je prijazna, spodbujajoča, potrpežljiva, vztrajna... Ima zaupanje v otroke, rodove jih je že naučila pisati in brati; ve, da se bodo tega naučili tudi letošnji...

Skoraj polovico knjige obsegajo otroški pisni izdelki. Za objavo so bili izbrani zelo lični, zgledni primeri, vendar se mi kljub temu ob njih vsiljujejo številna vprašanja. V Križevcih ljudje govorijo narečje, ki se precej loči od slovenščine iz osrednjih slovenskih pokrajin (sunce – sonce, trova – trava, lüknja – luknja, vtički – ptički, dreva – drevo, okna – okno, jabolka – jabolko, čeh – fant, puža – dekle, lanc – veriga). Kako otroci v teh krajih sprejemajo knjižno normo? Kako učiteljica gradi most med obema zvrstema jezika? Prvošolski spisi večinoma obsegajo nepovezane povedi. Kakor hitro se pojavi strnjeno besedilo, ima otrok težave s postavljanjem ločil (Moj očka ima črne lase. In črne brke). Kako naj v teh primerih ravna učitelj? Ali naj vnaprej preprečuje napake, zavzema strpen odnos do pomanjkljivega otroškega izdelka ali ravna kako drugače?

Ljudmila Žalik rešuje vse probleme pouka slovenskega jezika v prvem razredu lahkotno in samoumevno. Sam slutim pod mirnim površjem toliko čeri, da je groza. Morda je resnica nekje vmes med njenim optimizmom in mojo črnogledostjo. Ta moja razmišljanja naj ne bodo razumljena kot kritika te izvrstne knjige o nivojskem začetnem opismenjevanju v prvem razredu, ampak samo kot spodbuda, da bi avtorica pri ponatisu knjige dopisala še kakšno poglavje, v katerem bi razpravljala tudi o mučnejših problemih pouka slovenskega jezika v prvem razredu.

FRANCE ŽAGAR

Zakaj otroci ne morejo biti srečni

Otroci, bodite srečni! To je zapisala znana švedska pisateljica in avtorica Pike Nogavičke Astrid Lindgren v svojem sporočilu velenjskim otrokom ob letošnjem cicidnevu. In veliko berite in pišite, je še dodala.

Med tistimi, ki se trudijo, da bi bili naši otroci srečni, je prav gotovo tudi Klub staršev za boljšo šolo, ki deluje pri Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani. Njegovi člani so se po počitniškem predihu spet zbrali 9. oktobra, da bi se, kot že velikokrat prej, lotili perečih vprašanj iz življenja naših šolarjev, tokrat težav, ki nastajajo pri poučevanju slovenskega jezika.

Starši in učitelji so opozorili predvsem na preveliko utrujenost otrok, saj jih šola obremenjuje ne le s preobsežno snovjo, temveč tudi s številnimi stresnimi situacijami, ki iz tega izvirajo. Že osnovnošolcu nenehno zmanjkuje časa, boji se, da ne bo utegnil postoriti vsega kar so mu naložili v šoli. Ta strah ga preganja tudi v prostem času in mu preprečuje, da bi se sprostil in si nabral novih moči za delo. Snov je pogosto nerazumljiva, pretežka za starostno stopnjo, ki ji je namenjena, večkrat tudi v navzkrižju s smotri otrokovega razvoja. Nerazumljive vsebine silijo otroka v učenje na pamet ali pa zbujajo v njem odpor do učenja. Žalostno je spoznanje, da je našim otrokom pouk materinščine marsikje zoprn. Morda je temu vzrok prehitro opismenjevanje pri nas, premalo posluha za otrokovo zamišljanje in mnenje, premalo komunikacije med učiteljem in učencem, neupoštevanje otrokove drugačnosti, premalo zaupanja v otrokovo ustvarjalnost, nečloveške poprave šolskih nalog?

Starši so opozorili, da se otroci izredno slabo izražajo. Pozna se, da se z njimi nimajo časa pogovarjati niti starši doma niti učitelji v šoli. Učitelji drugih predmetov pazijo pri podajanju snovi predvsem na vsebino, lepoto jezika pa zanemarjajo. Nič boljše ni z jezikom javnih občil. Ugotavljali so, da so otroci prisiljeni veliko preveč poslušati, premalo pa jih navajamo na razpravljanje in samostojne pogovore.

Tudi prepogosto preverjanje znanja s testi ne razvija govornih sposobnosti. Šola je še vse preveč represivna. Otroka premalo spodbujamo, preveč pa ga opozarjamo na napake, s tem mu jemljemo pogum, zaupanje v svoje sposobnosti, tudi sposobnosti komuniciranja.

Otroci postajajo reproduktivci, premalo pa nas pa zanima, kako razmišljajo, skratka premalo upoštevamo njihovo osebnost. Ne odkrivamo njihovih resničnih sposobnosti.

Otroci premalo berejo. Dogaja se, da jim je knjiga zelo zoprna. Astrid Lindgren se sprašuje, kakšno bi bilo njeno otroštvo, če ne bi brala, saj se ji je z branjem razvijala domišljija, ki ji je dala veliko zadovoljstva, hkrati pa jo je prav knjiga naučila razumevati druge. Otroci, ki ne berejo, so za marsikaj prikrajšani. Kdaj se bo spremenil že desetletja veljavni železni seznam domačega branja?

Starši so opozorili ne le na vsebinsko slabe ali razvojni stopnji neprimerne učbenike, temveč tudi na to, da so ti skrajno pusti in neprivlačni. Tuji učbeniki so celo za odrasle ilustrirani, mikavni, zanimivih sodobnih vsebin, povezani z življenjem, ki se neprestano spreminja. Otroke bi morali spodbujati k izražanju in manj sposobnim bolj pomagati, mi pa jim pogosto vzamemo še tisti kanček poguma, ki ga imajo. Z otrokom bi se morali pogovarjati, ga naučiti, da bo znal izražati svoje misli, strahove, dvome, veselja, odnos do ljudi in stvari. Da, še marsikaj bi morali popraviti pri urah slovenskega jezika in v šoli, so menili starši. To seveda ne pomeni, da je vse slabo. Ob primernejšem pouku bi bili otroci srečnejši, bolj veseli in sproščeni, s tem pa tudi bolj ustvarjalni in uspešni.

PETJA FAJDIGA-SEVER

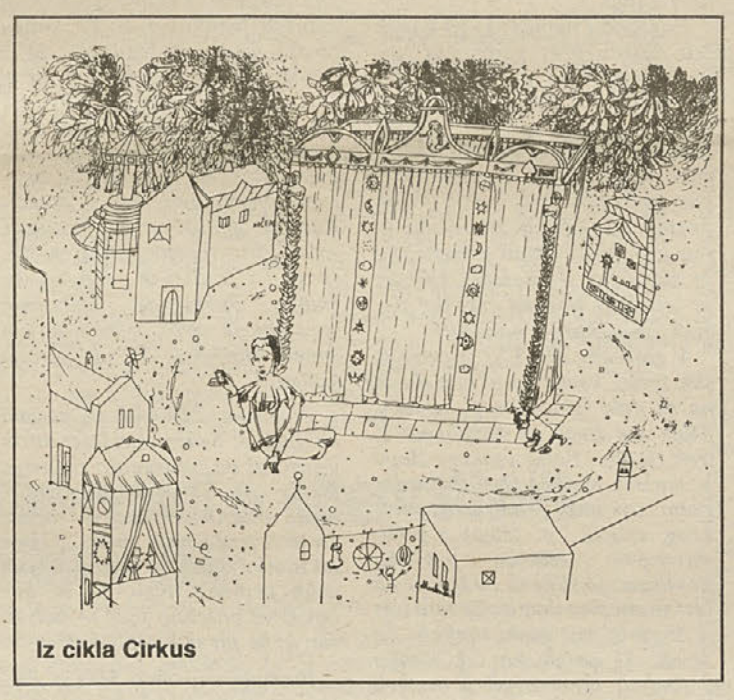

Iz cikla Cirkus

Vzgoja za humane odnose med spoloma

Lani so se na IX. kongresu pedagogov Nemške demokratične republike v Berlinu dogovorili, da bodo med splošnoizobraževalne dejavnosti, s katerimi pripravljajo mlade za življenje, vpeljali novo področje: razvijanje humanejših odnosov med spoloma in vzgojo za zakon in družinsko življenje. Tovrstna vzgoja ni le dolžnost staršev in družine, temveč čedalje bolj tudi naloga šole.

In kako so začeli? Prvi korak je poseben tečaj za učitelje, ki sta ga pripravila Ginekološka klinika pri medicinski akademiji v Magdeburgu in tamkajšnji komite za izobraževanje in spopolnjevanje učiteljev. Med prijavljenimi učitelji so jih izbrali 36, predvsem biologe. Na petdnevnem tečaju s 25 urami so obravnavali deset tem: naloge in cilje spolne vzgoje (1 uro), spolnost in družba (1), partnerstvo, zakon in družina (1), biološki temelji spolnosti (2), spolno vedenje in spolno doživljanje (2), homoseksualnost (1), spolni razvoj in spolne težave pri otrocih (5), spolne bolezni (1) in spolna vzgoja v šoli (10).

NAROČILNICA

PROSVETNI DELAVEC
61104 LJUBLJANA
Poljanski nasip 28

Naročam se na Prosvetnega delavca in prosim, da mi ga pošiljate na naslov:

Priimek in ime .....

Ulica in hišna številka .....

Poštna številka in kraj .....

Datum ..... **Podpis** .....

odprta šola

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE

Tudi brez globusa mora biti Zemlja okrogla

Pred časom mi je neka mama potožila, da se v šoli njene hčerke učijo o zemeljski mreži kar brez globusa. Na srečo, je rekla, so toliko premožni, da so njihovi Nini lahko kupili globus in očka ji je potem pokazal in razložil, kje potekajo poldnevniki in vzporedniki, kaj je zemljepisna širina in dolžina, kaj severna in južna polobla, kje sta severni in južni tečaj. Na globusu sta si ogledala celine in morja. Očka pa ji je potem tudi razložil, kako se Zemlja vrti okoli svoje osi in sočasno potuje okrog Sonca. Na koncu je njihova šestošolka rekla: »A tako je to? Saj v resnici ni tako težko razumeti. Zdaj si to lahko tudi predstavljam in ko bom vprašana, si bom samo predstavljala globus in črte na njem, njegovo vrtenje in očka, ki je z globusom v roki plesal okrog luči, ki jo je imel za Sonce. Mogoče čisto dobro vsega le ne razumem, toda vsekakor si bom zdaj lažje zapomnila.«

●

Da, tako je s tem zemljepisom in še z marsičim. Dokler samo slišiš, si predstavljaš ali pa tudi ne. Predstavljaš si tako, kot je pač v tvoji moči, odvisno od izkušenj poprejšnjega znanja, slišanja in razumevanja besed, bogastva notranjega sveta, sposobnosti predstavljivosti... Hkrati je naše razumevanje odvisno tudi od besedne zmožnosti tistega, ki nam hoče ustvariti neko predstavo, pa od njegove sposobnosti, da v nas zbudi zanimanje in željo, da bi si nekaj sploh radi predstavljali. Potem pa je, kakor je. Odrasli včasih kar ne moremo razumeti, od kod otrokom njihove povsem svojevrstne predstave. (»Saj jim sploh nisem tako razlagal.«) Težko razumemo, da naše videnje stvari ni hkrati tudi njihovo videnje. Naše videnje, ki je obarvano že z mnogimi izkušnjami, splošnim in specifičnim znanjem.

Skušajmo si zamisliti, da potujemo nekam daleč, tja, kjer še nismo bili, na primer na drugo stran našega sveta. Kljub izkušnjam si tudi odrasli ne znamo predstavljati, na kakšni širini je ta kraj, kakšen je letni čas tam, kakšna oblačila moramo vzeti na potovanje. V tem primeru bomo najprej vzeli v roke zemljevid, pa tudi globus. Tako bomo svoje predstave dopolnili.

Vsaka resna šola bi morala imeti poleg učiteljev in prostorov tudi neke temeljne pripomočke in med nje spada tudi globus. Pri marsikateri družini imajo globus doma, tako kot različne zemljevide, atlase, slovarje in leksikone; reči, ki sodijo v vsako šolo. Vse družine tega seveda nimajo, pa tudi njihove vrednote so drugačne. Torej se bo njihov otrok lahko učil o geografiji samo v šoli. Menim, da je čisto odveč izgovarjanje, da šola nima denarja za takšne reči. Ali je na šoli globus, je odvisno predvsem od učitelja zemljepisa in od ravnatelja. Če je ravnatelj šole količkaj strokovna oseba, globus na šoli bo. Če ga ni, potem je najbrž brezbrižen, malomaren ali pa nesposoben. Brez zemljevidov in globusa se geografije našega planeta v osnovni šoli pač ne da poučevati.

ODMEV NA PISMO O RODITELJSKIH SESTANKIH

Ponudimo staršem nekaj novega!

Sem prosvetna delavka in svoje delo opravljam že 25 let, sem pa tudi mati dveh otrok in zavedam se, da ravno nepravilen dostop učiteljev do staršev povzroča največ težav. Razumem starše, razumem tudi učitelje. Vsakemu učitelju narava ni podarila prijaznega nasmeha, delo, ki ga opavlja, pa je njegova obveznost. Žal je tako med učitelji, žal je tako med starši. Kritiziramo lahko ene in druge. Strinjam se z vašim odgovorom, vendar posploševati ne smemo.

Ne mislim komentirati, kakšne roditeljske sestanke si starši želijo, ponudila pa bi svojo zamisel o roditeljskih sestankih, ki jo že uresničujem.

Mogoče bo večina učiteljev spoznala, da je prišel čas, ko moramo temeljito spreminjati teme roditeljskih sestankov. To naj ne bi bilo več samo naštevanje rezultatov, branje referatov, skratka ne samo obveznost, ki jo moramo opraviti, temveč naj bo to temeljit pogovor s starši. Ponudimo jim nekaj novega. Pomagajmo jim premagovati strah pred šolo, strah pred neuspehom.

Kako si pridobim starše?

Za uvod sestanka z učenci pripravimo razvedrilne minute. Dramatiziramo, pojemo, beremo in plešemo ob glasbi. Starši opazujejo svoje otroke in ugotavljajo, da so sproščeni. Tudi starši so dejavni in z nami zapojejo pesem, ki jo imamo napisano na tabli. Napetost med starši mine, učenci so veseli in nasmejani, pogovor se začne brez težav. Vsi sledijo moji razlagi. Kritično spregovorim o pozitivnih in negativnih pojavih, ki se dogajajo v razredni skupnosti. Na dnevnem redu nimam ničesar takšnega, česar učenci ne bi smeli slišati ali zvedeti. Pogovor poteka sproščeno in strah, kaj bosta starša povedala, ko prideta domov, je odveč. Skupaj se pogovorimo o vseh težavah in skušamo najti najboljšo pot. S starši najbolj problematičnih učencev pa se potem pogovorim posamično in pri tem sodeluje tudi učenec.

Ugotavljam, da mi ta oblika pogovorov prinaša dobre uspehe. Udeležujejo se jih vsi starši in strah pred šolo je odveč. Učitelj naj bi bil tovariš v pravem pomenu besede, in ne lovec na slabe ocene.

Učiteljica Sonja

nove knjige

Varstvo naše dediščine

Zavod RS za varstvo naravne in kulturne dediščine 1989

V knjigi so na 60 straneh besedila in z vrsto črno-belih slik ponazorjena temeljna načela iz varstva dediščine, na kratko so opisane zgodovina varovanja, posamezne zvrsti naravne in kulturne dediščine, ob vsaki zvrsti pa je opis tudi bistvenih problemov pri njenem varstvu. Na koncu je kratek povzetek iz veljavne zakonodaje.

Knjižica je dolgo pripravljani začetek izobraževanja širše javnosti in vzgoje mladine na višji ravni osnovne šole za to, da bi mogla ta javnost postati odgovorna lastnica dediščine, takšna lastnica, ki zna vrednost bogastva v svojem okolju uživati, ga varovati in se razumevajoče dogovarjati s strokovno službo.

Ko knjigo vzamemo v roke, gotovo pogrešamo napotke za izlet in obisk, iščemo temeljne informacije o fotografiranih znamenitostih in spomenikih. Toda takšne podatke moramo poiskati v vodnikih in priročnikih, ki jih je na našem knjižnem trgu že kar nekaj. S knjižico smo res želeli predvsem opozoriti na dejavnost varstva naravne in kulturne dediščine, na vlogo naravne in s človekovim bivanjem in ustvarjanjem zaznamovane dediščine pri vzgoji srca...

Danes se kdo utegne spotakniti ob to, da je v knjižici precej besedila namenjenega dediščini NOB. Toda to je zelo potrebno – tudi danes. Tistega, od česar nas še ne loči časovna razdalja enega dveh rodov, ne znamo in ne moremo nikoli objektivno, hladno znanstveno, zgodovinarsko presojati. Spomini, čustva so še glasna. Prizadetim se tako zmeraj spet zdi, da je tudi strokovna služba za varstvo dediščine nadvse cinična, ko opozarja na to, da so v prostoru uničili avtentične dokumente zaradi vneme, da bi območje nekega dogodka vkovali v marmor in povzdignili do neba. Zato smo si morali v stroki (in njenih poljudnih besedilih) dati toliko opravka z izvirnimi dokumenti in spominskimi znamenji partizanskega boja, da bi s tem prikazal tudi vse tisto zgrešeno, kar se je v čaščenju minulih desetletij pritaknilo temu boju.

Pri varstvu dediščine smo opravili pomembno nalogo, a stojimo pred novo. Vstala je vnema, upravičena nuja popraviti zamujeno, zaznamovati grobove zamolčanih in premaganih v drugi svetovni vojni, žrtev časov, ki so po vojni še nosili pezo te morije s seboj. Tudi ta vnema bo gotovo krenila po marsikateri stranski poti. Ali koliko truda je bilo treba, da danes lahko pomnimo žrtve 1. svetovne vojne, soške fronte. Koliko očitkov je veljalo strokovni službi, ki si je zelo osamljena prizadevala, da je preprečila uničevanje vojaških pokopališč. Čustva starih razprtij držav včerajšnjega dne so šele zdaj potihnila tako, da lahko ob vznožju Julijcev med vrstami križev za trenutek namenimo dobro misel nečloveškim naporom njih, ki so za tuje račune umirali v kavernah teh prekrasnih gora. Čustva obvladujejo tudi druga, manj usodna področja življenja.

Varstvo dediščine ima tudi tu svoje naloge, ki naj preprečujejo nerazsodnost. Vselej spet se kdo nameri spremeniti zgradbo, ki je načrt zanjo pred desetletji podpisal arhitekt, ki ne ustvarja več in ki mu gre že dolgo stalno mesto med našimi oblikovalci. Vse to so hkrati tudi mejna področja, ki veliko zahtevajo tudi od strokovne službe, nikoli pa niso rešljiva zgolj in samo z načeli varstva naravne in kulturne dediščine. Področja ureja tudi avtorsko pravo, urejajo ga **gradbeni predpisi, zakon o pokopališčih in še marsikaj.**

Spet bo po drugi strani pri listanju knjižice kdo zbegan, kam umestiti varstvo naravne dediščine ob varovanju okolja. Ali gre za ista prizadevanja ali ne, in zakaj ne? Okolje moramo varovati, če hočemo preprosto biološko preživeti. Naravna in kulturna dediščina je pa le del našega življenjskega okolja, a prav tako potreben del, saj nam pomaga ohraniti naše korenine, naše duševno ravnovesje. Tako je tudi varstvo naravne in kulturne dediščine le del varstva okolja, a hkrati njemu vzporedna dejavnost, ki sega na širša in druga področja. Obe dejavnosti se velikokrat prav usodno podpirata, tudi pri vzgoji.

Velika vrzel zeva v zdajšnji izobrazbi, ker manjkajo informacije o razvoju religij. Zanimivo je, da to niti ni toliko naša posebnost, kot bi lahko bila. Zelo resne strokovne ekspertize iz zahodnih dežel kažejo, da velikemu odstotku obiskovalcev evropskih katedral manjka nekaj povsem temeljnih védenj o verstvu in obredju. Za izobraževanje, za pouk so nekoč rabile slike po cerkvenih stenah, po obokih – temu je veljalo »sveto pismo revežev« (biblia pauperum). Danes lahko tudi tej strani izobraževanja rabi bogata likovna dediščina po naših cerkvah, če jo bomo prav varovali in ohranili.

Še bi našli – in na vsakem koraku in vsak dan bomo našli nova – vprašanj in misli v zvezi z vrednotami in varovanjem naše naravne in kulturne dediščine. Če bo naša knjižica pomagala bolj zaznati nekaj od tega in takega, kar smo tu raztrgano nanizali, je dosegla svoj namen.

IVA CURK

Vrednotenje jezika in narodne pripadnosti v šoli

Marta Ivašič, Slovenski raziskovalni inštitut z osrednjim sedežem v Trstu, 1989, št. 106

Z letnico 1989 je pri Slovenskem raziskovalnem inštitutu v Trstu izšla koristna in zanimiva študija Marte Ivašič, profesorice na tržaškem liceju, VREDNOTENJE JEZIKA IN NARODNE PRIPADNOSTI V ŠOLI.

Avtorica je pregledala učbenike za 3., 4. in 5. razred za slovenske šole v Italiji in učbenike za te razrede v Sloveniji. Po pretehtani metodologiji je ugotavljala in preučevala vse tisto besedno gradivo v njih, ki nazadnje pokaže, kako se učbeniki odpirajo (in zapirajo) v nacionalne, mednacionalne, zunajnacionalne, sredozemskocivilizacijske, evrocentrične in še druge razsežnosti. Ugotovitve so nastale na podlagi raziskave o tem, kako so v berilih, jezikovnih vadnicah, učbeniku za spoznavanje družbe in matematičnem učbeniku uporabljeni pojmi naš, -a, -e, mi, pri nas, slovenski, -a, -o, italijanski -a, -o in zemljepisna imena. Študijo osvetljujeta še poglavji Slovenci v Italiji, druge narodnostne manjšine, raznarodovanje, boj za narodne pravice (pregled učbeniških poglavij, v katerih so ta vprašanja obravnavana) in O simbolih (simboli združujejo ljudi, ker se v njih identificirajo; nevarnost praznin pri opuščanju simbolov). Obravnavane so figure iz mitologije, ljudskega izročila, ponarodelih besedil, iz umetniške literarne tradicije, zgodovinskih osebnosti in prizorov, ki simbolizirajo narod, državo, civilizacijo, naravni in kulturni spomeniki slovenskega matičnega in zamejskega prostora, grbi, zastave, praznični dnevi in nekateri drugi simboli.

Besedilo in grafi kažejo dovolj nazorno, kam se nagiba, ali vsaj kako niha jeziček na tehtnici jezika in narodne pripadnosti, vendar avtorica poudarja, da bi bila dokončna sodba zaradi nekaterih metodoloških in vsebinskih omejitev prenagljena. Sestavljalcem prihodnjih učbenikov pa ponuja nekaj programskih predlogov, in med njimi tudi tega:

»Na idejni ravni naj bi izmenjali poglede predvsem o našem pojmovanju pluralizma in enotnosti in o tem, kakšno enotnost in kakšen pluralizem želimo za slovensko šolo. Tu ne mislim le na svetovnonazorski pluralizem, temveč na mnoštvo idej in razmer, ki jih doživljamo kot skupnost v svojem narodnostnem manjšinskem položaju. Na izjave o enotnosti v manjšini in pedagoški enotnosti v šoli, na boj proti asimilacijskim pritiskom in prizadevanja za kakovostno rast. In na pluralizem potreb in hotenj, katerega nosilci smo posamezniki, tudi in predvsem otroci, v svojem osebnem in družbenem izkustvu.«

Ob študiji, ki prinaša analizo osnovnošolskih učbenikov, v našem in zamejskem prostoru, bi se tudi pisci učbenikov v Sloveniji lahko malce zamislili. Ne glede na to, ali pripravljajo učne knjige za nižje ali za višje razrede, in ne glede za kateri predmet.

BERTA GOLOB

Zloženka Živali – nova didaktična knjiga

Ernest Jeler in Marija Prelog, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1990

Pred nami je nova didaktična knjiga, zloženka ŽIVALI. Didaktična knjiga zavzema med sodobno mladinsko književnostjo posebno mesto, saj novi procesi v vzgoji in izobraževanju še bolj poudarjajo vlogo knjige; le-ta ostaja nepogrešljiva pri integriranem pouku, preobremenjeni učitelji pa hrepenijo prav po didaktični knjigi.

Poglavitni namen, ki ga knjiga želi doseči, prav gotovo ni izobraževanje, saj prinaša raznovrstne podobe živali, ki jih otroci družijo v neštete smešne, pisane, zabavne kombinacije. Ob teh veselih podobah, ki nevsiljivo razvnemajo domišljijo, ostaja dovolj prostora za jezik in za besede, ki nas prav tako hkrati presenečajo in zabavajo. Prebesediti besede, ta temeljna poetika otroške poezije, se tu kaže v novi luči.

V zloženki ŽIVALI je petnajst slik živali, vsaka pa je razdeljena na tri dele (glava, trup, zadek). Tudi ime živali je sestavljeno iz treh zlogov. Poleg vsakega zloga je narisan simbol (bel trikotnik, polni trikotnik, bel krog, polkrog, enačaj...). Otrok s prelistavanjem sestavlja pravilno kombinacijo slike in ob tem se na levi strani pravilno izpiše tudi ime te živali in trije enaki simboli. Že otrok, ki ne pozna črk, lahko s simboli preveri, ali je sestavil pravilno sliko.

Seveda ob prelistavanju najde raznolike slike in poimenovanja. Tako glava papige, kamelin trup, netopirjev zadek dajo neko sliko in poimenovanje pa-me-pir. Že mlajši otrok uživa ob pisanih podobah in smešnih besedah, malo večji otrok pa že zna sam iskati »pravilne« rešitve, poimenuje živali in njihove dele, opazuje enake in različne simbole, išče posamezni del kake živali. Fantazijske podobe, ki nastajajo ob igri, so seveda najučinkovitejša motivacija za reševanje najrazličnejših ugank. Knjiga raste z otrokom, saj tudi šolarju ponuja razne možnosti za igro in za igrivo učenje branja. Otrok lahko sam postavlja pravila igre in tako na primer soigralcu veli, naj sestavi lezoru-ja. Si predstavljate, kaj neki je to?!

Didaktična vrednost teh fantazijskih podob in nenavadnih besed je velika, če se zavedamo, kako pomemben je razvoj zaznavnih sposobnosti v otrokovem predbralnem obdobju. Sposobnost vidnega in slušnega razlikovanja odločil vpliva na učenje branja in pisanja. Sposobnost slušnega razlikovanja, ko otrok loči posamezne glasove, se razvije kasneje kakor sposobnost vidnega razlikovanja. Ta knjiga otroka nevsiljivo seznanja, da je celota seštevek posameznih delov in da vsak del odločil vpliva na celoto. Otrok, ko ima težave z začetnim branjem in pisanjem, nazorno vidi, kaj se zgodi, če spremeni posamezen zlog v besedi. Razvija sposobnost orientacije v prostoru, spozna pojme zgoraj, spodaj, v sredini in geometrijske znake. Razvijanje jezikovnih sposobnosti otrok je torej le-ena izmed možnosti, ki jih ponuja knjiga.

Zloženka ŽIVALI ni nastala naključno. Sedemintrideset otrok v starosti od tretjega do sedmega leta iz vrtca Trnovo v ljubljani je imelo možnost opazovati različe živali s trizložnimi imeni. Glede na njihov odziv so avtorji izbrali tistih petnajst živali, ki so bile otrokom posebno všeč in tudi tiste, ki so jih slabše poznali.

Ilustracije so delo Marije Prelog, za avtorja ideje pa navajajo Ernesta Jelerja. Ob tem moram povedati, da zamisel ni izvirna, saj sama ob pedagoškem delu že nekaj let z uspehom uporabljam delo KRO – GU – FANT avtorice Sare Ball. Delo je izšlo leta 1984 pri založbi ARS EDITION v Zvezni republiki Nemčiji in prinaša enajst podob živali, njihovih poimenovanj in tudi matematičnih simbolov. Teh enajst slik pomeni kar 1320 fantazijskih podob. No, kakorkoli, prevod ni bil mogoč, saj je pomembno, da so imena živali trizložna. Tako je slovensko delo po svoje res izvirno. Vzgojitelji in učitelji se veselijo teh in podobih knjig, navdušenje otrok ob sproščeni igri s knjigo pa je pomembna motivacija ob dojemanju novih pojmov in je hkrati že tudi samo sebi namen.

BARBARA HANUŠ

Slovstvena folklora v domačem okolju

Marija Stanonik, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1990

Zdaj ko je zavod za šolstvo (p)oživil svojo knjižno dejavnost, se šolam in šolnikom obetajo različne možnosti, tudi raziskovalne. Slovstvena folklora v domačem okolju že meri v to smer. Precej ovenelo drevo oživlja s klorofilom (tudi lipov list na naslovnici je zelen); v splahnele žile naj bi spet pritekla zdrava kri.

Za kaj gre? Za zapisovanje še živega narodnega blaga in obenem za zavest o njegovi neprecenljivi vrednosti. Strokovnemu opisu pojma in zapisovalskemu historiatu so dodane vprašalnice kot podlaga in kažipot za zapisovalca. Avtorica govori o slovenski slovstveni folklori iz zornega kota zapisovanja in redakcije. Metodološki problem osvetli kot rekonstrukcijo, reprodukcijo in prekodiranje slovstvenofolklornih besedil.

Večino knjige obsegajo vprašalnice, ki se nanašajo na jezik, slovstveno folkloro, pismenstvo, literarčenje (nov, prvikrat uporabljeni strokovni izraz!) členjene na ustrezna pomenska gesla (jezik otroštva, predšolske dobe, šolske dobe, najstništva, odraslih).

Odgovori na več kot šeststo vprašanj omogočajo poglavja slovstvene folklore v domačem okolju tako težiščno ozemljiti, da iz njih zlahka razberemo svoje človeško, kulturno in družbeno bistvo. Slovstvena folkora v domačem okolju smo namreč mi, ker je le-ta del nas in smo mi njeni ustvarjalci. Ne glede na to, kaj je čas sam zabrisal in kaj je bilo v njem naklepno uničeno, slovstvena folklora še živi in še nastaja, čeprav ne v vseh pokrajinah enako zaznavno.

Šole z učenci in učitelji sodijo med tiste dejavnike, ki najlaže uresničijo zbirateljski namen. Da bi bilo delo opravljeno kar se da strokovno, pripomorejo ravno vprašalnice, brez katerih niti »poklicni« zbiratelj slovstvene folklore ne more naloge opraviti dovolj temeljito. Vanje so življenjske okoliščine zajete celostno in večdimenzionalno, tako da prinašajo odgovori širok spekter človekove duhovne in materialne dejavnosti. Razkrijejo naš notranji obraz in naše naličje, izhajajoč iz ugotovitve sodobnega jezikoslovja, etnologije, antropologije in drugih ved.

Učenci so se s svojimi učitelji na področju zbiranja folklornega blaga, tudi slovstvene folklore, že uveljavili, knjiga Marije Stanonikove pa jih k temu še dodatno spodbuja. V njej je toliko dragocenega gradiva, da učitelj slovenskega jezika z njim lahko temeljito preveri in prevedri svoj predmet (ki velja za enega najmanj priljubljenih), pa naj gre za področje jezika in sporočanja ali književnosti in bralne kulture. Vsebine iz vprašalnic, ki se nanašajo na jezik, na kulturo jezika in medosebne odnose, bi kratko malo morale zamenjati suhoparnost nekaterih pismoukovskih poglavij in gesel iz učnega načrta in učnih knjig. Omogočajo namreč, da začne mladi človek o jeziku in sporazumevanju razmišljati, obenem pa ga vpeljujejo v raziskovanje okolja in okoliščin, v katerih živi, in tistih, v katerih so živeli poprejšnji rodovi.

BERTA GOLOB

Temelji pedagogike

Dr. Milan Bakovljev, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 1989

Knjiga Osnovi pedagogije predstavlja temeljna spoznanja pedagogike kot znanstvene vede in je nekakšna abeceda znanja za vsakega učitelja. Obsega vsebinske sklope: vzgajanje, pedagogika, metodologija pedagogike, možnosti vzgajanja, cilji in naloge vzgajanja, sistem (organizacije) vzgajanja, šola.

Pisec trdi, da pedagogi še zmeraj niso zadovoljivo opisali temeljnih pedagoških pojmov, zato skuša sam čim bolj natančno določiti bistvene kategorije pedagoške pojme, opozarja na naloge pedagogike in na njeno nujno povezavo z drugimi znanstvenimi vedami. Na kratko predstavi tudi razvoj pedagoške misli.

V sodobnih družbah narašča potreba po metodološkem posodabljanju posameznih znanstvenih disciplin, tudi pedagoške, zato je del knjige, namenjen metodologiji pedagogike, toliko pomembnejši.

In koliko je vzgoja sploh lahko učinkovita? Pisec meni, da morajo vzgojitelji predvsem dobro poznati vzgojne problematike, sicer lahko vzgojne učinke precenjujejo ali pa podcenjujejo.

V delu so obravnavane posamezne vrste vzgoje (intelektualna, estetska, moralna itn.), opisani so njihovo bistvo in temeljne naloge. Posebno pozornost namenja moralni vzgoji in tudi vprašanju, kako oblikovati vzgojni sistem. Pri tem razmišlja o njegovih bistvenih določilnicah.

Knjigo konča z razmišljanjem o šoli. Le-ta je, podobno kot v mnogih drugih državah, tudi v Jugoslaviji v krizi, ker se ni sproti in dovolj hitro prilagajala gospodarskim, znanstvenim, tehničnim, tehnološkim, kulturnim in drugim spremembam.

Čeprav so vsebinski sklopi, obravnavani v delu, morebiti nanizani nekoliko nesistematično, in, čeprav ni avtorjevega sklepnega razmišljanja, v katerem bi vzročno pojasnili redosledni izbor obravnavanih tem, bo delo uporabno za vse, ki želijo spopolniti pedagoško teorijo in prakso.

ALOJZIJA ŽIDAN

ZRSŠ
ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO

Založniški center Zavoda Republike Slovenije za šolstvo pripravlja:

– SEZNAM UČIL ZA OSNOVNO ŠOLO

Seznam vsebuje učna sredstva, učne pripomočke in porabno gradivo za poučevanje pri vseh predmetih v osnovni šoli. Dodan je seznam literarnih del za domače branje in bralno značko. Delo bo izšlo v brošuri, kasneje pa ga nameravamo izdati še na računalniški disketi.

Gradivo so pripravile predmetne skupine na Zavodu.

– EKO RUŠE '90

Priročnik za organizacijo osnovnošolskih raziskovalnih taborov učencev je namenjen učencem in učiteljem mentorjem, ki spoznavajo metodologijo preučevalno-raziskovalnega dela. Obsega namen in cilje, metode dela, problemski prijem in interdisciplinarno obravnavo biotopov, vlogo in pomen seminarskih in raziskovalnih nalog. Priročnik, ki je nastal na podlagi triletnih izkušenj taborov učencev, daje napotke, kako spreminjati vsebino – organizacijski, metodični in pedagoško-psihološki prijem tako pri pouku biologije in kemije kot pri naravoslovju.

– ZVOČNA KASETA SLOVENSKA NAREČJA

To je kaseta, ki jo je pred desetimi leti izdal Zavod in na kateri so izbrana slovenska narečja. Ker je bilo v zadnjih letih po njej veliko povpraševanja, smo se odločili za ponatis. Kaseta je uporabna pri pouku slovenskega jezika v osnovnih in srednjih šolah.

KONFERENCA V SKLOPU PROJEKTA EVROPSKEGA SVETA TUJI JEZIKI

Zapostavljanje didaktike ovira pedagoško delo

V zadnjem tednu septembra 1990 je bil Novi Sad gostitelj II. nference v sklopu projekta Evropskega sveta Tuji jeziki. Konfe-nce so se udeležili zastopniki skoraj vseh filozofskih in filoloških kultet iz Jugoslavije, kjer imajo oddelke za poučevanje tujih jezi-v, in gosti iz tujine, med njimi nekaj vidnih imen, kot sta Christop-r Brumfit in Robert Bouchard. Konferenca je potekala v duhu oslavljanja 30-letnice novosadske univerze, to pa je vsemu skupaj jalo pečat slovesne dekorativnosti. Letošnja II. konferenca je ako kot lanska – potekala v sklopu in navzočnosti zastopnikov ropskega sveta in njegovega projekta Tuji jeziki.

Z izobraževanjem in kulturo v Evropskem svetu ukvarja et za kulturno sodelovanje DCC), ki združuje zamisli in ušnje o evropskem sodelova-: da nobena dežela nima mo-pola nad znanjem in da naj bi takšnega združevanja zamisli izkušenj vsi imeli koristi. Po zamisli je Svet za kulturno delovanje izpeljal številne pro-te za učinkovitejši pouk tujih ikov, med katerimi je mogoče bolj znan **Threshold Level** četna raven). Ta program, ki mel na področju oblikovanja ih načrtov izreden vpliv, po-ša s pomočjo jezikovnih kcij, splošnih in posebnih dstav natančno določiti cilje neljne ravni pouka. Večina je-ov ima že svoj funkcionalni s T-nivoja in končano revidi-je določil T-nivoja iz leta 75; jugoslovanski jeziki teh sov nimajo in tako ostajajo traj bogate evropske jezi-ne dediščine neopaženi.

Ena izmed ključnih nalog ta za kulturno sodelovanje je blematika pouka tujih jezi-v, ki se kaže v najnovejšem jektu Tuji jeziki za sporazu-vanje. Tako je bila konfe-ca v Novem Sadu samo ena ed nacionalnih konferenc, ki Evropski svet organizira z na-nom, da bi z izsledki Projekta nanil vodilne ustvarjalce izo-ževalne politike, pedagoge, orje učbenikov in seveda vsaj kaj od 500 tisoč dejavnih uči-ev jezikov po vsej Evropi.

Cilj letošnje konference, ka-e tema je bila Teoretične in todološke osnove pouka tujih ikov in književnosti na filozof-h/filoloških fakultetah v Jugo-viji, je bil zbrati jugoslovanske okovnjake s tega področja, omogočiti medsebojno izme-vo mnenj in izkušenj ter z nji-vo pomočjo napraviti ne-kšno sintezo zdajšnjega stanja, naj bi se primerjalo z izsledki jekta Evropskega sveta. Ple-na predavanja in popoldan-zasedanja po sekcijah so po-ala v duhu štirih vidikov po-evanja tujih jezikov na fakul-ah: slovnice, literature, meto-e in diahronije.

Plenarna zasedanja so poka-a, da se študij jezika na fakul-tetah pri nas zelo razlikuje, po vsebini in po kakovosti. Jezik in književnost se poučujeta s pomočjo najrazličnejših predmetov, ki so lahko tudi neustrezni, ker presegajo temeljni cilj in – ali niso skladni z drugimi predmeti. Tako pridemo do »programa«, ki ni niti horizontalno niti vertikalno povezan in pogosto temelji zgolj na učbeniku ali predavatelju.

Razprava o problemih diahronije je pokazala, da večina udeležencev šteje diahroni vidik za nepogrešljivo sestavino študija (tujega) jezika, in je kritizirala pretirano uveljavljanje sinhronije. Nekateri udeleženci so podprli zamisel, da bi morala imeti materinščina v okviru programov za tuje jezike pomembnejšo vlogo, saj uspešen študij tujega jezika ni mogoč brez zadovoljivega znanja maternega jezika.

Položaj didaktike in metodike ne ustreza praksi

Pomudimo se nekoliko ob didaktiki in metodiki pouka tujih jezikov. To področje je po mnenju udeležencev na mnogih (ali celo večini) filozofskih in filoloških fakultet precej zapostavljeno. Razpravljalci so poudarili, da položaj didaktike in metodike pouka tujih jezikov znotraj fakultetnih programov nikakor ne ustreza potrebam prakse. To stanje ni značilno samo za jugoslovanske univerze. Neustrezno mesto didaktike in – ali metodike se zdi še posebej usodno zaradi posledic, ki jih ima takšen odnos do tega predmeta na univerzah za poznejšo pedagoško prakso. Pogosto imajo tudi študenti odklonilni odnos do tega predmeta, tako da ne morejo pridobiti dovolj znanja s tega področja. Veliko jih bo kasneje v razredu ta primanjkljaj močno občutilo in poskušali ga bodo nadomestiti bodisi z lastnim trdim delom bodisi z udeležbami na seminarjih permanentnega izobraževanja. Ali ne bi bilo bolje temeljito revalorizirati didaktiko in metodiko pouka tujih jezikov in tako omogočiti študentom, da že na fakulteti dobijo dovolj znanja za uspešen začetek svojega težkega in odgovornega dela? Te naloge ne moremo prenašati na permanentno izobraževanje.

Bistvene lastnosti komunikacijskega prijema

Cilj učenja in poučevanja tujega jezika je komunikacija in ta cilj vsebujejo tudi predpisani programi za tuje jezike pri nas. Seveda to še zdaleč ne pomeni, da so komunikativni prijemi, njihove metode in tehnike, vsesplošno upoštevani v osnovnošolskih, srednješolskih ali visokošolskih programih za tuje jezike. Iz zornega kota naše prakse so posebno zanimive nekatere bistvene lastnosti komunikativnega prijema, kot jih je v svojem predavanju naštel in pojasnil Christopher Brumfit: osredotočenje na potrebe učencev in poskus določiti njihove potrebe; poudarek na vsebini dejavnosti, in ne na očitnem učenju jezika; težnja natančneje določiti učne načrte glede na njihov pomen (»pojmovni« ali »semantični« učni načrti) ali glede na govorna dejanja (»funkcionalni« učni načrti); spodbujanje in dopuščanje jezikovne variacije v razredu, da sočasno uporabljamo materni in ciljni jezik; individualno delo; strpnost do napak kot naravne sestavine v usvajanje tujega jezika; prijetno ozračje, ki naj spodbuja neobremenjeno sodelovanje; zmanjšanje ali odprava učiteljeve razsodniške vloge; uporaba tehnik, ki naj spodbujajo učenčevo sodelovanje v naravnih okoljih – delo v dvojicah ali skupinah – in simulacij ter t.i. information-gap vaj; predstavitev jezikovnih prvin v povezavi s tipično rabo, in ne v izolaciji; uporaba »avtentičnega« gradiva, ki ni bilo namenjeno poučevanju jezika, ali pa takšnih, ki avtentičnost simulirajo; učitelj naj bi se v večini primerov ne trudil natančno predvidevati, kakšen jezik naj učenci uporabijo, saj bodo pritegnjeni v simulirano »naravne« jezikovne dejavnosti – bodisi branje, poslušanje, govor ali pisanje.

Seveda vse te zamisli ne uživajo splošne podpore. Mnenja se gibljejo med dvema skrajnostima: na eni strani prepričanje, da je komunikativno poučevanje jezikov edino in najuspešnejše za premagovanje velikih težav pri poučevanju jezika, na drugi pa mnenje, da komunikativni prijem v praksi kaže represivne in ortodoksne značilnosti. Zdi se, da je rešitev nekje na sredi.

V popoldanskih sekcijah so razpravljalci s svojimi poročili povečini potrdili že znano dejstvo o neprimernem položaju metodike in didaktike ter ravnodušnosti študentov do tega predmeta. Le na redkih fakultetah lahko študenti delajo diplomsko nalogo iz didaktike – metodike pouka tujih jezikov. Majhna posebnost je bila na konferenci Pedagoška fakulteta v Mariboru. Na tej ustanovi je položaj metodike že boljši. Če k temu prištejemo še zelo dobro tehnično opremljenost, lahko rečemo, da je Maribor na zelo dobri poti, da se razvije v kakovostno središče za usposabljanje učiteljev.

Nekaj časa je bilo dodeljenega tudi dilemi o simultanem in sukcesivnem študiju metodike. Soglasja ni bilo mogoče doseči, večina pa je menila, da je simultano študiranje stroke in metodike neuspešno, saj se študenti ne morejo ukvarjati s problemi poučevanja, dokler svoje stroke ne obvladajo dovolj ali popolnoma. Težnje v tujini so vendarle v prid simultanemu študiju metodike, češ da to študentom že zgodaj omogoča vpogled v problematiko poučevanja. Takšen študij je lahko »degustiven« za študenta in »diagnostičen« za učitelja. Študent lahko namreč dovolj zgodaj vidi, za kaj pri poučevanju pravzaprav gre, učitelj pa lahko študentu pravočasno (od)svetuje pedagoški poklic. O tej problematiki so dosti več govorili konec marca 1990 v Predvoru, kjer je tri dni gostovala skupina INSET.

Konferenca v Novem Sadu je bila zelo zanimiva, saj je omogočila vpogled v delo Evropskega sveta in pregled stanja na vseh jugoslovanskih univerzah. Pred nas je postavila velike naloge: presoditi moramo naše stanje, nadomestiti zamujeno in se enakovredno včleniti v sodobne evropske tokove na tem področju.

JANEZ SKELA

ahteve dravstvene vzgoje

opolnjevanje profesorjev srednjih šol s slovenskim him jezikom v Tržaški pokrajini

programu strokovnega spopol-anja profesorjev srednjih šol I. nje s slovenskim učnim jezikom žaški pokrajini je bil 16. 10. 1990 se profesorje enodnevni seminar vih pedagoškodidaktičnih zahte-o zdravstveni vzgoji, opisani pa ili tudi novi metodološki prijemi predmetnem pouku.

eminar je potekal na srednji šoli Levstika v Nabrežini pri Trstu. eležilo se ga je vseh 92 profesor-vseh šestih srednjih šol.

rogram je bil oblikovan na željo fesorjev, ki včlenjujejo vzgojo, zdravstveno, v pouk in delo . Izhodišče je bila naloga: Zdrav-na vzgoja v osnovni šoli, ki so jo pravile Marta Hrovatin, Romana bec (Zavod Republike Slovenije šolstvo) in dr. Urška Arko ZZV Ljubljana).

lenarna predavanja v dopoldan-m času so avtorice predstavile , da so bili najprej opisani smo-cilj, namen zdravstvene vzgoje, avstveno varstvo šolarjev in vče-anje zdravstvene vzgoje v vsa dmetna področja, dejavnosti in ge oblike življenja in dela os-ne šole.

opoldan so profesorji delali v še-skupinah (od 12 do 14 udeležen-cev). Pri tem so uporabljali vprašalnik za učence o poznavanju zdravstvenovzgojnih vsebin, teze za oblikovanje programa zdravstvene vzgoje in učni načrt za zdravstveno vzgojo, ki ga je pripravil UZZV v Ljubljani. Po posebnem vprašalniku so profesorji odgovorili na dva sklopa vprašanj, in sicer:

– katere vsebine zdravstvene vzgoje so že v učnih načrtih in
– katere vsebine bi še lahko uvrstili v učni načrt.

Predstavitev, sklepi dela z izsledki in pobude ter predlogi za nadaljnje spopolnjevanje so nastajali ob presojnicah, s katerimi so udeleženci problemsko, metodično in vsebinsko lepo oblikovano prikazali svoje delo.

Med najaktualnejšimi predlogi za spopolnjevanje so bile teme: Zasvojenosti, Zdrav način življenja in prehrane, Pomoč prizadetim učencem, Vpliv različnih reklam na učence, AIDS, Prva pomoč.

Udeleženci so seminar zelo dobro ocenili z željo, da bi še sodelovali in bi nam vse tiste vrednote, ki jih vsebujeta zdravstvena vzgoja in delo z učenci, pomagale pri oblikovanju mladih ne glede na to, kje živimo in delamo.

ROMANA JAZBEC

Predavanji o alternativnih šolah v ZDA

Leopoldina Plut Pregelj, doktorica pedagogike, nekoč asistentka na naši Filozofski fakulteti, ki že celo desetletje živi v Združenih državah, bo imela v začetku decembra dvoje predavanj na temo Alternative v osnovnošolskem izobraževanju v Združenih državah.

S prikazom razvoja in zdajšnjega odnosa med javno in zasebno pobudo v šolstvu, med državo in Cerkvijo, z opisom delovanja nekaterih alternativnih šol v ZDA (znotraj zasebnega in tudi javnega šolstva) bo posegla na področja, ki so za nas v tem trenutku brez dvoma aktualna. Pri tem ne želi, kot sama poudarja, predstaviti modelov za posnemanje, ampak dati širšo podlago za razmišljanje in iskanje lastnih poti v slovenskem šolstvu.

Vse, ki ste se že prijavili na razpis, obveščamo, da bosta predavanji v torek, 4. 12., in v četrtek, 6. 12. 1990, vsakokrat ob 16. uri, v predavalnici Zavoda RS za šolstvo, Poljanska 28.

B. P.

Po sklepu Sveta
VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE RADOVLJICA

razpisuje razpisna komisija dela in naloge

– VODJE VVE LESCE IN PEDAGOŠKEGA VODJE

Kandidati morajo izpolnjevati splošne pogoje, navedene v Zakonu o vzgoji in varstvu predšolskih otrok in

- biti vzgojitelj ali pedagog, ali socialni delavec, ali specialni pedagog, ali učitelj;
- imeti najmanj tri leta delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu, od tega najmanj dve leti dela pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok ter
- organizacijske in strokovne sposobnosti.

Kandidata bomo imenovali za štiri leta.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: Vzgojno-varstvena organizacija Radovljica, Kopališka 10, z oznako »za razpis«. O izbiri jih bomo obvestili v osmih dneh po izbiri ali imenovanju.

strokovno spopolnjevanje

15. ZBOROVANJE SLOVENSKIH GEOGRAFOV

Novi izzivi za geografijo

Kar štiristo slovenskih geografov se je v zadnjih dneh oktobra zbralo ob našem morju, ob obali, ki je je v Sloveniji le nekaj več kot štirideset kilometrov. Srečanje v najmanjši in najmlajši slovenski regiji ni bilo naključno. Tržaški zaliv, razdeljen med dve državi, je majhno robno morje, čigar obale so na gosto poseljene s prebivalci več narodov in narodnosti, z ljudmi s številnimi prostorskimi interesi. Nič manj zanimivi niso procesi, ki jih doživlja notranje zaledje. Geografi smo hoteli pobliže spoznati tudi te kraje in predvsem ugotoviti, kam vodijo poti nadaljnjega razvoja. Tako ostaja vse manj belih lis, ki se jih še nismo dotaknili tudi ob priložnostnih strokovnih zborovanjih. Tokrat smo želeli prispevati tudi k izbiri ustreznega imena temu delu Primorske.

Vsebina zborovanja je izhajala iz ugotovitev raziskovalcev z vseh geografskih in drugih ustanov, osrednjo raziskavo pa je opravil Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani v sklopu usmerjenega raziskovalnega projekta Prostorsko usmerjanje razvoja Republike Slovenije. Tudi tokrat so ugotovitve raziskav objavljene v ličnem zborniku Primorje. To je omogočilo predvsem motivacijsko-informativno predstavitev raziskovalnih izsledkov tako, da je bilo kljub obsežni tematiki dovolj časa za razpravljanje udeležencev zborovanja. Zbornik ostaja že kar nepogrešljiv dragocen pripomoček tudi učiteljem geografije pri delu v šoli. Obžalujemo, da v njem ni tudi vseh prispevkov referentov v šolski sekciji.

Del zborovanja je bil posebej namenjen geografiji v šoli. Žal ugotavljam, da za razliko od zadnjih zborovanj, tokrat skoraj ni bilo besede o specialni, regionalni tematiki iz pouka geografije. Izjema je bil prispevek mag. Košakove, ki je spregovorila o primorskem svetu v našem didaktičnem slovstvu. Tudi v razpravi domači šolniki niso veliko sodelovali. Mogoče moramo iskati vzrok za to v povečini plenarnem poteku zborovanja ali pa tudi v premajhni dejavnosti komisije za geografsko vzgojo in izobraževanje pri Zvezi geografskih društev Slovenije. Pogrešali smo predstavitev posebnosti, ki se uveljavlja pri pouku geografije na tem dvojezičnem območju v šolah z italijanskim in v šolah s slovenskim učnim jezikom. Večina učiteljev sploh ne pozna prilagoditev učnih načrtov, ne ve za spremenjeno število ur, pa tudi ne za izkušnje učiteljev, ki delajo v posebnem življenjskem okolju. Zdaj ko se povezujemo z Evropo, bi morali bolj izrabiti že precej na široko odprta vrata na meji z Italijo.

Očitno smo bili preobremenjeni z nalogami, ki nas čakajo pri prenovi osnovne in srednje šole in so tesno povezane z zasnovo pouka geografije. To je bila osrednja tema in pričakovali smo, da se bomo vsaj strokovno trdneje dogovorili o obveznih izhodiščih. Pri tem naj bi pomagal tudi prispevek dr. Kunaverja, ki je predstavil zastopanost geografije v vzgojno-izobraževalnih sistemih Srednje Evrope. Pedagoški svetovalec za geografijo pri Zavodu R Slovenije za šolstvo prof. Godnov je nadrobno spregovoril o zahtevnem delu predmetne komisije, ki bo strokovno pripravila izhodišča za prenovo pouka geografije v osnovnih in srednjih šolah. Pri delu opaža vrsto vprašanj, ki so povezana predvsem s še nedodelano zasnovo celotne prenove našega šolstva. Kaj več, kot smo že slišali na avgustovskih seminarjih, se tudi tokrat nismo domenili. V umirjeni razpravi pa smo ugotavljali, da ni mogoče razpravljati o stanju geografije in o njenem družbenem vrednotenju, če ne poznamo temeljnih izhodišč prihodnjega vzgojno izobraževalnega sistema. Tudi pri tej prenovi o širših družbenih smotrih odločajo strukture, ki niso geografske in zato premalo poznajo in upoštevajo strokovna dejstva pri razvrščanju geografije v vzgojno-izobraževalne programe. Ne sprejemamo posplošenih ocen in kritik o imperializmu stroke v trenutku, ko smo v gimnazijskem programu že postavljeni (brez poprejšnje strokovne priprave in razprave) pred naloge novega predmeta »geografija z geologijo«, ne da bi sestavljalci predmetnika za to zagotovili primeren časovni obseg, in ko znaša obvezen obseg pouka geografije v splošnoizobraževalni srednji šoli samo 210 ur. O zasnovi geografije v drugih srednjih šolah sploh nismo začeli razpravljati, kdo in kdaj bo odgovoril na vprašanje o »usodi vsebin skupne vzgojno-izobraževalne osnove«. Kaj je s »paradnim konjem usmerjenega izobraževanja« – naravoslovnimi in družboslovnimi dejavnostmi, ki so pomenile kakovosten premik pri pouku geografije itn. Stanje, v katerem smo se znašli, pomeni velik izziv za geografijo in še posebej za učitelje geografije: kako, s kakšnimi vsebinami, oblikami in metodami zagoviti pričakovano raven in obseg znanja, spoznanj, zakonitosti in sposobnosti, ki jih mora v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu prispevati geografija? Koliko bo lahko geografija pripomogla k vzgoji in izobrazbi mladega rodu za današnje in jutrišnje življenje doma in za njegovo ravnanje v Evropi in svetu.

In končno. Geografi se zavedamo, kako zahtevne so naloge tako v sami stroki, kot v vzgojno-izobraževalnem procesu. To potrjujemo tudi z nenehnim iskanjem novega znanja, oblik in metod dela. Na zborovanju smo namenili posebno pozornost seznanjanju z metodološkimi novostmi in uporabo novejših tehnik v geografiji.

Zborovanje so organizatorji izrabili tudi za razglasitev izidov prvega natečaja geografske fotografije in videa. Med najuspešnejšimi so bili Igor Drnovšek (video), Andrej Gobec (kolekcija diapozitivov), za posamezne posnetke pa so prejeli priznanja še Darko Ogrin, Igor Drnovšek in Dušan Logar.

MIRA VERBIČ

VIZ SLOVENSKE KONJICE
TOZD OSNOVNA ŠOLA LJUBO ŠERCER LOČE

razpisuje dela in naloge

– UČITELJA BIOLOGIJE IN KEMIJE
– UČITELJA RAZREDNEGA POUKA
za določen čas (1 leto) s polnim delovnim časom.

Začetek dela je 1. februarja 1991.
Prijave sprejemamo 14 dni po objavi razpisa.

dopisniki poročajo

OB POPLAVI V CELJU

Če v nesreči nisi sam...

Prvega novembra se je narava poigrala z nami, prebivalci ob Savinji, in našim imetjem. Voda je prestopila rečne bregove in vso dolino spremenila v širok in globok tok tudi tam, kjer nikoli do zdaj nismo čutili njene moči.

Kako grozljive so bile ure, ko smo strmeli v umazano vodo, ki je s sabo nosila vse, kar je zmogla odvzeti, in ugotavljali, kako zelo narašča! Ko se je stemnilo, smo z baterijami osvetljevali ograjo, po kateri smo približno merili višino vode. Kmalu je bila tudi ograja pod vodo. Hiše so bile kot otočki sredi razdivjane reke. Sosedje smo se klicali v temi in se opogumljali, hkrati pa nas je preganjala misel, kaj če nam voda preplavi še gornje prostore. Negotovost nas je spremljala vse dotlej, dokler nismo opazili, da stebri lesene ograje spet kažejo svoje vrhove. Samo, da je začela upadati!

Utrujeni od prestane groze smo v morečih sanjah zaspali. Zjutraj smo se zgrozili nad resničnostjo: predmeti v pritličnih sobah, shrambah, garaži in kleti so ležali v mulju, pomešanim z gorilnim oljem, ki je segal do gležnjev. Avtomobili uničeni.

Kaj storiti? Kje začeti? Kako? Telefon, pitna voda, elektrika, kurjava so bili pojmi preteklosti. Kdor je imel suhe škornje ali čevlje, se je lahko celo obul.

S kolesom, obloženim z blatom, sem se odpeljala v mesto, da bi nakupila škornjev za vso družino. Tako sem spoznala, da ponoči nismo bili edine žrtve podivjane narave. Poleg mnogih poslopij so bile poplavljene vse srednje šole in dve osnovni.

Sotrpini so že začeli nositi stvari iz poplavljenih prostorov. Ljudje v mestu so bili nepričakovano prijazni in dobri. Z neznanci sem se pogovarjala, kot da se poznamo že od zdavnaj. Gasilci, ki so črpali vodo iz kleti, so mi očistili muljasto kolo.

Sledili so dnevi, ko smo vsi člani naše družine čistili, prali, pospravljali, odbirali še uporabne predmete, razkuževali pohištvo in druge večje in manjše stvari... Delali smo od jutra do večera, a se delo skoraj ni premaknilo. Pred hišo je bilo naloženih nešteto reči. Smetarji so nenehno odvažali uničeno pohištvo in drugo.

V vsej tej strahoti pa nismo ostali sami. Za pomoč se je vsak dan ponudil kdo od sorodnikov, prijateljev, kolegov. V tednu dni ni bilo dneva, ko ne bi še kdo pomagal.

Pomagali so mi kolegi in kolegice iz šole, hvala jim! Obe Mileni, Jože, Vinko, Lojze, Francka, Lijana, Milica in Tončka, ne veste, kako mi je bilo pri srcu toplo ob vaši pomoči, čeprav je bila hiša mokra, umazana in mrzla. Prijetno mi bo šolsko delo z vami še zadnjih šest let, saj ste me prepričali, da ste res pravi kolegi in prijatelji, ki čutite in veste, kaj je treba storiti, kadar človeka zadene nesreča.

LJUDMILA CONRADI
Osnovna šola Frana Roša Celje

V SLOVO

Pavla Perhaj

Po hudi in neozdravljivi bolezni je njeno življenje ugasnilo 2. oktobra 1990.

Pavla Rome, poročena Perhaj, se je rodila 9. decembra 1928 v Mali Stari vasi v okraju Grosuplje. Po osnovni šoli v Policah se je vpisala na meščansko šolo, leta 1948 pa opravila diplomo na učiteljišču v Ljubljani. Na višji gospodinjski šoli v Grobljah je diplomirala leta 1956.

Njeno prvo službeno mesto je bilo Spodnja Ščavnica. Leta 1953 je prišla na Dolenjsko. Najprej je poučevala, potem pa se je zaposlila na Centru za napredek gospodinjstva. Po vaseh v Suhi in Beli krajini je vodila tečaje kuhanja in gospodinjstva, ki so se zmeraj končali z razstavo in s kulturno prireditvijo.

Septembra 1957 je prišla z možem, tudi učiteljem, v Brusnice. Tu sta si ustvarila družino in drugi dom. V vasi je poučevala učence 1. in 2. razreda, poleg tega pa je vodila gospodinjske tečaje. Kratek čas je bila še ravnateljica. Do upokojitve je poučevala v 5. razredu in glasbeno vzgojo na višji stopnji, vodila je tudi pevske zbore. Povsem je zaživela s krajani, saj je sodelovala v raznih družbeno-političnih organizacijah, bila je predsednica RK, pri KUD pa je vodila ženski pevski zbor.

Za bolezen je zvedela ob upokojitvi leta 1985, kljubovala pa ji je neverjetno pogumno in vedro. Pri Turističnem društvu Ratež je vodila ženski pevski zbor, dokler je ni zlomila smrt.

Učenci jo bodo ohranili v spominu kot izredno pravično in dosledno učiteljico. Mlajšim učiteljem je ostala zgled plemenitega in delovnega človeka. Spominjali se je bomo tudi po tem, da nas je zmeraj znala spraviti v dobro voljo in razpoloženje. Hvaležni smo ji za vse.

DELAVCI OŠ BRUSNICE

Spoštovani dopisniki

V zadnjem času dobivamo več pošte, in veseli smo tega. Prosimo pa vas, da natipkate na eno stran le 30 vrstic; če je presledek med vrsticami manjši, moramo takšne članke, preden jih oddamo v tisk, pretipkati, pa še z lektoriranjem imamo težave, ker je premalo prostora za popravke. Vsebinsko pišite čim bolj strnjeno in v obsegu največ do 100 vrstic. Če pa sestavljate daljše besedilo, nas, prosimo, pokličite, da se bomo dogovorili o obsegu; upoštevajte, da so daljša besedila načelno primernejša za revialno objavo. V člankih naj ne bo preglednic, grafikonov itn., kot so pogosto v strokovnih in znanstvenih revijah, ampak njihovo vsebino sporočite z besedami in seveda poljudno. Ko pišete za naš list, imejte pred očmi, da sporočate svoje misli širokemu krogu učiteljev in vzgojiteljev, ne le »svojim« predmetnim učiteljem; za te namene imamo strokovna glasila. Ne razveselijo pa nas avtorji, ki v kopijah razpošljejo članke več uredništvom. Zmeraj pišite tistemu glasilu, za katerega menite, da ima največ bralcev, ki so jim namenjene vaše misli. Časopis je zanimiv šele tedaj, če prinaša članke, ki jih ne moremo prebrati nikjer drugje.

UREDNIŠTVO

Tehnologija namesto tehnične vzgoje

Na Pedagoški fakulteti v Mariboru o mestu in vlogi tehnične kulture

Letošnji posvet o mestu in vlogi tehnične kulture v vzgoji in izobraževanju (11. maja) so pripravili: Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije, Svet za tehnično vzgojo mladine in zveza društev pedagogov tehnične kulture v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo.

Na njem so poudarili, da bi morali ponovno opisati pojem splošne izobrazbe, pri tem pa upoštevati vsebino in vrsto znanja. Splošno znanje naj bi obogatili predvsem s tehnologijo in tehniko, ki v poindustrijski dobi spreminjata mišljenje, delo in življenje. Zato naj bi v projekt – Osnovna šola do leta 2000 vpeljali tehnologijo kot temeljno sestavino predmetnika, uvrstili pa naj bi jo tudi v gimnazije.

Vsebine v prihodnji devetletni osnovni šoli bi lahko delili na obvezni del (ta bi zavzemal 70 % učenčevega časa), obvezno izbirni (20 %) in interesni (10 %). Obvezni del predmetnika naj zajema najnujnejše znanje, ki ga potrebujejo učenci. V sistemu splošnega izobraževanja naj spoznajo vlogo in pomen sodobne tehnologije in tehnike za družbeni napredek, seznanijo naj se s temeljnim tehnološkim in gospodrskim znanjem in razvijajo kulturo dela.

V obvezno izbirnem delu predmetnika naj bi otrok po svojih sposobnostih in interesih izbiral med umetnostnim področjem, naravoslovno-tehničnim ter področjem komunikacije in družboslovja.

Neobvezni del bi vseboval interesne tehnične dejavnosti: znanstveno-tehnične, tehnično-proizvodne, tehnično-konstrukcijske, tehnično-operaterske in tehnično-športne.

Načrtno izbrane tehnološke vzgojno-izobraževalne vsebine je treba tesneje povezati z naravoslovnimi zakonitostmi, zlasti s fiziko, kemijo, biologijo in matematiko.

Udeleženci mariborskega posveta so tudi poudarili, da bi morali v projektu osnovna šola do leta 2000 zajeti in ohraniti samostojnost tehnološkega izobraževanja v sklopu obveznega dela predmetnika od šestega do devetega razreda in da naj bi se predmet tehnična vzgoja v prihodnje imenoval tehnologija in bil tesneje povezan z naravoslovjem, ekologijo, ekonomsko vzgojo, informatiko in računalništvom.

Tehnološko izobraževanje v obvezno izbirnem delu predmetnika naj spodbuja predvsem ustvarjalnost in razvija vsebine, ki zajemajo zahtevnejšo tehnično in tehnološko problematiko (npr. konstruktorstvo, merilna in procesna tehnika, robotika, računalniško programiranje ipd.).

Več pozornosti je treba v prihodnje nameniti organizaciji pouka in sodobnim oblikam (projektni in problemski pouk, tehničnoraziskovalno delo), ki jih bo mogoče vpeljati le s stalnim strokovnim razvojnim in raziskovalnim delom; pri vseh dejavnostih tehnološkega pouka pa je treba razvijati učenčevo samostojnost, kritičnost in ustvarjalnost.

V prihodnje naj bi razmišljali tudi o vzorčnih šolah za eksperimentalno delo in uveljavljanje novosti iz tehnološkega izobraževanja.

Zbrani na mariborskem posvetu o tehnični kulturi so opozorili, da morajo pri snovanju vsebin, didaktičnih kompletov, učil in naprav, učbenikov, normativov in standardov za šolske delavnice, razpisov za srečanja in tekmovanja iz znanja, ustvarjalnosti, spretnosti s področja tehnike in tehnologije sodelovati različne ustanove (pedagoške katedre visokih pedagoških šol, Zavod RS za šolstvo, Zveza organizacij za tehnično kulturo, založniške ustanove idr.) in strokovnjaki (znanstveni in strokovni delavci, učitelji-praktiki, delavci iz ustanov in podjetij), bolj kot doslej pa je treba upoštevati tudi izkušnje, znanje in spoznanja iz tujine.

AMAND PAPOTNIK

Razpisna komisija
OSNOVNE ŠOLE SIMON JENKO SMLEDNIK

razpisuje prosta dela in naloge

– **RAVNATELJA**
Kandidati za ravnatelja morajo:
- izpolnjevati pogoje za učitelja osnovne šole
- imeti najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu po opravljenem strokovnem izpitu in
- imeti organizacijske in strokovne sposobnosti za vodenje organizacije.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Simon Jenko Smlednik, 61216 Smlednik, z oznako »za razpisno komisijo«. Prijavi priložite dokazilo o izpolnjevanju pogojev. Kandidate bomo obvestili o izidu razpisa v 30 dneh po izbiri.

Svet
OSNOVNE ŠOLE I. DOLENJSKEGA PARTIZANSKEGA BATALJONA TRŽIŠČE

razpisuje prosta dela in naloge

– **RAVNATELJA**

Kandidat mora izpolnjevati pogoje, ki jih določa Zakon o osnovni šoli.

Začetek dela: 1. 1. 1991.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa. O izbiri jih bomo obvestili v 30 dneh po prijavnem roku.

ZVEZA DRUŠTEV ZA CEREBRALNO PARALIZO SLOVENIJE

ŠTEVILKA ŽIRO RAČUNA:
50105-678-75233

GORICA

Koncert in srečanje slovenskih zamejskih glasbenih šol

Ob četrtih koroških kulturnih dnevih, ki potekajo od 6. do 21. oktobra v Gorici in Trstu, so v soboto, 6. oktobra v Katoliškem domu v Gorici nastopili učenci Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice in Glasbene šole na Koroškem iz Celovca. Pred koncertom, s katerim so se Koroški kulturni dnevi tudi začeli, sta navzoče pozdravila predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete v Gorici Damjan Pavlin in predsednik Krščanske kulturne zveze iz Celovca dr. Janko Zerzer.

Učenci obeh šol so v dvajsetih točkah programa pokazali del svojega znanja, pridobljenega seveda še lani. Uvodoma je gorički trio (violina, flavta, violončelo) »koroškim bratom v pozdrav« zaigral »Rož, Podjuna, Zila«. Sicer so se Goričani odlikovali predvsem kot pianisti (Alenka Soban, Miran Devetak, Guido Michelon in Valentina Pavio), navdušeno pa so jim zaploskali tudi za ansambelsko izvedbo treh renesančnih skladb v sestavi violine, kitare, kljunaste flavte in treh solo-pevcev. To je bila lepa slogovna izvedba del P. Peuerla, kralja Henrija V[illegible] in G. Gastoldija.

Korošci so izpeljali razno[illegible] program raznih skladb na pre[illegible] flavti, klarinetu, saksofonu, [illegible]tari, harmoniki in violini, nas[illegible]pila sta pa tudi trio kljunas[illegible] flavt ob spremljavi kitare in [illegible]cet saksofonov. Zlasti slednije[illegible] se je ob solo kitari (Janja Kas[illegible] harmoniki (Marko Kassl) in s[illegible]sofonu (Majda Krivograd) p[illegible]nalo, da imajo že rutino, ki s[illegible]jo pridobili na letošnjem de[illegible]nem tekmovanju Koroške, k[illegible] so vsi prejeli prve ali druge [illegible]grade. Tudi med začetniki sta [illegible]odlikovala mali violinist Mar[illegible] Krištof in saksofonistka Nata[illegible] Pinter, tako da ima koroška g[illegible]bena šola kar dober naraščaj.

Skupen koncert obeh šol [illegible] postaja že tradicionalen (lani [illegible] bili Goričani ob istem času v [illegible]strici v Rožu) je izzve[illegible] v splošni ugotovitvi, da so tak[illegible] srečanja potrebna in zelo [illegible]ristna, da si pa oboji želijo [illegible] priznanja in podpore svojih [illegible]govornih deželnih ustanov. T[illegible] pomoč matične domovine – S[illegible]venije, bo več kot dobrodošla.

LOVRO SODJA

Vojvodinci imajo ekološko himno

Njena avtorica Jovanka Ocokoljić, slavistka v Srednješolskem [illegible]tru Jovan Vukanović v Novem Sadu, je zanjo zložila tudi glasbo. P[illegible] so himno zapeli 21. aprila letos na ustanovnem zboru Pokreta ekol[illegible] v Novem Sadu, kasneje pa jo je 70-članski mladinski zbor ponese[illegible] vsej Vojvodini.

Temeljna misel te himne je, da narave nismo podedovali, am[illegible] smo si jo sposodili od prednikov. Zato moramo ravnati z njo skr[illegible] in jo čim lepšo in neokrnjeno izročiti zanamcem. Avtorice ni spod[illegible]dilo le sodobno ekološko gibanje, ampak predvsem spomin na nj[illegible] otroštvo ob bistri Moravi, v kateri so si otroci gasili žejo, na po[illegible] vrtove, sadovnjake, ki še niso bili zastrupljeni s pesticidi. Himn[illegible] namenjena predvsem mladini in vsem ljudem ekološke dobre vo[illegible] Šola, v kateri deluje prof. Ocokoljićeva, je prva prejela jugoslovan[illegible] nagrado za varstvo in ureditev človekovega okolja.

PERA SREČKOVIĆ

Nove tehnologije zahtevajo drugače usposobljene učitelje

Veliko kritik je bilo izrečenih, vsaj v strokovnem šolstvu, na rovaš izobraževanja učiteljev. Ob vpeljevanju novosti ter razvoju tehnike in tehnologije je bilo izobraževanje kadrov za tehniške stroke nekako odrinjeno, saj je svetovalec le težko strokovno pa tudi organizacijsko kos številnim predmetom ali različnim vsebinam v strokovnem delu programa. Kljub težavam pa smo zadnja tri leta vendarle organizirali več strokovnih seminarjev za učitelje stroke, seveda ob povezovanju z delovnimi organizacijami, ki so edine imele na voljo stroje in učila, ter s fakulteto, ki je strokovno pomagala.

V strojništvu je ob vpeljevanju novosti v vzgojno-izobraževalni proces nastalo kar nekaj projektov in podprojektov za opremljanje šol in načrtov za izobraževanje kadrov. Posebno na področjih novih tehnologij, ki se hitro razvijajo, kot so npr. računa[illegible]ško vódeni obdelovalni siste[illegible] – popularni stroji CNC (Com[illegible]ter numeric central), podro[illegible] fluidne tehnike – hidravli[illegible] pnevmatike in računalniške programiranja se kaže, ka[illegible] zelo potrebno je dopolnilno [illegible]braževanje učiteljev.

Projekti opremljanja spec[illegible]nih učilnic navedenih vsebin [illegible] bili uspešni, pokazalo pa se, da brez usposobljenih učitel[illegible] ne bo šlo; zato smo predvi[illegible] načrtno neprenehno izobraže[illegible]nje učiteljev, ki pridobljene [illegible]vosti vpeljujejo v svoje peda[illegible]ško delo. Od letošnjega feb[illegible]arja smo v sodelovanju s stro[illegible] fakulteto v Ljubljani izpeljali [illegible] nekaj strokovnih seminarjev [illegible] posvetovanj iz strojništva, n[illegible] seminar računalniškega konst[illegible]iranja, seminarja iz hidravli[illegible] v Kladivarju v Žireh, nadal[illegible]valni seminar iz CNC tehno[illegible]gije v Srednji šoli tehniških st[illegible] Franca Leskoška-Luke Litbst[illegible] Ljubljana.

Pri tem dopolnilnem izobra[illegible]vanju je najboljše, da so to [illegible]lovni seminarji, kjer učit[illegible] opravijo tudi nekatere vaje [illegible] poskuse, zato bi bilo sko[illegible] boljše, če bi jih imenovali pra[illegible]kum. Takšno delo zahteva [illegible] časa (trajanje izobraževanja [illegible] 24 do 70 ur), pripravo stroj[illegible] naprav, literature idr., vse to [illegible] tudi veliko stane.

FRANC NAJDIČ

IZ KNJIGE BERTE GOLOB
Šolske razglednice
Založba Borec, 1990

Koristni razgovori

Učenci so bili zviti kot kozji rog. Težko sem jih ugnala, ugnati se jim pa nisem in nisem pustila.

Tako smo se šli kar naprej kakšno vojsko. Drug na drugega smo čakali v zasedi in izkoriščali primerne trenutke.

– Tovarišica, nikar danes ne sprašujte, ko nas je že matematika zdelala.

Včasih sem se nalašč naredila usmiljeno, in to takrat, kadar se mi presneto nič ni ljubilo. Kadar mi je poučevanje smrdelo bolj kot učencem učenje. Takrat sem zvedela same zanimive reči. Pri Šneku je lisica pokradla vse kure in pred kurnikom zgubila klobuk. Bil je last Finfeževega Lojza. Kmalu se je vsa vas gnala za pravico. Stara Polda je svoje zajce lepo preživljala s sosedovo deteljo, dokler je ni odkril neki nebodigatreba.

– Jaz mislim, da je tudi on iskal deteljo, je filozofiral Vilči.

– Dosti čenč! sem se zjasnega zjezila ravno tisti hip, ko je zadišalo po opravljanju.

– Knjige na klop. Odprite na strani...

– Tovarišica, kaj pomeni beseda krokati? je skušal Sime speljati vodo na drug mlin.

– Približno tisto kot krokar, sem rekla. Ko te že marsikaj zanima, pa kar ti beri, bom videla, če se sploh znaš ustaviti.

– Nikar se ne trudite! je ves razred zavpil v en glas, kadar sem se pred kontrolno nalogo odločila za temeljit carinski pregled. Mi sploh ne goljufamo!

– Če pa mogoče slučajno kdaj čisto tako brez zveze kdo kam poškili, je razlagal Tine, je to zaradi lepšega in da bi Verona mislila, kako jo ima rad.

– Tovariš za zgodovino nam je pa povedal, da je tudi on goljufal pri kontrolkah. Listek je imel pod klopjo pritrjen na elastiki.

– Kaj če bi ti tovariša za zgodovino pritrdil na elastiko, skupaj bosta že ugotovila, kdaj se je začela reformacija. Alo! Konec neumnosti. Pišemo A, B.

Pred vsako konferenco je šolski tlak močno padel. Vsi smo občutili nekakšne motnje. Šola se je spremenila v bojno polje. Padlih je bilo, je rekel Prešeren, »več od polovice«. To je pomenilo zanesljiv obisk inšpektorja.

Zanj nisi nikoli vedel, kdaj se bo znašel v razredu. Nobena izvidnica ni več pomagala. Dokler je še prihajal peš, smo ga vsi dovolj zgodaj opazili. Odkar pa je imel fička, se je divje pripodil. In znal je biti hud kot le kaj.

Ob neki taki priložnosti, ko je bila v razredu ta pomembna oseba, se me je Žiko neusmiljeno privoščil. Tebi nič meni nič je nepoklican vstal in nadzornika prosil, ali je lahko vprašan.

– Seveda, seveda, je hitel inšpektor, tovarišica, vprašajte tega dečka. To je pa lepo od tebe, kako ti je pa ime?!

– Vi me vprašajte, je stresal svojo predrznost Žiko. Znam za pet, tovarišica mi pa zmeraj da samo dve.

Pri belem dnevu se mi je stemnilo. Tudi dihala nisem več. Žiko pa je prišel ravno v zalet in ni odnehal.

– Tovariš, je rekel, jaz vas pa poznam. Enkrat ste bili na Jesenicah, ko sem še tam hodil v šolo. Tovariš, ali hodite po vseh šolah?

Nadzornik je postajal čedalje mehkejši, meni pa se je začelo svitati. Sprejela sem Žikovo igro. Fant je inšpektorja tako zamotil, da je popolnoma pozabil, zakaj je prišel.

– In hvala vsem skupaj za tako prijeten pogovor, je rekel ob slovesu.

Žiko pa nadme:

– Tovarišica, ali sem vas lepo izmazal? Vsaj enkrat nam ne dajte domače naloge. Vsaj danes, no...

...danes nimamo naloge! Danes nimamo naloge! se je drl ves razred, tako da sem se morala vdati.

– Tako ne bo šlo, sem rekla vedno, kadar se mi je zdelo, da me hočejo ovijati okoli prsta. – Ali mislite, da je šola otročarija. Same neumnosti vam rojijo po glavi. Samo lenobo bi pasli.

Pridige niso niti najmanj zalegle. Šolarji so se jih otresli kot nadležnega komarja. Imeli so svojo taktiko. Pogledali so me tako nedolžno in skesano, da sem se jim skoraj že začela opravičevati. Zanesljivo pa sem utihnila in s tem so bili že več kot zadovoljni.

Zelo nerada sem opravičevala zamude.

– Kje si se pa spet potikal? Kaj si pa počel? Zakaj si pa šprical matematiko? A pri telovadbi si bil pa že spet zdrav? Tako in podobno sem vrtala v grešnike.

Zvone se je ojunačil in me kar naravnost vprašal:

– Ali vi niste nikoli špricali?

– Aha, misliš, da so bile včasih šole take kot danes. Učitelje smo spoštovali in se jih tudi bali. Zaradi neopravičene ure je moral priti v šolo oče, a slišiš, oče! In pred poukom smo morali stati ravno kot sveče. Vi se pa zvijate kot gumi. Če bi mi včasih...

– Potem niste nikoli špricali, se je še enkrat oglasil Zvone. Škoda.

– Zakaj pa škoda? Kot da jaz ne bi vedela, kaj je špricanje, sem se začela delati pomembno. Ampak posledice, vi nič ne mislite na posledice. Sploh pa: kdor šprica pouk, beži pred resnico. Glavo tišči v pesek kot noj. Ja, kako boš pa znal, če se ne boš učil?

– Mi vseeno znamo, se je oglasila Zdena.

– No, ravno pravi se je prijavil v parlament. Saj res, kaj pa je bilo? Spet si zapisana v dnevnik.

– Ali ne piše, zakaj sem zapisana?

– Zdena Habič moti pouk. Ali se strinjaš?

– Zmeraj samo jaz.

– Če piše, da ga ti, potem ga ti.

– Kaj pa drugi? Sama s sabo se pa res ne zabavam.

– Ti, za takle odgovor bi bila jaz včasih dobila ukor.

– Ukoor? je zategnila. Ukoor?

– Kaj pa misliš. No, ne bi ga dobila, saj si ne bi drznila odpréti ust.

– Ali potem niste nič govorili?

– Samo kadar sem bila vprašana.

– Zdaj so pa drugačni časi, je izzivala Zdena. Zdaj je vse čisto drugače kot nekoč. Saj nam je tovariš za zgodovino povedal.

– Aha, zato ste vi tiho, kadar ste vprašani, govorite pa takrat, ko bi morali molčati. Če bi bili seveda kaj olikani. Pa niste. No, tudi to je ravno obratno kot nekoč.

– Tovarišica, z vami se pa da debatirati, me je zafrknil Tejc.

– Kar do konca se pogovorimo, se je vpletla predsednica razreda. Dobro sem vedela, da hoče preprečiti novo poglavje iz slovnice, zato sem zarobantila.

– Dovolj. Nismo na trgu, da bi se pogajali za cene. Domače naloge na klop.

To je bila izsiljena oblast in obramba močnejšega. Pod kožo sem bila pa na njihovi strani. A kaj ko tega niso niti slutili.

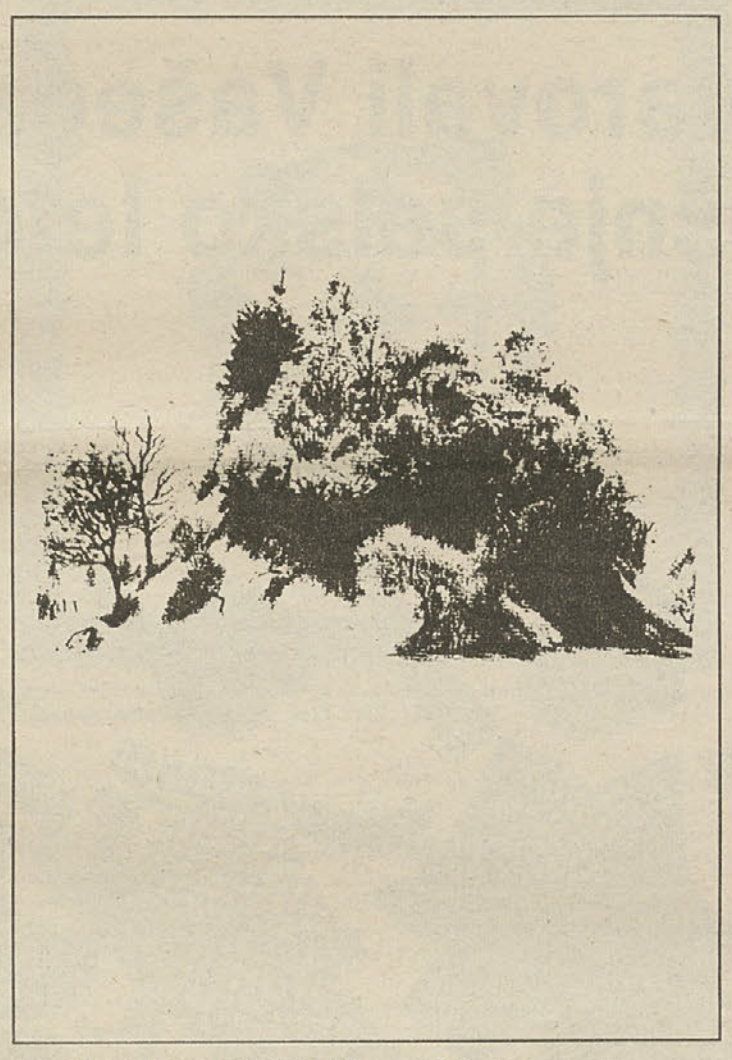

Z razstave risb, razstavišče Cicero v ČGP Delo, 1989

skozi okno

TONI GAŠPERIČ

Molči, ko gledam televizijo!

Ženske, vino in televizija so trije najboljši strupi. Našo družino je televizijski sprejemnik zasužnjil. Komaj poznamo se še, namesto da bi se pogovarjali, buljimo v ekran. Namesto da bi brali knjige, se igrali človek ne jezi se ali metali karte, sedimo ali ležimo pred televizijskim sprejemnikom. Naše komuniciranje je približno takšno:

– Mali, si napisal...

– Tiho bodi, gledam risanko.

– V kleti ni več krompirja. Ne bi šli jutri...

– Molči, mar ne vidiš, da je na sporedu Dnevnik?

– Draga, hlače za v službo so zelo zmečkane. Ne bi vstala...

– Mir!! Brigajo me tvoje hlače zdaj, ko teče Dragulj v kroni.

Kadarkoli hoče kdo kaj povedati, vprašati, se pritožiti, predlagati, kdo od članov družine bleja v program, ki ga zanima. Nič čudnega ni torej, če smo brez kislega zelja, brez jajc v hladilniku, če ni mleka, če se ne dogovorimo, kdo bo naslednji dan kupil kruh, česen, salamo ali meso. Televizijski sprejemnik sem hotel že večkrat zabrisati skozi okno, a kaj, ko je bila v trenutku jeze na sporedu košarka. Če ne bi gledal tekme, je bolje, da drugi dan sploh ne grem v službo. Sodelavci bi mislili, da sem prismuknjen, sodelavke pa, da sem copata, če bi samo namignil, da tekme nisem gledal.

Nisem vam mislil zaupati, a bom: v bajti imamo – ne boste verjeli – tri televizorje. V enega bolšči Mali, v drugega žena, v tretjega jaz. Odrekli smo se dopustu že tri leta zapored, da smo si jih nabavili. Prej smo se kregali zaradi izbire programa, zdaj je mir. Ljudje pravijo, da imamo standard in da smo srečni. Koliko je resnice v tem, vam bo pokazal tale primer:

– Pridi Mali, greva po gobe.

– Sam pojdi. Kmalu bo na sporedu Komandos.

Tulil je do prodajalne s televizijskimi sprejemniki. S privarčevanim denarjem sem kupil četrtega, prenosnega. Med brezami sva družno sedla na zemljo. Moram priznati, da je Komandos boljši film, kot so ga ocenili kritiki nekaj dni pred tem v Filmskem pregledu.

UTRINKI

Družbeno koristno delo. Pobiranje jabolk.

Lezemo v kombi.

Srečko od strani:

– Tovarišica, ne zamerite, če ne bom tako pobiral kot bi moral. Glava me boli.

– Srečko, bi rad ostal v šoli?

– Ne, tovarišica! Saj se bom trudil, samo narediti ne bom mogel toliko, kolikor bi lahko, če me ne bi bolela glava.

Srečko je pozabil na glavobol. Pridno je pobiral jabolka.

Drugi dan.

– Srečko, kako je s tvojo glavo?

– Boljše! Verjetno me je bolela zaradi slabe ocene pri matematiki.

●

Mojca se muza okoli fantov iz višjih razredov. Kolikokrat mora po hodniku iz enega dela šole v drugega!

– Mojca, ti je bil že kdaj kakšen fant všeč?

Zardi. Debelo gleda in komaj izjavi:

– Ne!

Razred se zasmeje. Tine kar poskoči:

– Tovarišica, jaz imam punco, samo ne na naši šoli.

Srečko je resen. Gleda naravnost vame.

– Srečko, kaj praviš, ali je narobe, če se imajo fantje in punce radi?

– Tovarišica, sploh ne! Če tega ne bi bilo, bi se svet zatrl.

STANKA PUCKO

ANICA ZIDAR

Babičina učna ura

Iz rokopisov

Spomini, ki so še polni sanj. Spomini, v katerih še vonjajo divje rože in temne poletne trave. Spomini, ki so še polni svetlih podob poletja: žetve, košnje, razgretih teles, radosti, lepote, kresne noči... A vse že odteka, odteka v preteklost in zdi se mi, da tudi nanje lega tesnoba jesenskih dni, zato temnijo.

●

Babica.

Drobcena siva ženička. Njene oči so ves čas nekaj pripovedovale, božale; roke niso nikoli poznale miru in počitka. Stokrat, tisočkrat so obrnile vsako grudo, grudico na njivi za bajtico. Besede so vrele iz nje kot neusahljiv vrelec drobcenih lepot in modrosti. V duši je imela bogato zakladnico dobrote; njeno srce je utripalo v pesmi.

●

Rekla si:

»Noben dan ni tako dolg, da bi ne bilo večera. Jutri pa bo nov dan.«

Hvala ti, babica!

●

V mesečnih nočeh si včasih jokala.

Tiho. Zelo tiho. Tvoje solze, babica. To je bilo zelo čudno. Trdno sem bila prepričana, da ne znaš jokati, da nimaš solz. Pri tebi sem dolgo poznala le smeh, pesem, zgovornost; senca kar ni zašla v tvoje oči.

»Zakaj jočeš?« sem vpraševala.

»Zbiram spomine. Spomine na težke dni. Ostanejo naj le lepi. Ti naj rastejo in se krepijo. Žive naj le tisti, v katerih iščem sledove sreče.«

●

»Babica, kaj je to čas?«

»Čas? Čas? To je nekaj, česar ne moreš ujeti. Čutiš ga. Pomika se mimo tebe. Pa ga ne vidiš, čeprav ima tisoč obrazov... Žalosten, vesel, zaskrbljen, razigran... Kakršen je čas, tak je tudi človek. Taka si ti...«

»Kakšen obraz ima zdaj čas!«

»Zdaj? Resen, zaskrbljen...«

»Zakaj, babica?«

»Ljudje so na nekaj pozabili: na zemljo, na kruh, na poštenje...«

●

Svojevrstni so bili trenutki, ko si spregovorila sama s seboj. Kako bi se učila nekega govora, kako bi se na koga kregala. Jeza te je morala zgrabiti prav na dnu srca. Bliskalo se ti je v očeh. Glas je bil šepetajoč, a trd:

»Z zemljo delajo kot svinje z mehom. Zidajo. Zidajo. Uničujejo. Pozidavajo rodovitno polje. So pozabili, da nas hrani. Zdi se mi, da mi šarijo po drobovju. Drugod pa ostaja pušča. Odhajajo. Ne vedo, če se bodo vrnili. Toda tu imajo svoje korenine...«

●

Rada si prepevala; vseh besed nisem v celoti razumela, tudi pozabila sem jih. Ostala pa je melodija. Zajedla se mi je v dušo, ob njej sem rasla.

Peli sva, ko sva delali na njivici. V pesem se je ujel ritem najinih rok. Delo je šlo hitreje naprej.

»Le poj!« si govorila, »le poj! V pesem izlije človek svojo dušo. V pesmi je valovanje od rojstva do smrti. V njej je veselje in radost, upanje in bolečina in še marsikaj. Le poj! Iz pesmi sili davnina. Pesem preganja skrbi. Navdušuje. Veš, hudobni ne marajo pesmi. Zgane srce, vsak drobec ljubezni se požene v rast... Poj! Kjer je doma pesem, tam živi človek.

Tudi narava poje. Kakšen vesel direndaj je na Gregorijevo! Povsod odmeva svetovska ptičja pesem.

Še na nekaj ne pozabi! Vsakemu krepko stisni roko. To je dobro znamenje. Znamenje poštenja.«

To so bile učne ure. Njihovo preprosto bogastvo se ne bo nikoli izgubilo.

●

Spet si imela učno uro o prijaznih ljudeh, o lepih besedah, o toplih dlaneh, o stezicah od srca do srca...

Tako si govorila:

»Le spletaj vezi med sosedi, med vaščani, med ljudmi... To so brvi, mostički, mostovi, ki zbližujejo. Vsak dan jih utrjuj, da bodo čvrsti. Če bi mogli z njimi preplesti ves svet... Zapomni pa se za vse čase! Nikdar jih ne podiraj!

●

Radi smo prisluhnili tvojemu razglabljanju:

»Ne bežim pred starostjo. Tako in tako ji ne ubežiš. Z njo se moraš srečati. To je zakon narave, kot je zakon tudi menjavanje letnih časov, kot vonj cvetlic, kot odmiranje listja, kot pesem ptic, kot... Vse, kar je okoli nas. Pomembno je nekaj drugega. Ko se srečaš s starostjo, ne smeš biti star. Čudno se sliši. Toda to je čista in večna resnica. Ne mislim na gube, ki jih orjejo leta in poglabljajo skrbi. Brez njih ne moremo; tudi jesen ne more brez uvelega listja in megle.

●

Jesen je.

Vse, kar nam je dala narava, smo pospravili. Zdaj bom čakala na pomlad. Rekla si mi, da ni nič lepšega na svetu kot so pomladna jutra sredi njiv.

Vsaka kaplja krvi ti poje, vsaka misel brsti in raste...

Raste v prihodnost.

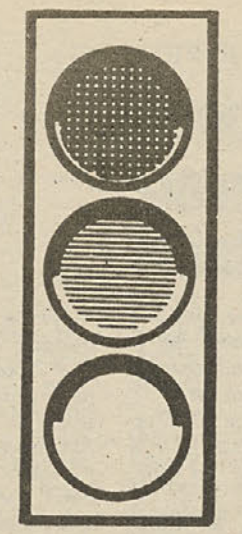

CROATIA

Dragi starši!

Ste zavarovali Vašega otroka za letošnje šolsko leto?

Croatia zavarovanje zavaruje učence za 100 dinarjev ali več 24 ur na dan do začetka naslednjega šolskega leta, ne glede na to, kje so.

Premijo plačate v šoli, Vi ali Vaš otrok. Tisti, ki so zavarovani, so bolj varni!

Če še niste zavarovali otroka, storite to takoj!

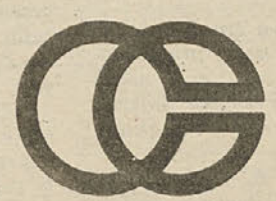

CROATIA
zavarovanje, d. d.